

**CULTUURRAAD**  
VOOR DE  
**NEDERLANDSECULTUURGEMEENSCHAP**

ZITTING 1971-1972

Nr. 5

**HANDELINGEN**

**Vergaderingen van dinsdag 2 mei 1972**

**INHOUDSOPGAVE**

**VOORMIDDAGVERGADERING**

**BERICHTEN VAN VERHINDERING**

Afwezigheden met kennisgeving, blz. 70

**VOORSTEL VAN DECREET**

Indiening en verzending, blz. 70

**SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES**

Aanwijzing van een plaatsvervanger in de  
Commissie voor onderwijs, blz. 70

**MEDEDELING  
VAN DE REGERING BETREFFENDE  
HET ALGEMEEN CULTURBELEID**

**— BESPREKING**

Sprekers: de heren **Chabert, Calewaert, Coppie-  
ters, Grootjans, Van Hoorick**, blz. 70

**NAMIDDAGVERGADERING**

**MEDEDELING  
VAN DE REGERING BETREFFENDE  
HET ALGEMEEN CULTURBELEID**

**— VOORTZETTING VAN DE BESPREKING**

Sprekers : Mevr. **Van der Eecken-Maes**, de heren  
**Vandewiele, Vanderpoorten, Van Geyt, Van  
Elewijck, Vanhaegendoren, De Croo, Blanckaert,  
Vanackere Leo**, Mevr. **Verlackt-Gevaert**, de heren  
**Baert, Otte**, Mevr. **De Backer-Van Ocken**, de  
heren **Verhaegen, Monard, Coens**, de heer **Van  
Mechelen**, Minister van Nederlandse Cultuur,  
blz. 85

**VOORSTELLEN VAN DECREET**

Indiening en verzending, blz. 126.

**REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN**

Mededeling van de heer Voorzitter, blz. 127.  
Spreker: de heer **De Croo**, blz. 127

**VRAGEN**

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 51)  
Een vraag werd ingediend door de heer  
**De Vlies**, blz. 127

**VOORMIDDAGVERGADERING****VOORZITTERSCHAP  
VAN DE HEER VANDEKERCKHOVE R.,  
VOORZITTER**

De heren **Van Hoorick** en **Leo Vanackere**, secretarissen, nemen plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend te 10 u. 35 m.

**BERICHTEN VAN VERHINDERING**

Afwezig met kennisgeving:

Voormiddag:

mevrouw Craeybeckx-Orij, ziek;  
de heren De Seranno en Vanderhaegen, ziek;  
mevrouw Devos, ambtsverplichtingen ;  
de heren De Clercq C., Mangelschots en **Suykerbuyk**, ambtsverplichtingen;  
de heren de Bruyne, De **Mey**, Dequae, Diegenant en Gheysen, buitenslands ;

Voormiddag en namiddag:

mevrouw Craeybeckx-Orij, ziek ;  
de heren de Seranno en Vanderhaegen, ziek;  
**mevrouw Devos**, ambtsverplichtingen;  
de heren Bode, De Clercq C., De Vlies, Mangelschots, Smets en Suykerbuyk, ambtsverplichtingen;  
de heren de Bruyne, De **Mey**, Dequae, Diegenant, Gheysen en Tanghe, buitenslands ;  
de heer Wouters, familieverplichtingen.

**VOORSTEL VAN DECREET****INDIENING EN VERZENDING**

**De heer Voorzitter.** — Dames en Heren, de volgende voorstellen van decreet werden ingediend :

— van de heer **Vanhaegendoren** betreffende de steunverlening voor cursussen maatschappelijk dienstbetoon.

Verzonden naar de Commissie voor Jeugdbeleid, Permanente Vorming en Sport.

**SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES****AANWIJZING  
VAN EEN PLAATSVERVANGER  
IN DE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS**

**De heer Voorzitter.** — Dames en Heren, de B.S.P.-fractie stelt voor tot plaatsvervanger in de Commissie voor Onderwijs te benoemen **Mevrouw Nauwelaerts-Thues**, ter opvolging van de heer **Magé**, overleden.

Geen bezwaar?

Aldus is besloten.

**BESPREKING OVER DE MEDEDELING  
VAN DE REGERING BETREFFENDE  
HET ALGEMEEN CULTURBELEID**

**De heer Voorzitter.** — Dames en Heren, aan de orde is de bespreking over de mededeling van de Regering betreffende het algemeen cultuurbeleid.

De heer Chabert heeft het woord.

**De heer Chabert (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte Collega's, teneinde tot een geordend debat te kunnen komen, hebben wij in de schoot van onze groep de taken verdeeld. Mij werd opgedragen het debat in te leiden en enkele algemene beschouwingen te geven in verband met het cultuurbeleid alsmede met de cultuurpolitiek ten opzichte van Brussel.

Alvorens hierover te spreken zou ik graag de houding van onze groep bepalen ten aanzien van het cultuurpact.

Wij zijn akkoord dat er geen discriminatie mag bestaan op het levensbeschouwelijke vlak. Dit zou anti-cultuur betekenen. Wij moeten ervoor waken dat in de cultuursector een plaats is voor iedereen. Wij hopen dat ook in de sector van de nationale opvoeding binnen zeer korte tijd alle discriminatie zal zijn weggewerkt.

Wat betreft de goedkeuring van het cultuurpact zullen wij in onze partijinstanties dit pact grondig onderzoeken en daarna kan hierover een debat worden gehouden. Wij kunnen u de verzekering geven dat wij dit pact zullen benaderen met de grootste openheid en in een geest van tolerantie.

Mijnheer de Minister, in een zeer indrukwekkend betoog heeft u terecht de nadruk gelegd op het feit dat cultuur tot het dagelijks leven behoort. De sociale zekerheid en de stijging van de algemene welvaart die thans voor de overgrote meerderheid van de bevolking bestaat, maakt deze vatbaar voor culturele verrijking. Het is opvallend — en de statistieken wijzen het uit — hoe zich de besteding van de inkomens grondig heeft gewijzigd. Meer en meer worden uitgaven gedaan die verband houden met onderwijs en vrijetijd; veel minder gaat naar de primaire behoeften zoals voeding en dergelijke. Ook het levenspatroon van de bevolking heeft zich

gewijzigd. De verstedelijking wordt steeds verder doorgedreven. Persoonlijk zijn wij daarmee niet zo gelukkig. Uit de prognoses blijkt dat in het jaar 2000 ongeveer twee-derden van de bevolking zal wonen in stedelijke agglomeraties. Dit brengt mee, voor degenen die geroepen of veroordeeld zijn in dergelijke agglomeraties te wonen, dat zij veel minder in groepsverband zullen leven. Tevens groeit de vereenzaming. Daarmee kan gepaard gaan, hetgeen men genoemd heeft „de neurose van de leegte”.

Derhalve is een optreden van de overheid meer dan ooit noodzakelijk.

Cultuur mag niet het voorrecht van de bevoorrechten zijn. Indien u mij het gebruik van dit neologisme toelaat: Cultuur mag geen „aristo-cultuur” zijn.

Voor ons is cultuur een geheel van waarden en doelstellingen die wij willen realiseren, om de samenleving te humaniseren. Iedereen moet er derhalve bij betrokken worden. Hoever staan wij daarmee?

Sinds de laatste wereldoorlog zijn het economisch en sociaal bestel fundamenteel gewijzigd; denken wij maar aan de sector van de rijksmaatschappelijke zekerheid.

Welnu de cultuurpolitiek heeft dezelfde **ontwikkelingstrend** niet gevolgd.

Ik wil hiervan een klein voorbeeld geven, namelijk het subsidiestelsel. Dat is ongetwijfeld zeer conservatief. De overheid en hiermee bedoel ik de centrale overheid, de twee betrokken Vlaamse provincies en de beide stadsbesturen — heeft alleen in de sector van het operawezen, jaarlijks 150 miljoen geïnvesteerd. Beide operagezelschappen waarvoor deze 150 miljoen bestemd zijn, brengen jaarlijks 60 verschillende creaties voor ongeveer 170 000 bezoekers. Aangezien wij veronderstellen dat een **operabezoeker** minstens tweemaal per jaar de opera bezoekt, blijkt uit deze vaststelling dat voor 85 000 **operaliefhebbers** 150 miljoen worden voorzien, dit wil zeggen, een subsidie van bijna 2 000 F per jaar, per bezoeker.

Eén enkel professioneel toneelgezelschap krijgt meer overheidssubsidie dan de grootste **socio-culturele** organisatie. Het is dus klaar dat wij hier te maken hebben met zeer traditionele patronen en dat het beleid niet voldoende is afgestemd op reële behoeften. Mijnheer de Minister, wij weten dat dit niet doelbewust is gebeurd. De wil tot reoriëntering is aanwezig en is gebleken uit uw **beleidsmededeling**, afgelegd als inleiding tot dit debat. Wij vragen dat U resoluut verder in die richting zou gaan.

Hieraan dient een andere beschouwing te worden gekoppeld. Het domein dat de cultuur bestrijkt gaat veel verder dan uw departement. Er zijn ook essentiële bestanddelen terug te vinden bij de departementen van Onderwijs, Volksgezondheid, Verkeerswezen, Openbare Werken, Landsverdediging, Arbeid, Buitenlandse Zaken, enz. Wij vragen dat terzake een globale politiek zou worden gevoerd en dat een formule zou op punt gesteld worden om de

culturele politiek in deze verschillende departementen te laten coördineren. Is het niet aangewezen dat wij in dit Cultuurparlement de verschillende Ministers hun visie terzake zouden laten ontwikkelen en dat wij hier een coherent globaal cultuurbeleid zouden laten groeien?

Wij hebben ongetwijfeld nood aan zulk een cultuurbeleid. Dit beleid, Mijnheer de Minister, moet de ruimste spreiding van de cultuurgoederen in de hand werken. De cultuur moet midden in de gemeenschap staan. Dit wil ondermeer zeggen dat luxueuze **cultuurtempels**, waar „Jan met de pet”, omwille van de drempelvrees, niet durft binnen te gaan uit den boze zijn. Grote aandacht moet worden geschonken aan de vorming en de begeleiding. Indien wij aan deze vorming geen primordiale aandacht besteden, is het gevaar groot voor cultureel pauperisme.

Naast economische en sociale zekerheid moet ook worden gedacht aan een vorm van culturele zekerheid. Recht op onderwijs en vorming wordt één der belangrijkste sociale eisen der komende generatie.

Welke middelen tot cultuurbeleid gaan wij gebruiken en welke rol zal de overheid terzake spelen? Waar begint de opdracht van de overheid en waar houdt zij op?

Wij zijn tegen elke vorm van staatscultuur; er mag geen cultureel patroon worden opgedrongen. Dit zou indruisen tegen de essentie van cultuur zelf.

Anderzijds geldt hier voor ons het principe dat, wat het privé initiatief goed doet, de Staat niet moet overnemen.

Wel moeten initiatieven begeleid worden, **subsidieringen** verstrekt en moet men aan interessante projecten reële ontwikkelingskansen geven. Men moet dit doen met het stellen van bepaalde voorwaarden van kwaliteit en ook mits controle van de gelden die ter beschikking gesteld worden. De taak van de overheid moet complementair zijn. Zij moet optreden waar het privé-initiatief tekortschiet. Daarenboven kunnen basisvoorzieningen genomen worden en moet de materiële en menselijke infrastructuur ter beschikking worden gesteld. Terzake hechten wij veel belang aan het werk van de culturele animatoren. Vooral zouden de inspanningen dienen geconcentreerd te worden op de cultureel achterop gestelde groepen: wij denken aan de bejaarden, aan de gehandicapten, de zieken en ook aan de arbeiders. Deze verdienen absolute prioriteit.

Wij zijn van oordeel dat in de culturele sector er geen dictaat van hogerhand mag worden opgelegd en daarom gaan wij akkoord met de oprichting van de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid. Ik zou alleen aan de h. Minister willen vragen dat hij ons zijn opvattingen terzake zou willen verduidelijken, en ons tevens zou zeggen hoe deze Centrale Raad zal zijn samengesteld. Quid met de andere bestaande Raden, o.a. de Cultuurraad voor Vlaanderen?

In dit verband zou ik heel bijzonder bij de h. Minister willen aandringen en zijn grote waakzaamheid vragen opdat wij terzake geen nieuwe inflatie van

instellingen, al dan niet adviserend zouden krijgen en dat in de cultuursector het goede voorbeeld zou worden gegeven, zijn wij eindelijk in dit land bereid om aan administratieve deflatie te doen dit wil zeggen dat de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid naar onze mening de bestaande raden in zijn schoot zou kunnen opnemen.

Mijnheer de Minister, Geachte Collega's, **totdaar** enige beschouwingen i.v. met het cultuurbeleid.

Wat nu Brussel betreft, moet ik U, Mijnheer de Minister, zonder voorbehoud zeggen dat wij akkoord gaan met uw politiek. Wij stellen zeer hoge verwachtingen in verband met de oprichting van de Cultuurcommissie. Wij hopen dat vanuit dit Cultuurparlement een rechtstreeks kanaal zal ontstaan dat via de Cultuurcommissie het cultuurleven aan de Vlamingen zal kunnen bevorderen.

Mijnheer de Minister, essentieel voor ons is, dat er geïnvesteerd wordt in de Vlaamse Gemeenschap te Brussel. Eerst en vooral in de sector onderwijs. Wij hopen dat men verder zal gaan met de uitbouw van een volwaardig en modern scholennet. Daarenboven dient een hoogstaand cultuurleven in de hand te worden gewerkt.

In dit verband denken wij dat het goed is dat wij verder gaan ook dit aspect van de cultuurpolitiek ten opzichte van Brussel te benadrukken. Het Festival van Vlaanderen, het Ballet van Vlaanderen, Vlaamse hoogstaande films, hebben ongetwijfeld een belangrijke invloed op de gedraging van de doorsnee Brusselaar, zelfs op de **Franstalige** Brusselaar, die daardoor ontzag krijgt voor de Vlaamse cultuur. Het Festival van Vlaanderen heeft in sommige Franstalige kringen aanleiding gegeven tot bepaalde kritiek maar heeft ook grote bewondering afgedwongen.

Ik denk dat wij onze cultuurpolitiek in Brussel verder in die richting moeten oriënteren. Maar, en ik ben het volkomen met U eens, Mijnheer de Minister, dit volstaat niet.

Naast deze culturele prestige-politiek moeten wij ook cultureel en maatschappelijk werk voor de Vlamingen uitbouwen in elke wijk van elke gemeente.

Ik heb het laatste nummer van „Deze Maand in Brussel” het orgaan van het contact- en **cultuur**-centrum doorgelezen en bij mijzelf de bedenking gemaakt dat wij op de goede weg zijn.

Overal worden er jeugdhuisen geopend, ontmoetingscentra, kunstscholen, onthaalcentra, **peuter**-tuinen enz. . . Het Vlaams verenigingsleven te Brussel is zeer actief en de jeugdclubs kennen overal veel succes. De speelpleinen beantwoorden inderdaad aan een reële nood. Vandaag nog zag ik in een krant hoe honderden ouders in een bepaalde wijk in Schaarbeek, een gemeente die zoals U weet de Vlamingen niet altijd even vriendelijk behandelt, zelf aan de slag zijn gegaan om een speelplein aan te leggen in een wijk waar het gemeentebestuur dit geweigerd had.

Mijnheer de Minister, wij juichen uw initiatief toe

ertoe strekkende een instelling voor levensvorming van jonge arbeiders te Brussel op te richten. De sociale en de sociologische druk is inderdaad het grootst bij arbeiders en bedienden. Zij staan permanent bloot aan de invloeden die uitgaan van een zekere franstalige burgerij. Kan U ons wat meer bijzonderheden over dit initiatief verstrekken?

Wij zijn ook bijzonder blij omdat uw beleidsnota spreekt over taallaboratoria te Brussel. Waar en hoe zullen deze opgericht worden?

Dit is een zeer gelukkig initiatief. Geachte Collega's, wij moeten in Brussel meer dan ooit elkaars taal leren, en niet ze bevechten. Dit zou ook gezegd moeten worden in de franstalige cultuurraad. Het zijn niet de franstaligen die ter zake altijd het goede voorbeeld gegeven hebben, wij weten dat. Wij moeten de pioniers zijn van de tweetaligheid en a fortiori van de meertaligheid.

Brussel wordt binnen afzienbare tijd een stad waar vele talen zullen worden gesproken. Een echt **cosmo**-politisch centrum dat voor de meertalige grote mogelijkheden zal bieden. De Vlamingen moeten deze geboden kans maximaal benutten.

Tot slot, Mijnheer de Minister. Wij weten dat de taak die U als volwaardig Minister voor de Nederlandse Cultuur werd opgedragen zeer omvangrijk is. Wij kennen uw dynamisme. Wij zullen zeer kritisch, constructief uw beleid volgen. U mag rekenen op onze steun. **(Applaus op alle banken)**

**De heer Voorzitter.** — De heer Calewaert heeft het woord.

**De heer Calewaert (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, het is ongetwijfeld een zeer belangrijk initiatief geweest in deze Cultuurraad een bespreking te houden betreffende het cultuurbeleid en de cultuurpolitiek.

Ik moge er, Mijnheer de Minister, zonder wrangheid aan herinneren dat het enkele jaren geleden is dat een dergelijk debat werd gehouden.

De budgetten voor de Cultuur liepen immers telkens wel enige vertraging op en de parlementaire debatten werden herhaaldelijk herleid tot een **mini-bespre**-king. Budgetten die worden goedgekeurd nadat zij uitgeput zijn, zijn geen goed voorbeeld en wekken een ellendige dunk omtrent onze staatsinstellingen. Zij zijn in werkelijkheid een aanfluiting van onze parlementaire democratie.

Het is daarom dat wij des te meer appreciëren dat dit debat kan plaatsgrijpen in de Cultuurraad.

Mijnheer de Minister, U hebt bij de aanvang van uw zeer belangrijke mededeling hulde gebracht aan de Watergeuzen die in april 1572 „om den Briel kwamen”. Toen u sprak was het vierhonderd jaar geleden dat zij nauwelijks te Vlissingen waren. Op het ogenblik dat wij thans spreken is het 400 jaar geleden dat Antwerpen reeds gevallen was; Antwerpen, het bolwerk. Zoals u weet hebben wij met de

Watergeuzen en met de Antwerpenaren zeer hechte banden. Daarom onze dank voor de herinnering aan dit historisch feit, waaruit uzelf de conclusie hebt getrokken dat het die geuzen waren die de Nederlanden behoeft hebben voor een totale Nederlandse culturele vervreemding.

Aldus is tussen ons een merkwaardige overeenkomst ontstaan omtrent de interpretatie van historische feiten en gebeurtenissen, zodat wij wellicht in dit autonome Cultuurparlement ook tot een zekere eenheid kunnen komen wat betreft het cultuurbeleid. Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, in deze Cultuurraad, die ook ik zou verkiezen **cultuurparlement** te noemen, staan wij inderdaad aan de vooravond van, naar wij hopen, intensieve wetgevende arbeid. Wij zullen aldus samen aan het opbouwen van de Vlaamse Gemeenschap kunnen medewerken.

Daarbij zullen wij vaak eenzelfde standpunt innemen, doch daarbij zal ook op andere vlakken een verschil in opvatting blijken, zelfs indien dit verschil soms tot een nuancering zou worden herleid.

Mijnheer de Minister, wanneer U zegt dat de historische weg loopt van de politieke democratie naar de sociale en de economische democratie en vandaar naar de culturele, dan is het vanzelfsprekend dat wij uw standpunt delen.

Hendrik De Man, niettegenstaande zijn vaak kritische houding tegenover sommige marxistische stellingen, legt in zijn „Opbouwend Socialisme” er de nadruk op dat er een eenheid is tussen cultuur en maatschappij en dat de culturele heerschappij door de klasseheerschappij wordt bepaald. Wanneer dan de burgerij tot kapitalistische bourgeoisie uitgroeide riep zij, onder zich een nieuwe klasse te voorschijn. Voor deze laatste echter verloor — aldus De Man — „de arbeid zijn ziel, omdat hij van zijn lichaam werd losgemaakt. En doordat de arbeid werd losgemaakt, geschiedde dit ook met alles wat zin aan het leven geeft, met de cultuur.”

Aldus rijst een nieuwe vraag op : „In hoeverre zijn in het aansturen van de arbeidersklasse op het Socialisme sporen te zien, die als kiemen van een nieuwe cultuur opgevat kunnen worden.”

Want — aldus nog steeds Hendrik De Man — het socialisme betekent niet een andere verdeling van bestaande waarden, maar een andere orde, een omwenteling der maatschappij volgens principieel andere levensnormen, een omvorming van geldende waarden, en daar lopen, Mijnheer de Minister, ideologisch onze meningen iets uit elkaar.

Wel is het zo dat U terecht hebt voorggehouden dat het begrip „Cultuur” moet worden ontdaan van — en het is nogal een ruw woord — **bourgeoismetten**, hebt U gezegd, en tevens hebt U er terecht op gewezen dat de cultuur vanzelfsprekend niet langer mag toebehoren aan de happy few. Maar we zijn nog zeer ver verwijderd van een werkelijke economische democratie, we zijn nog ver verwijderd van een echte democratisering van het onderwijs. We zijn nog lang

niet toe aan een culturele democratie. De weg naar een socialistische gemeenschap is nog lang niet bereikt. Dat betekent, om het nog steeds met uw woorden uit te drukken, dat een aantal **bourgeoismetten** aan onze cultuur kleven. Voor ons, socialisten, is de culturele democratie slechts mogelijk wanneer wij een echte economische democratie zullen hebben verwezenlijkt. Het woord van **Bertholt Brecht** is en blijft waar: „Erst kommt das Essen und dann kommt die **Moral**”. En zelfs indien vandaag de dag ons land behoort, zoals U het zelf zegt, tot de rijksten van de wereld, dan blijft nog steeds dat elementaire en essentieel woord gelden. De strijd voor een culturele democratie zal dus voor ons nog steeds in hoofdzaak blijven een strijd voor economische democratie. Dit verschil in standpunt zou kunnen fundamenteel zijn. Het komt herhaaldelijk tot uiting in uw overigens merkwaardige uiteenzetting van 11 april.

Meerdere malen, Mijnheer de Minister, komt uw standpunt ons voor als te individualistisch, waar U onder meer betoogt te streven naar een relativisering van de monopolieposities van radio- en TV-uitzendingen. Ik kom daar trouwens op terug.

Uw standpunt is wederom te individualistisch wanneer U nadrukkelijk handelt over subsidiëring en wat wij menen begrepen te hebben als neiging tot privatisering. Daar, menen wij, lopen onze opvattingen uit elkaar, wat niet belet dat U op een aantal andere punten volstrekt gelijk hebt en dat wij daar volstrekt uw mening delen. Ik kan aldus zeggen dat U gelijk hebt te beweren dat wij moeten streven naar een socioculturele participatie van eenieder en dat die participatie een wettelijk opeisbaar karakter moet verkrijgen. Wij juichen vanzelfsprekend uw inzichten toe, de verhoging van de financiële middelen te doen gepaard gaan met een behoorlijke controle, een eis — ik durf er de nadruk op leggen, en het **weze** terloops gezegd — door de socialisten vandaag gesteld wat de overheidssteun betreft aan de privébedrijven in de economische sector.

Zo bevestigen wij graag onze instemming met het reeds in het regeerakkoord onderstreepte belang van het jeugdbeleid, uw inzichten wat de bejaarden, de gehandicapten, de jonge volwassenen en de **kader**-vorming betreft.

Een welgemeende dank tevens, en ik verontschuldigd mij indien die dankbetuiging een ietwat persoonlijk karakter zou kunnen hebben, voor de bijzondere aandacht waarmee de naam gekozen werd van het Internationaal Centrum voor Grafische Kunst, waarbij een van onze meest gewaardeerde vrienden, Frans Masereel, in onze gemeenschap, maar ook internationaal, wordt vereeuwigd.

Eindelijk willen wij ons ook uitdrukkelijk akkoord verklaren wat het inzicht voor een engere samenwerking op cultureel gebied met Nederland betreft. Wij kunnen bovendien tot op een zekere hoogte uw opvattingen benaderen wat een planmatig **cultuur**-beleid aangaat, een door de gemeenschap zelf in het

leven groepen infrastructuur, de institutionalisering van een Raad voor de Nederlandse Taal en Cultuur. Wij hebben als socialisten het realiseren van de politieke sociale en economische democratie nooit als een doel op zichzelf beschouwd, maar als de noodzakelijke weg die moet leiden naar een echte socialistische gemeenschap, waarin de culturele democratie vanzelfsprekend is verwezenlijkt.

Essentieel is het voor ons dat allen aan het cultuurleven volledig kunnen deelnemen, dat daarbij prioriteiten moeten worden voorgesteld, onder meer in verband met de permanente vorming en daarnaast onze aandacht onmiddellijk moet gaan naar de toestand waarin de arbeidende jongeren verkeren. Arbeidende jongeren, U hebt erop gewezen, die reeds van hun veertien jaar af in het leven staan. Dan is het duidelijk dat een dergelijke toestand slechts dank zij de verwezenlijking van de economische democratie wordt uitgeschakeld. U zult begrijpen, Mijnheer de Minister, dat wanneer wij over dergelijke toestanden spreken er ergens een flits door ons brein gaat die ons doet vragen of het niet een beetje „kurieren am Symptom” is, helaas op dit ogenblik nog noodzakelijk.

In elk geval is het nodig onverwijld en objectief de bestaande realiteiten te onderzoeken. Dan zal het mogelijk worden al de thans ter beschikking staande middelen aan te wenden, alle kennis en alle cultuurwaarden binnen ieders bereik te brengen.

De socialistische beweging heeft in het Vlaamse land de eerste openbare vrije bibliotheek ingericht. In 1911 werd reeds de Centrale voor **Arbeidersopvoeding** gesticht.

Sociale wetgeving, economische hervorming, beperking van de arbeidsduur, maatschappelijke zekerheid hebben de voorwaarden in het leven groepen om op een beslissende wijze de culturele doorbraak — en ik bedoel daarmee de toegang van brede bevolkingslagen tot de cultuurwaarden — mogelijk te maken. Ik twijfel er niet aan dat de nieuwe grondwettelijke beschikkingen en de wetten van juli 1971 ertoe zullen bijdragen, nu wij over een Cultuurraad beschikken, de Vlaamse Gemeenschap op te voeren naar een meer volledige ontplooiing, naar een meer volledige ontvoogding. Maar, dan wordt het de hoogste tijd een einde te stellen, ik wil het onderstrepen, aan improvisatie en om de weg in te slaan naar een gedurfde programmatie op lange termijn. Daarbij moeten zowel de noodzakelijke materiële infrastructuur als de verschillende geestelijke disciplines tot hun recht komen.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, wij zijn ons volledig bewust van het ontzaglijke werk dat ons te wachten staat op het gebied:

1° van de volksopleiding;

2° van de permanente opvoeding;

3° van het oordeelkundig aanwenden van de massamedia.

Daarvoor is een toenemende actie noodzakelijk,

maar die kan slechts worden gevoerd als een aanzienlijk en gewaarborgd deel van de begroting van Cultuur wordt voorbehouden aan elk van de fundamenteel verschillende levensbeschouwelijke groepen. Wat het cultuurwerk betreft, zullen wij Mijnheer de Minister, — ik moge dit eveneens onderstrepen — noch toeval noch willekeur kunnen aanvaarden.

Laten wij dus vertrekken van een zakelijke inventaris van de huidige verworvenheden en van de huidige infrastructuur.

Laten wij de behoeften nagaan, de middelen onderzoeken, die dienstig zijn tot cultuurspreiding. Laten wij urgenties bepalen en prioriteiten. Laten wij projecten op het getouw zetten. Laten wij vooral — en dit willen wij nadrukkelijk onderstrepen — planmatig en programmatisch handelen.

Laten wij aldus op het cultureelvlak de wildbouw vermijden die wij op economisch vlak zo vaak reeds moesten aanklagen. Want het is precies die economische wildbouw, die economische kapitalistische wildbouw die ons nu gesteld heeft voor het ontzettend probleem van het leefmilieu.

Laten wij daarbij op geen enkel ogenblik vergeten dat het milieu een bijzondere functie vervult bij elke persoonlijkheidsvorming en bij elke cultuuroverdracht. Concreet betekent dit dat bij een planmatige, regionale, nationale en internationale gecoördineerde politiek van ruimtelijke ordening in het raam van de streekontwikkeling rekening moet worden gehouden met recreatiemogelijkheden, met groene zones en natuurreservaten.

Herhaaldelijk moesten wij vaststellen dat de commerciële exploitatie van de vrijetijdsbehoeften aanleiding gaf tot vernieling van wat aan recreatiemogelijkheid overblijft.

Mijnheer de Minister, U hebt in uw mededeling de aandacht gevestigd op de vrijwaring van het leefmilieu en terecht gewezen op de vreselijk beangstigende conclusies van de „Club van Rome”. Nauwelijks enkele weken geleden had in Nederland een vergadering plaats waarop de jonge Meadows was uitgenodigd en die bij de „Club van Rome” en de experts een grote rol heeft gespeeld, een voorbeeld dat misschien tot navolging zou kunnen leiden voor Vlaanderen.

Het is tengevolge daarvan dat in Nederland een beweging is ontstaan die op de meest concrete en op een ietwat speciale manier in een werk is tot uiting gekomen, een werk — als mij dat toegelaten is — waarvan ik U de lectuur aanbeveel, het werk van Prof. Hoefnagels, getiteld „Welzijnscriminaliteit”. Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, mag ik even een korte passage uit dit werk voorlezen, omdat het van aard kan zijn om nieuwe inzichten te openen op onze benadering van het probleem van het leefmilieu.

Prof. Hoefnagels zegt: „Als er protest komt, wordt de mythe van de werkgelegenheid aangevoerd. Het is deze mythe die nog door geen van de politieke partijen of vakbonden doorbroken is. Toch zal dit

moeten gebeuren. Het is niet mogelijk te automatiseren en zonder uitbreiding of nieuwe industrieën dezelfde aantallen mensen hetzelfde aantal uren werk te verschaffen. De mythe van de arbeid zal dan ook vervangen moeten worden door de werkelijkheid die uit de vrijetijd zal bestaan en nu reeds voor velen zou moeten bestaan. „Werkloosheid” is een verouderd woord uit de jaren dertig.

De „werkloze” zal een vrije-tijdswerker worden. Ik weet dat hiervoor vele structurele en culturele veranderingen nodig zullen zijn. Dan zullen vragen van inkomensverdeling die van de Bijstandswet moeten vervangen. Maar voor een zo dichtbevolkt en dichtgeïndustrialiseerd gebied als het onze leek het mij onontkoombaar dit probleem in zijn algemeenheid te stellen. Er is geen tijd te verliezen. Maar een andere verhouding tot arbeid en vrije tijd zou een nieuw begrip „Winst” van de industrialisatie kunnen zijn.

Achter de vraag naar erkenning van Welzijnscriminaliteit als een ernstiger criminaliteit dan de blue-collarcrime ligt een ideologie. De ideologie namelijk dat aan het leven voorrang moet worden gegeven boven de dood, een gewelddadige dood. Voorts een democratische ideologie die om gelijke toepassing van recht vraagt.

Gelijkheid van normen in het bestaande en in het groeiende recht. Een democratisering van de misdaad. Niet opdat meer mensen slachtoffer worden van strafrecht, maar opdat het strafrecht gerelativeerd wordt en de energie van de strafrechterlijke apparaten naar de reële ernst van de zaak effectief verdeeld wordt “.

Ik meende dat het nodig was in het kader van een debat over het cultuurbeleid dit wrange vraagstuk, zoals Prof. Hoefnagels dit doet, in zijn culturele betekenis te stellen.

Wijziging dus om te beginnen en ondermeervan de wet van 7 augustus 1931 in de zin van een versterkte en versnelde overheidstussenkomst. Bezinning daarbij over noodzakelijke strafrechtelijke normen en bezinning over — waarom niet? — onteigeningsmaatregelen.

Leefmilieu in het kader van een algemeen cultuurbeleid. Cultuurbeleid als een noodzakelijkheid.

Maar ook hier weer een verschil in opvatting tussen U en ons, Mijnheer de Minister. Het mag, menen wij, niet langer volstaan te zeggen : „Wij bieden U een infra-structuur, wij bieden U mogelijkheden voor de oprichting van culturele centra. En trek nu verder uw plan”.

De taak van de overheid is ons inziens niet slechts stimuleren en mogelijkheden bieden.

Wij weten het wel : zo lang de overheid in subsidiaire orde wordt aangesproken, na of ter ontlasting van privé-initiatief, zo lang zal het probleem van de juiste omlijnning, van de **preciese** begrenzing van de overheidstussenkomst essentieel blijven.

Overheidsbeleid moet **méer** betekenen dan **subsi-**diëringspolitiek.

Het is onze mening dat de overheid zelf overal en op om het even welk gebied de mogelijkheid moet hebben zelf initiatieven te nemen. Voor ons geldt als beginsel — en we wensen dit te herhalen en te onderstrepen — dat de overheid zelf moet initiatieven nemen voor de uitbouw van de socio-culturele en sportinfrastructuren, de cultuurspreiding en de cultuuranimatie.

Dergelijk beleid moet steunen op de directe inspanning van de rechtstreeks betrokkenen. Het moet gericht zijn op de culturele ontplooiing van de tot nog toe minder participerende sociologische groepen. U hebt daar, in zekere mate, eveneens over gesproken. Dat is, Mijnheer de Minister, een democratisch beginsel.

En wanneer dan aan het privé initiatief steun wordt verleend, dan moet eventueel de subsidiëring geconditioneerd zijn, menen wij, door de overeenstemming met de globale planning.

En hier moeten we enkele concrete vragen stellen waarvoor wij durven aandringen om een concreet antwoord te bekommen.

In de eerste plaats, waar ligt, zoals U die ziet, de grens van de overheidstussenkomst?

In de tweede plaats, hoeveel culturele centra fungeren op dit ogenblik in Vlaanderen?

In de derde plaats, werd een programmatie voorzien? Zo ja, welke?

In de vierde plaats, hoe gaat de verplichting tot subsidiëring, waarover U gesproken hebt, georganiseerd worden?

In de vijfde plaats, aansluitend trouwens bij hetgeen de heer Chabert heeft gezegd — en ik ben volledig akkoord met zijn instemming met de uiteenzetting van de heer Minister — welke zijn de volledige plannen voor de Brusselse agglomeratie? Zijn deze alleen beperkt tot datgene wat U in uw mededeling vooropstelde? Hoe gaat de samenwerking gebeuren tussen de Cultuurcommissie en onze Cultuurraad?

En uiteindelijk een vraag die ons eveneens bekomert, welke zijn, Mijnheer de Minister, de eventuele kwalitatieve criteria die bij subsidiëring in aanmerking zullen komen, omdat ik meen dat de kwantitatieve op zichzelf niet voldoende zijn of zeker niet als exclusief kunnen worden beschouwd.

Deze vragen zijn bij ons opgerezen wanneer wij aandachtig uw merkwaardige mededeling aanhoorden en bestudeerden.

Als U het met ons eens is om de beginselen van subsidiëring en hun overeenstemming met de globale planning te aanvaarden, dan betekent de verwezenlijking daarvan dat een steeds groeiend aandeel noodzakelijk moet toegewezen worden aan het vormingswerk in de sociaal- economische **arbeiders-**organisaties.

Aldus moet — menen wij — een gewaarborgd deel van de begroting voor cultureel werk worden toegekend aan representatieve organisaties zoals, wat de socialistische beweging betreft, de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid.

Deze Centrale heeft, in de resolutie van haar derde congres gehouden in de maand februari van dit jaar, vooropgesteld dat onverwijld moet worden overgegaan tot de oprichting van een Adviesraad voor Cultuurbeleid.

Mijnheer de Minister, ik wil uw aandacht vestigen op het feit dat de naam eigenlijk voor ons weinig ter zake doet. Het werd genoemd in de **Congresresolutie**: een Adviesraad voor Cultuurbeleid.

In die Adviesraad zou

1<sup>o</sup> geen enkele filosofische of ideologische strekking mogen ontbreken ;

2<sup>o</sup> geen enkele filosofische of ideologische strekking de helft of meer van de mandaten bekleden;

Dergelijke Adviesraad zou een opdracht hebben, opdracht hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek adviezen verstrekken :

a) aan de Minister van Nederlandse Cultuur, wat het globale beleid van zijn departement betreft;

b) de andere leden van de regering, voor sectoren die betrekking hebben op het geheel van het socio-cultureel welzijnsbeleid;

c) aan de Cultuurraad zelf.

Wij menen — en ik wil het onderstrepen omdat op die wijze misschien kans bestaat om tot een zekere overeenstemming te komen in de structuren — dat een dergelijke Adviesraad als opdracht kan krijgen, naar analogie met de Economische Raad voor Vlaanderen, vijfjaarlijkse plans voor het cultuurbeleid voor te stellen, op basis van gegevens en informaties verstrekt door gewestelijke, socio-culturele opbouworganen en in samenwerking met een bij het Planbureau op te richten afdeling voor socio-culturele planning.

Mijnheer de Minister, aldus zou een grote mogelijkheid worden geschapen voor medewerking, voor belangstelling bij een uitgebreide bevolkingslaag en zou meteen, in het kader van de bestaande instellingen, de culturele organisatie kunnen worden gepland.

Zoals de heer Chabert bij de aanvang van zijn rede heeft aangekondigd was het ook mijn bedoeling alleen algemene politieke lijnen aan te duiden. Andere collega's van mijn groep zullen nader ingaan op een aantal punten die u in de mededeling van de Regering hebt vermeld. Ik denk aan cultuurpact, bibliotheekwezen, toneel, museumbeleid enzovoort. Maar nog even wilde ik ons standpunt verduidelijken wat radio en TV betreft. Radio en televisie moeten in de eerste plaats democratisch zijn.

**De heer Vanderpoorten.** — Mijnheer Calewaert, dat behoort niet tot het debat van vandaag.

**De heer Chabert.** — Mijnheer Calewaert, wij hebben afgesproken dat het debat over radio en TV zou worden verzonden naar een volgende vergadering.

**De heer Calewaert.** — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik ben volledig bereid daar een

apart debat aan te besteden maar in dat verband stelt zich een probleem, namelijk in de **regeringsmededeling** werd niet alleen over radio en televisie gesproken, maar werd ook een standpunt ingenomen. Maar ik ben volledig met u akkoord en wil mijn uiteenzetting onmiddellijk inkorten. Wij zullen het debat op dit terrein voeren, maar op een ander ogenblik.

**De heer De Croo.** — Maar op deze plaats !

**De heer Calewaert.** — Wij zullen het debat moeten voeren op twee plaatsen, want er is ook nog iets als een **regeringsmededeling** en publiciteit en ik vrees dat wij gedeeltelijk wetgevend en gedeeltelijk met decreten zullen moeten werken, alleen om u te zeggen, Mijnheer De Croo, dat het niet exclusief deze plaats zou kunnen zijn.

Mijnheer de Minister, vermits het debat over radio en TV gedeeltelijk op deze plaats, maar op een ander ogenblik zal plaats hebben wil ik zeer duidelijk besluiten. (**Onderbreking van de heer Vanhaegendoren**)

Mijnheer de Minister, er bestaat, volgens ons althans, ideologisch gezien geen uniform na te streven cultuurpatroon.

Wij menen dat de gedachte zelf aan een eindpunt in se conservatief is.

Ons standpunt is dat de volledige ontplooiing van de mens, ook op cultureel gebied, het hoogste streven moet zijn. Niet het opdringen van een bepaald cultuurpatroon, wel het opvoeden tot eigen kritische geest en creativiteit moeten centraal staan.

Wij zijn en blijven tegenstanders van cultuurdwang. Het begrip cultuur is veelomvattend.

Mijnheer de Minister, U hebt in uw mededeling een aantal aspecten ervan belicht. U hebt daarbij een aantal punten aangesneden zoals sociale promotie kredieturen, kunstonderwijs.

Het ging om een mededeling van de Regering. Wij menen dus dat u in uw mededeling geen rekening gehouden hebt met de bevoegdheidssperken tussen de verscheidene ministeriële departementen.

Wellicht zullen wij uw problemen van de cultuurpolitiek op het gepaste ogenblik met uw collega's bespreken. U zult vanzelfsprekend hetzelfde moeten doen. Maar, alleszins meenden wij thans — in volle waardering voor uw belangrijke uiteenzetting vooral de nadruk te moeten leggen op die punten waar onze mening verschilt van de uwe en beginselen, tendensen of zelfs maar nuanceringen. Want, onze bedoeling was het hoofdzakelijk het socialistisch standpunt betreffende cultuurpolitiek en cultuurbeleid zo scherp mogelijk te stellen en dit dan om een verder debat mogelijk te maken en toe te laten. (**Applaus op alle banken**)

**De heer Voorzitter.** — De heer Coppieters heeft het woord.



**De heer Coppieters (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, de Voorzitter van ons Cultuurparlement zal het mij niet kwalijk nemen dat ik toch een voorafgaande bemerking maak over het hele debat in die zin dat ik meen dat proportionele tijdsverdeling in deze vergadering onzinnig is.

Wanneer er een domein is van federalistische gelijkheid, ook voor groepen waarvan hier maar één persoon zou zitten, meen ik dat het in een cultuurdebat is. Ik wil deze opmerking bij voorbaat maken in de hoop dat zij ook voor de toekomst zou kunnen gelden.

Wij vertrekken vandaag vanuit uw beleidsnota Mijnheer de Minister, U hebt in deze beleidsnota terecht gesproken over het belang van de kleine samenleving en van de inzet van de enkeling.

Mijnheer de Minister, geachte Collega's, dit houdt in het aanvaarden van het anderszijn, de conflict-situatie tegenover de machtsituatie. Ik meen dat de vergelijking met economische wildgroei, die onze Collega de heer Calewaert heeft gemaakt, niet helemaal juist is. Hier staat en gaat het om de strijdkansen tegen het establishment, niet alleen om het voorkomen van discriminaties maar ook om het openhouden van revolutionaire vernieuwing, inhoudelijk, methodisch, didactisch.

**De heer Calewaert.** — In de economie niet !

**De heer Coppieters.** — Ik meen dat men met afremmen van wildgroei voorzichtig moet zijn, want in de cultuur zou dat afremming kunnen betekenen van bepaalde tendensen en groepen. Op dat stuk gaf het voorakkoord van het cultuurpact noch het cultuurpact zelf, ons geen voldoening. Dat weet u.

Het cultuurpact, zegt de minister, wil de discriminatie op levensbeschouwelijk vlak uitschakelen. Wij horen dit graag!

De Minister gaat zelfs nog verder, het is als het ware een aangepaste Belgische regeling van de universele rechten van de mens, toegepast op de ideologische en filosofische groepen in ons land.

De heer Minister van Nederlandse Cultuur zal zich herinneren dat ik hem even heb onderbroken om te vragen wie deze groepen zal bepalen, aan wie het zal horen te zeggen wie een groep is, wie een groep zal onderkennen en erkennen.

Ik meen — het staat helaas niet in de Handelingen — dat de Minister heeft geantwoord dat er toch duidelijk drie grote richtingen zijn. Dat is een gevaarlijk antwoord, dacht ik zo.

Zal er tussen de groepen een hiërarchie bestaan van politieke huize? en door die opgesteld? Zal dit gebeuren volgens andere dan objectieve cultuurnormen waarop het Humanistisch Verbond evenals het A.C.W. zinspeelt? Daarom menen wij dat het voorstel van decreet tot het voorkomen van discriminaties van Collega Vanhaegendoren, dat ik de eer had mede te ondertekenen, veel secuurder is dan het

voor-akkoord en het cultuurpact en onmiddellijk kan worden aangepakt. Dit voorstel (gedrukt stuk n<sup>o</sup> 23/1) stelt sluitende procedures voor tot doelmatig verzet van de kleinst mogelijke politieke fracties, en de Cultuurraad zelf blijft de enige scheidsrechter.

In deze omstandigheden is ons niet toetreden tot het cultuurpact helemaal geen vlucht voor verantwoordelijkheid, want het indienen van dit voorstel van decreet eist een veel duidelijker verantwoordelijkheid dan een louter politiek akkoord.

Met deze kritiek staan wij niet alleen. Het Algemeen Christelijk Werkersverbond heeft zich negatief uitgesproken over het cultuurpact. Nu weet ik wel dat de Minister van Nederlandse Cultuur zal antwoorden dat dit op een misverstand berust. Ik vraag mij toch af of het een misverstand is, wanneer het A.C.W. stelt dat in het licht van een hernieuwd cultuurbeleid, dat democratisch en dynamisch moet zijn, het beoelde cultuurpact geen enkele oplossing biedt; dat het een overeenkomst is tussen politieke partijen die geen waarborg geeft voor de dringende, noodzakelijke vernieuwing inzake cultuurbeleid.

In dit verband wordt gezegd: „ De Christelijke Arbeidersbeweging kan niet aanvaarden dat uitsluitend belangstelling wordt betoond aan ideologische en filosofische minderheden”.

Het Humanistisch Verbond verheugt zich over de totstandkoming van een cultuurpact maar voegt eraan toe dat het er graag duidelijker beleidslijnen had in gevonden.

Welnu, onze groep, geachte Collega's, meent dat wij eerst met een aantal beleidslijnen moeten klaar komen, nadat een decreet is tot stand gekomen waarbij iedere discriminatie voorafgaandelijk of na de feiten op de meest open wijze wordt uitgesloten.

Wij menen zelfs dat het cultuurpact stoelt op een wat voorbijgestreefde visie; op een voorbijgestreefde mentaliteit in Vlaanderen. Wij vragen ons af of sommigen de bescherming van de minderheden niet al te zeer accentueren, overbelichten als het ware. Wij denken er ook het onze over dat de noodzaak voor een cultuurpact ontdekt werd wanneer de Cultuurraden gingen opgericht worden. Een zeker verdragingsmaneuver werd daarbij van ons niet voor onmogelijk gehouden.

**De heer Vanderpoorten.** — Dat is niet waar !

**De heer Coppieters.** — Wij weten toch dat de traditionele partijen het voorstel van Collega Vanhaegendoren hadden verworpen en verdaagd tot na de invoering van de culturele autonomie. Er werden in het voorstel Vanhaegendoren concrete voorstellen gedaan om minorisering te verhinderen waar ze inderdaad vaakst wordt vastgesteld, namelijk op het plaatselijk vlak.

Dit zeer belangrijke en ik zou haast zeggen, eerste terrein van niet-discriminatie was zeer duidelijk gesteld in het wetsvoorstel van september 1969. Men

achtte dit alles toen voorbarig. Wij doen toch ook opmerken dat een groot aantal culturele organisaties, die levens- en werendbeschouwelijke strekkingen belichamen, zich zeer bewust wensen te blijven bewegen op het a-politieke vlak.

Wij laten ook opmerken dat niet alle cultureel werk ideologisch is geëngageerd. Pluralistisch cultureel werk kan, noch wil partijpolitieke bescherming inroepen. Het heeft er de schijn van dat men het inzake zelfstandig cultureel werk wil brengen tot zekere aanhorigheden. Welnu, als men de bescherming van de minderheden tegen de meerderheden mede beoogt, herleidt men het cultuurpact tot zaken van toelage, medebeheer, benoemingskwesities, het gebruik van infrastructuur, maar komen wij dan niet terecht in een sfeer van wantrouwen die wij door een pact precies willen opheffen?

Is dat niet al te zeer materieel gericht, zoals het ook met het schoolpact het geval was?

Wij staan toch ook voor het probleem van de voorbereiding van het cultuurpact. In ruime debatten moet dit cultuurpact besproken worden in een geest van verdraagzaamheid, ook met andere mensen dan uitsluitend de partijpolitici.

Ik wil nog even terugkomen op de vraag van de filosofische en levensbeschouwelijke groepen. Wie zal deze groepen bepalen? Voorheen was de Minister voor Nederlandse Cultuur, zoals gebleken is uit de debatten in Kamer en Senaat, wat betreft de samenstelling van de raad van beheer van de B.R.T. Er is toen gesproken over drie strekkingen in de B.R.T. Zullen levensbeschouwelijke groepen worden gelijkgesteld met een volledig net van politieke en sociale organisaties zoals het tijdens het Kamer- en Senaatsdebat werd voorgehouden?

De zaak van de B.R.T. leert ons dat een „-isme“ zou betekenen een machtige groep samengesteld uit gelijkgestelde politieke, sociale en culturele organisaties. Wij willen vandaag de B.R.T. als dusdanig buiten dit debat houden. Dit was slechts een illustratie van de willekeur en het machtsmisbruik inzake levensbeschouwelijke duiding en erkenning van strekkingen en groepen.

Welnu, vandaag antwoorden de fractieleiders niet zo zeer op alle beleidspunten, maar wel op de vraag of de ideologie van hun groep kan samenwerken in de nieuwe Cultuurraad, in opbouwende geest voor Vlaanderen.

Het bevrijdings- of volksnationalisme vormde vroeger, en nog steeds op heden, een duidelijke politieke en maatschappelijke overtuiging evenals een maatschappijvisie. Het is bijzonder actueel vandaag, in tegenstelling tot het verdrukkend en voorbijgestreefd Staatsnationalisme dat helaas in het Europa der Zes en der Tien nog steeds de kop opsteekt en de Europese politieke éénmaking voortdurend blijft verhinderen. In tegenstelling daarmee is het volksnationalisme een bouwsteen voor een federale opbouw van groter gehelen, omdat het niet meer wil uitmonden in nieuwe machtsstructuren van een

volstrekt soevereine Staat, maar uiteindelijk wil komen tot deelstaten in een ruimer verband.

Het is een groot en belangrijk „-isme“, omdat het de mens in zijn geheel en natuurlijk verband centraal stelt, omdat het dus ruimer omvattend is dan de louter politieke en/of sociaal-economische, -ismen“. Geleerden gewaagden van „the mystery of nationalism“, het geheim van het nationalisme, sterker factor in de moderne geschiedenis dan welkdanige andere ideologie. Het volksnationalisme is niet meer alleen, zoals in de 18de en de 19de eeuw, een uit taal- en cultuurverbondenheid geboren droom, maar is thans een structuurprincipe van het onvermijdelijk groter geheel : de toekomstige federaties tot op wereldvlak. Het was en is het ferment van de bevrijding en zelfbeschikking in de gehele wereld. Het wortelt in een spontaan natuurlijk gevoel, eigen aan de mens.

Het volksnationalisme is in vele Staten in conflict gekomen met het unificerend en gelijkshakelend Staatsnationalisme. Het is een breekijzer dat thans, onder meer via de regionalisering, de hinderende Staatspretenties binnen Europa relateert.

Het nationalisme is geen rechtse ideologie. Zowel rechtse als communistische autoritaire regimes hebben gepoogd er zich van te bedienen. Nationale culturen zijn geen tegenspraak met de universele beschaving waarnaar wij met de UNESCO streven. Zij zijn er ook geen hinder voor, wel integendeel. Het volksnationalisme biedt een houvast in de materialistische consumptiemaatschappij. Het stelt tegenover goederen, economisch groei ritme en sociale status de mens centraal. Gemeenschap van afstamming, taal en cultuur is een onvervangbare waarde, ook in een socialiserend en mondiaal perspectief.

Ook in het Europa van de Tien blijft het **etatistisch** denken overheersend, een machtsdenken, in plaats van denken uit wijsheid en vrijheid. De uitweg uit ideologische blokvorming moeten wij zoeken in de afbraak van het Staatsnationalisme, in het opgeven van iedere absolute soevereiniteitsgedachte en in de uitbouw van structuren, waarin de volksnaties erkend en beveiligd worden.

Het Vlaams-nationalisme biedt ons een gefundeerde visie op de samenleving, op de maatschappelijke vormgeving en op de verhouding **enkeling-gemeenschap**. Een antwoord op de vervreemding van onze mensen.

Tegen Staatsnationalisme — ook in de **supra-nationale** vormen — kan alleen het volksnationalisme als een evenwaardige kracht worden geplaatst. Het streeft naar federalisme als beschuttend en toch open publiek-rechtelijk statuut. Het is de bouwsteen van een leefbaar België, in Benelux en in Europees verband.

Ik zou met Lodewijk **Dosfel** willen zeggen : „Ik voorspel geen zekere zegepraal, doch ben overtuigd dat Vlaanderen opstaat of valt met de zege of de nederlaag van het Vlaams nationalisme.“

Mijnheer de Minister, U hebt met ere de drie kraaiende hanen herdacht maar vergete hierbij niet dat zij kraaiden omwille van de onstuitbare aandrang en levenswil van de Vlaams-nationale gedachte. (**Handgeklap bij de leden van de Volksunie**)

De Minister van de Nederlandse Cultuur gaf in zijn beleidsnota de eerste wegaanduiders voor een nieuw tijdperk: democratie. Wij zijn allen akkoord, wij juichen het toe.

Hij verwaarloosde wellicht de twee verdere wegaanduiders voor een echt democratisch cultuurbeleid, te weten het nationaliteitsbeginsel, — waarborg van totale autonomie — en het federalisme — waarborg van een harmonische samenwerking tussen streken en volken.

Een praktisch punt, het enige dat ik in de beleidsnota voor mijn rekening heb genomen, is uw inzicht een Centrale Raad voor het cultuurbeleid op te richten. U noemt het een adviserende instelling. Wij willen niet vooruitlopen op deze beslissing — en ook de eerste twee sprekers hebben er zich niet duidelijk over uitgesproken, wellicht vraagt het nog studie en meerdere contacten — maar wij stellen de vraag: is zulke centrale advies-raad nodig, nuttig, of misschien hinderend of overbodig?

Naast het ontegensprekelijk worden van een meer algemene consensus, die steunt op de reeds bestaande lichamen, zijn er beslist ook argumenten tegen, of die minstens vragen oproepen. De vraag van het gevaar van een parallele democratie, zoals in de volksgazet van 18 april 1972 werd opgeroepen; de vraag van mogelijke overbodigheid, van dubbel gebruik; de vraag van de verhouding tot andere talrijke adviesorganen die daarenboven zeer ongelijk gestructureerd zijn; de samenstelling door de uitvoerende macht en bepaalde afhankelijkheden die daaruit zouden kunnen voortvloeien.

Mijnheer de Minister, volgens onze groep is het ogenblik niet gekomen om onmiddellijk over te gaan tot de oprichting van een „Centrale Raad voor Cultuurbeleid”.

Tot besluit, Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, wil ik dit zeggen. De Vlaams-nationale gedachte heeft ook reeds tussen de twee wereldoorlogen geopteerd voor het pluralisme. Thans stellen wij zeer duidelijk hoe ongelukkig het is en zou zijn voor de volledige ontplooiing van de Vlaamse volkskracht indien het katholicisme, van de ene kant, en de vrijzinnigheid van de andere kant, zouden gebonden zijn aan of vertegenwoordigd door politieke partijen.

De Cultuurraad kan een creatieve rol spelen in het tot stand brengen van een nieuwe mentaliteit, in het bevorderen van de verdraagzaamheid, in het waarborgen van een democratisch respect voor alle minderheden.

Een voorafgaand „pact” lijkt ons daartoe niet nodig. Hierover verschillen wij van mening met vele Collega's. Onze mening is de hunne waard, en niets meer.

Van belang — en dat hadden wij vandaag graag plechtig en duidelijk gehoord — is de affirmatie van alle partijen dat zij het met de parlementaire democratie en met de culturele autonomie in dit lichaam, de Cultuurraad, ernstig menen.

Heel wat belangrijker dan het cultuurpact lijkt ons de waarde die de regeringspartijen hechten aan de macht van dit orgaan. Het samenwerken van alle groepen en de ontvoogding van ons volk is de uitkomst van de Vlaamse Beweging, zoals senator Elaut heeft gezegd bij de vooroprichtingsvergadering.

Het bewijs van het gehele en ondeelbare karakter van deze beweging is nog altijd de uitspraak van de huidige Eerste Minister, professor Eyskens, gedaan in 1935.

**De heer Baert.** — Dat is lang geleden !

**De heer De Croo.** — Dat is historisch!

**De heer Coppieters.** — De heer Eyskens zegde: „De Vlaamse Beweging moet in het Vlaamse politieke leven de plaats innemen die haar toekomst, namelijk de eerste, en zij dient alle andere bewegingen, sociale, economische en culturele, in zich op te nemen omdat zij een nationale beweging is.” (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

**De heer Voorzitter.** — De heer Grootjans heeft het woord.

**De heer Grootjans (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, het zal de Minister waarschijnlijk enigszins verbazen als ik begin met te zeggen dat wij akkoord kunnen gaan met de grote lijnen van zijn uiteenzetting.

Natuurlijk kunnen wij dat gezien de vaagheid van zijn formulering. (**Hilariteit**)

Wij zullen enkele punten van het ministerieel **exposé** nader bekijken, en mijn collega's, de heren Vanderpoorten en De Croo zullen hetzelfde doen.

Ik wil eerst aanduiden in welke geest onze fractie het cultuurbeleid wenst te benaderen in het raam van de culturele autonomie.

Wij zijn aangenaam getroffen omdat u in uw betoog duidelijk aandacht besteed hebt aan wat u noemde de zelfvorming.

Zelfvorming is vóór alles een persoonlijke aangelegenheid. Daarom zou het fundamenteel fout zijn — ik zeg dit vooral ter attentie van Collega Calewaert — als de overheid zou proberen in de plaats van de burger te treden en hem als het ware voorschrijven wat voor hem cultureel nuttig kan zijn en wat niet.

Ik geloof dat de heer Minister terecht heeft opgemerkt dat wij leven in een maatschappij die gekenmerkt wordt door het personalisme. Zo bekeken, geachte Collega's, wordt de cultuurexpressie het maximaal beleven van de eigen persoon, de eigen

geaardheid door vrije mensen. Op deze persoonlijke vrijheid in de cultuurbeleving willen wij in dit debat meteen de grootst mogelijke nadruk leggen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, als wij pleiten voor de grootst mogelijke vrijheid, voor het grootst mogelijk aantal, ook op het culturele vlak, dan sluiten wij ons zodoende aan bij de heer Minister wanneer deze de democratisering van de cultuur stelt als één van de bijzonderste opgaven van onze generatie.

Niemand in deze vergadering — zo hoop ik — zal nog betwisten dat het begrip „Cultuur” al te lang een nogal enge inhoud heeft gehad. In vele gevallen beperkte het zich tot nu toe tot de kunst, de filosofie en de wetenschap.

Het moderne cultuurbegrip daarentegen wil gelukkig minder aandacht besteden aan wat men kan noemen het overleveren van de cultuur. Het cultuurbeleid wordt meer en meer bepaald door een politiek die veel democratischer, veel dynamischer en veel ruimer op het dagelijkse leven van alle volkeren is afgestemd. In plaats van elitair wordt de cultuur meer en meer gericht op die medeburgers die ook in de sector cultuur ten slotte achterop zijn gebleven. Mijnheer de Minister, geachte Collega's, met dit alles willen wij zeker niet zeggen dat ons **cultuur**-beleid geen waarde meer zou moeten hechten aan het bewaren van ons cultuurpatrimonium. Sommige cultuurgoederen dienen verzorgd of beschermd te worden hetzij omwille van hun intrinsieke waarde hetzij omwille hun documentaire betekenis.

Dit cultuurbeleid was hoofdzakelijk gericht op musea, op de archieven en op de monumenten. Gelukkig gaat dit beleid meer en meer naar voorwerpen en vormen van het dagelijkse leven van onze bevolking. Zo verdedigen wij bij voorbeeld de historische stadskernen en wordt gestreefd naar het veiligstellen van een leefbaar klimaat naar de maat van de kleine mens in de grote stad.

Wij moeten snel loskomen van de **negentiende**-eeuwse opvatting omtrent de culturele taak van de overheid. Inderdaad, deze visie miste ten slotte iedere vorm van sociale bewogenheid die als het ware de basis is voor het moderne vormingswerk in de brede lagen van onze bevolking.

Toch zijn de nieuwste vormen van volksopvoeding nog onvoldoende gericht op de noden en de verzuchtingen van de zogenaamde marginale groepen, die naast het beantwoorden van hun materiële behoeften ook in de gelegenheid zouden moeten gesteld worden deel te nemen aan het **democratiserings**-proces van onze cultuur.

Men klaagt erover dat vele burgers geen contact meer hebben met het leven van hun stad en van hun gemeente.

Geachte Collega's, kan men daarvoor uitsluitend de burgers verantwoordelijk stellen?

Vele zekerheden op religieus, op sociaal en op economisch vlak zijn weggevallen en een zeer belangrijk deel van onze bevolking voelt zich hierdoor **vol-**

komen losgeslagen in het maatschappelijk verkeer. En daarbij komt dan nog dat de schaalvergroting die zich op alle gebieden voordoet zowat alles onoverzichtelijk heeft gemaakt. Dit alles samen heeft vele inwoners van onze steden en gemeenten de indruk gegeven dat zij maatschappelijk dus ook cultureel afgezonderd zijn geraakt, en sommigen vertalen dit gevoel met een bedenking: in onze stad gebeurt niets meer, terwijl in werkelijkheid er met hen niets meer gebeurt.

Mijnheer de Minister, hoe gaan wij samen dit zo noodzakelijk socio-cultureel contact herstellen? Hoe komt men tot een eigentijdse aanpak van de confrontatie, de communicatie en tenslotte de oriëntatie afgestemd op een streven naar meer mondigheid die niet langer uitsluitend door het onderwijs en door het gezin kan worden bijgebracht. Nieuwe buitenschoolse vormen moeten worden tot stand gebracht om kennisoverdracht en creativiteit in de grootst mogelijke openheid en de grootst mogelijke vrijheid mogelijk te maken. Daar ligt dan naar ons gevoelen voor de komende jaren zowel de taak van de cultuuroverheid als van de privé-sector : **samen**-werkingspatronen vinden gekenmerkt door kwaliteit, het ruimst mogelijk persoonlijk initiatief en een veelzijdige beheersvorm. Ik geloof dat de overheid met dit alles in de eerste plaats een taak heeft van hulpverlening. Zij zal daarbij altijd **tewerk** gaan, naar ik hoop, met voldoende eerbied voor de eigen mentaliteit van de betrokken bevolkingscategorieën, want cultureel werk moet steeds aansluiten bij de aangevoelde behoeften van de enkeling. Maar ook in dat verband, Mijnheer de Minister, kan de overheid mede inspirerend werken.

Mijnheer de Voorzitter, Dames, Heren, de Minister heeft in zijn betoog doen opmerken dat wij in een periode zijn gekomen waarin het niet meer volstaat grote leuzen mee te voeren maar dat het er nu op aankomt te realiseren. Welnu, deze realisatie vergt in het kader van de Vlaamse Cultuurraad enkele dringende initiatieven zonder welke onze **cultuur**autonomie zal blijven stuiten op heel wat achterdocht en heel wat aarzeling. Deze aarzeling spruit in belangrijke mate voort uit de ingewikkeldheid en ook uit de onoverzichtelijkheid van de structuren en de bevoegdheden die men in het raam van de culturele autonomie in het leven heeft geroepen. Indien men een einde wil maken aan deze stuurloosheid die tenslotte nog heel wat van onze Collega's parlamentsleden overvalt, dan zal de regering binnen de kortst mogelijke tijd klare taal moeten gaan spreken. Het is slechts mogelijk wanneer eerst in de schoot van de regering zelf klaarheid zal worden geschapen inzake de bevoegdheden, want zolang men geen oplossing heeft gevonden voor het bevoegdheidsconflict zal de onzekerheid op de werkzaamheden van ons Cultuurparlement blijven drukken.

Collega's, reeds maanden zijn voorbijgegaan zonder dat de regering in deze aangelegenheid positie heeft

durven kiezen. Er zijn in dit verband tussen de regeringspartijen harde woorden gevallen. Men heeft elkaar beschuldigd van woordbreuk. Wij menen dat in dergelijke atmosfeer de culturele autonomie uitbouwen haast een onmogelijke opgave zal blijken. Wij begrijpen nog altijd niet waarom de regeringspartijen de ingewikkelde teksten van de Grondwet en van de aanvullende wetten nog van commentaar en bijkomende afspraken hebben willen voorzien, want precies deze commentaar en deze afspraken hebben het geheel haast onbruikbaar gemaakt.

Geachte Collega's, het is toch zo dat zelfs eminente juristen niet bij machte zijn duidelijk te omschrijven wat de regeringsteksten inzake de culturele autonomie uiteindelijk willen beduiden. Nochtans, tijdens het debat over de regeringsverklaring zijn daarover **vanop** deze tribune en in de Senaat klare vragen aan de regering gesteld. Deze vragen zijn, tot onze spijt, onbeantwoord gebleven; het kon trouwens niet anders. Want, welk antwoord ook men zou hebben gegeven, het zou een regeringscrisis hebben veroorzaakt.

Mijnheer de Minister, dat kan niet blijven duren. Het gevaar is inderdaad groot dat wij, als de verwarring niet ophoudt, regelrecht naar een vastlopen van de wetgevende en de controlerende arbeid van onze volksvertegenwoordiging gaan. De begrotingen van Nationale Opvoeding en deze van Cultuur voor het jaar 1971 zijn nauwelijks enkele weken geleden door ons Parlement goedgekeurd, hetgeen eigenlijk als een politiek schandaal mag worden betiteld. Wij vragen nu wanneer de budgetten voor het jaar 1972 aan ons zullen worden voorgelegd.

**De heer Jorissen.** — In december!

**De heer Grootjans.** — Daarop zouden wij vanwege de regering op het einde van dit debat graag een duidelijk antwoord krijgen.

Mijnheer de Minister, bij ons groeit de overtuiging dat sommigen deze volkomen onaanvaardbare toestand hebben gewild, om zodoende aan ieder ernstig toezicht te kunnen ontsnappen en in het departement van Cultuur de volslagen willekeur inzake de bestemming van de kredieten te kunnen aanwenden.

**De heer De Croo.** — Zeer juist!

**De heer Grootjans.** — Men moet er zich niet over verbazen dat in zulke omstandigheden onze achterdocht bestendig toeneemt. Deze achterdocht wordt nog aangedikt door het verzet dat het cultuurpact nog altijd in sommige gezaghebbende Vlaamse kringen blijft oproepen. Uit de uiteenzetting van de heer Chabert hebben wij begrepen dat van de zijde van de C.V.P. men nog niet tot een beslissing inzake het cultuurpact is gekomen. Wij weten dat sommige kringen hadden gehoopt dat de culturele

autonomie er zou komen zonder cultuurpact. Zo zou men de ongehoorde eenzijdigheid van het cultuurbeleid ongestoord hebben kunnen voortzetten.

Wij willen hierbij nogmaals zeer duidelijk stellen dat wij de culturele autonomie willen. Het is trouwens dank zij de stemmen van de Vlaamse P.V.V. dat zij er is gekomen. Maar wij blijven ons verzetten tegen degenen die proberen langs levensbeschouwelijke of culturele organisaties om de politieke macht te grijpen om hun waarheid, hun waardeschaal als de enig geldende te laten **door**wegen.

Geachte Collega's, in een volkse krant die te Gent wordt gedrukt heeft men onlangs nog kunnen lezen dat het cultuurpact een aanfluiting is van de democratie en dat het er in feite is op gericht de ideologische en filosofische meerderheden te benadelen en te knevelen. Wij werden erop attent gemaakt dat wij ons niet moesten inbeelden dat met de plechtige ondertekening van het cultuurpact de kous nu af is.

**De heer Vanhaegendoren.** — Dus krijgen wij toch gelijk!

**De heer Grootjans.** — Wij waarderen dergelijke openhartigheid. Zij toont aan dat belangrijke groepen in Vlaanderen het cultuurbeleid nog altijd zien in functie van machtsverhoudingen waarbij het aantal steeds de doorslag moet geven. Kennelijk verliezen deze kringen uit het oog dat een cultuursituatie anders is dan bijvoorbeeld een economische of een sociale. Het oprichten van een klein bedrijfje naast een grote fabriek is meestal zinloos als beide dezelfde producten vervaardigen.

Daarentegen kan in een culturele aangelegenheid zoiets bijzonder vruchtbaar zijn. De creativiteit van een kleine gemeenschap, zelfs van een enkeling, kan evenwaardig en zelfs waardevoller zijn dan deze van grote groepen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, een cultuurbeleid dat op geestelijke vrijheid wil afgestemd zijn, moet er daarom op gericht worden iedere culturele identiteit te erkennen, ze leefbaar te maken en in te schakelen in het grotere geheel van onze samenleving. Dit alles is mogelijk zonder iemands rechten te schenden, zonder iemands overtuiging te krenken.

De uiteindelijke besluitvorming van dergelijk beleid moet dan het resultaat zijn van een correct samenspel tussen de Cultuurraad aan de ene kant en de Minister aan de andere kant, op basis van het cultuurpact, met alles wat dit als waarborgen inhoudt.

Mijnheer de Minister, dit pakt moet nu allereerst door het Parlement in een bindende tekst worden omgezet.

Terecht heeft de Minister in zijn uiteenzetting diegenen die het cultuurpact als een plan voor cultuurbeleid zien, op hun vergissing gewezen. Wij zijn het

volkomen met hem eens als hij stelt dat de betekenis van het cultuurpact moet worden gezocht in het uitschakelen van iedere discriminatie op levensbeschouwelijk vlak.

Zoals destijds de toenmalige Minister van Onderwijs het initiatief heeft genomen om tot een wetsontwerp inzake het schoolpact te komen, verwachten wij van de Minister van Cultuur en van zijn Franstalige Collega dat zij de betrokken partijen samenbrengen om na te gaan op welke wijze de tekst tot stand zal komen die bij middel van een wet én de centrale overheid, én de provincies, én de gemeenten, én de agglomeraties, én de federaties van gemeenten, én de openbare instellingen zal binden, want zo staat het in het cultuurpact.

Wij vragen U, Mijnheer de Minister, of U in overleg met uw Waalse Collega hiertoe bereid bent. Mogen wij op deze vraag een antwoord verwachten in de repliek die U op deze uiteenzetting waarschijnlijk zal willen geven? **(Instemmend gebaar van de heer Minister)**

Graag vernamen wij ook wanneer de Minister het nodige zal doen om een uiterst belangrijke afspraak na te komen die, midden 1971, met de P.V.V. werd gemaakt en waar bedongen werd dat nog in de loop van dit jaar decreten door de Cultuurraden zullen moeten worden goedgekeurd, voor alle belangrijke kredieten.

In het cultuurpact is deze afspraak trouwens herkomen en er werd aan toegevoegd dat daarbij de reeds bestaande reglementeringen aan een nieuw onderzoek zullen worden onderworpen.

De heer Minister heeft in zijn toespraak gezegd dat werkelijke decreten het cultuurbeleid zijn vrijblijvend forfaitair karakter zullen ontnemen, net zoals voor de arbeid, voor de maatschappelijke zekerheid en voor het onderwijs. De desbetreffende kredieten zijn inderdaad uitgegroeid van een facultatieve gunst tot, wat Uzelf hebt genoemd, een afdwingbaar recht.

Wij onderschrijven volledig deze zienswijze en hopen dat de Minister spoed zal zetten achter de verwezenlijking van dit belangrijke doel.

Graag vernamen wij hoe en wanneer hij denkt dit te kunnen realiseren.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, meteen zal voor iedereen duidelijk worden dat ons cultuurbeleid in het algemeen steeds belangrijker bedragen zal vergen.

Om deze voortdurende groeiende financiële midelen hun juiste bestemming te kunnen geven zal ook het Cultuurparlement zo degelijk mogelijk moeten geïnformeerd en gedocumenteerd worden, want in het ongelijke debat tussen de Regering enerzijds, en de volksvertegenwoordiging anderzijds, ontbreekt het de Parlementsleden dikwijls aan degelijke adviezen.

Het heeft onze aandacht getrokken dat de Minister denkt aan de oprichting van een Centrale Raad voor Cultuurbeleid, welke zou belast worden zowel de

Wetgevende Macht als de Uitvoerende Macht als advies te dienen over de grote opties van ons cultuurbeleid.

Een dergelijke Raad zou onder meer een vijfjarig plan moeten opstellen en de coördinatie verzekeren met het economisch plan.

Geachte Collega's, op het eerste zicht lijkt dit een aantrekkelijk voorstel maar we stellen ons hierbij toch twee vragen.

Mijnheer de Minister, zou het Cultuurparlement niet beter zijn eigen adviesorgaan benoemen zonder dat de Uitvoerende Macht in zijn plaats dit zou doen? En wat doet de Minister in dit verband met de Vereniging zonder winstgevend doel „de Cultuurraad voor Vlaanderen”, die destijds op initiatief van onze provincies is tot stand gekomen en die toch uitstekend werk heeft verricht?

Ik geloof dat niemand de ernst en de degelijkheid van deze Raad zal durven betwisten.

Alle belangrijke culturele verenigingen van het Vlaamse land werden er aan het woord gelaten; talloze culturele problemen zijn er jarenlang in volstrekte politieke onpartijdigheid behandeld geworden.

Waarom kan deze bestaande Raad — die zijn degelijkheid reeds heeft bewezen — niet als adviserend lichaam worden aanvaard?

Is het juist dat de Minister eraan denkt deze onpartijdige Raad te vervangen door een **Advies**-orgaan waarin de twee Regeringspartijen een grotere invloed zouden toebedeeld krijgen?

De politisering van dergelijke Adviserende Raad zou in ieder geval voor een belangrijk deel van dit Cultuurparlement volkomen waardeloos zijn. Wij wensen dit met grote nadruk te zeggen.

En dit brengt ons tot het besluit.

In dit besluit zouden we willen waarschuwen tegen een te gemakkelijke verwisseling en gelijkstelling van de begrippen „Overheid” en „Gemeenschap”. Zoals professor Verhulst, Voorzitter van het Willemsfonds opmerkt, leert de ervaring ons dat in ons onoverzichtelijke en steeds moeilijker bestuurbare maatschappij, de versterking van de **overheids**-invloed niet noodzakelijk leidt naar een vergroting van de invloed, van de inspraak in de gemeenschap. Dit geldt heel zeker voor de culturele factor.

Inzake cultuurbeleving, en daar gaat het tenslotte toch om, pleiten wij voor een zo gering mogelijke inmenging van de overheid.

Het zoeken naar zijn waarheid, ook zijn culturele waarheid, vereist voor iedere burger de grootst mogelijke geestelijke ruimte. In de mate dat de Minister aan deze geestelijke ruimte voor ieder van ons wil medewerken, mag hij op onze steun rekenen. Maar in de mate dat hij dat zou willen beletten, zullen wij hem bestrijden. **(Handgeklap op de banken van de P.V.V.)**

**De heer Voorzitter.** — Dames en Heren, ik verleen nu het woord aan de laatste spreker van deze **voor-**

middagzitting; nadien zullen wij onze werkzaamheden onderbreken.

De heer Van Hoorick heeft het woord.

**De heer Van Hoorick (op het spreekgestoelte).** —

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, achtbare Collega's, ik wens bondig in te gaan op twee problemen : het cultuurpact en de bibliotheekvoorziening, naar aanleiding van wat de heer Minister daarover in zijn verklaring heeft gezegd.

Vooreerst het cultuurpact : Hierover sprekend, Mijnheer de Minister, hebt U erop gewezen dat „dit pact geenszins een plan is voor cultuurbeleid en dat zijn enige betekenis is, iedere vorm van discriminatie op het levensbeschouwelijk vlak uit te schakelen.” Deze zienswijze is daar even bevestigd geworden door de heer Grootjans.

Niettegenstaande heeft de Minister ook bevestigd dat het hier gaat om minderheden op het sociale vlak, alhoewel, heeft hij gezegd, het hem toch blijkt dat dit cultuurpact een gunstige invloed zal hebben op de democratisering van het cultuurbeleid.

Ik wens dit laatste te beklemtonen.

Ik kan niet volledig instemmen met een bepaalde kritiek op het cultuurpact, als zou het geen aandacht hebben gehad voor de cultureel achteruitgebleven sociale groepen.

Als socialist — de heer Calewaert heeft het reeds gedaan — eisen wij, trouwens met de christelijke werkersbeweging, dat de minst-participerenden aan het culturele totaalgebeuren, met name de arbeiders, voorrang krijgen in het cultuurbeleid.

Wij willen bijgevolg een grote stap zien gezet naar een ware culturele democratie.

En ik geloof dat het cultuurpact hiertoe werkelijk zal bijdragen, zo het vanzelfsprekend in decreten en daden van het beleid wordt omgezet.

Ik geloof dit, omdat het cultuurpact niet alleen een pluralistisch cultuurbeleid en een bredere participatie aan het beleid en de uitvoering zal mogelijk maken, maar omdat het ook en vooral middelen ter beschikking zal stellen voor de deelname van de cultureel achteruitgestelde sociale groepen.

Het is gemakkelijk voor sommigen, Dames en Heren, de neus op te halen voor deze middelen, wanneer zij ze bezitten.

Juist daarvoor is het cultuurgebeuren in Vlaanderen al te veel en al te lang een zaak van de middengroepen geweest en gebleven.

De arbeiders bezaten die middelen niet.

Hun organisaties dienden eerst te letten op sociale en economische verbeteringen en toch spanden zij zich in voor de culturele verheffing van het werkende volk, op dikwijls heldhaftige manier.

Maar zij hadden te kampen met drie hardnekkige moeilijkheden. De eerste: de opvatting, in de arbeidersklasse zelf verankerend, dat cultuur iets was voor de begoeden, niet voor hen.

De klassenmaatschappij zelf zorgde er voor het de arbeiders in te prenten dat het zó en niet anders was.

De tweede moeilijkheid : de algemeen gangbare opinie dat cultuur zich vereenzelvigd met schone kunsten, zoals nog velen vandaag geloven, terwijl cultuur een totaal gegeven en gebeuren is, het hele vormingsproces, het leven en het levensmilieu omvat.

Beide verankerde opvattingen maakten en maken het nog de culturele organisaties van de arbeiders zoveel moeilijker dan deze van de middengroepen om zich stevig te ontwikkelen, al dient hun betekenis niet te worden onderschat.

De derde moeilijkheid spruit voort uit de vorige twee en heeft betrekking op de middelen.

Gans het systeem van de culturele betoelaging is steeds nadelig geweest voor degenen die met de grootste moeilijkheden hadden te kampen en alleen op hun eigen beperkte mogelijkheden en middelen waren aangewezen. Dat waren en zijn de culturele organisaties en werken van de arbeiders en dan nog in het bijzonder van de niet-katholieke arbeiders.

Het is dus niet alleen omwille van de uitschakeling door het cultuurpact van **discriminaties** van levensbeschouwelijke aard, maar ook omwille van de middelen, van een min of meer gelijke vertrekbasis voor allen en voor alle organisaties, dat ik, in het cultuurpact een mogelijkheid zie tot democratisering van onze cultuur, tot grotere participatie van de cultureel achteruitgestelde sociale groepen. Maar het is duidelijk dat de cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap de grootste aandacht voor deze sociale groepen zal dienen op te brengen. Als socialist nemen wij ons voor hierover te waken.

Mijnheer de Minister, inmiddels — en hier treed ik volmondig de heer Grootjans bij — dienen de bepalingen van het cultuurpact rechtsgeldigheid te krijgen en wij dringen, langs uw persoon om, bij de Regering aan opdat daartoe de nodige ontwerpen zouden worden uitgewerkt en voorgelegd.

Concreet: wanneer zal dit gebeuren ? Of zal het cultuurpact moeten dienen als pasmunt voor het nieuwe schoolpact ?

Een woord over de bibliotheekvoorziening. In zijn uiteenzetting heeft Minister Van Mechelen een ontwerp van decreet op het openbare bibliotheekwezen aangekondigd. Aan dit ontwerp, heeft hij gezegd, is sinds lang gedokterd geworden door de Hoge Raad voor de Openbare Bibliotheken.

Mijnheer de Minister, ik geef grif toe dat het voorbarig is hier thans op in te gaan, maar toch wens ik nu reeds het voorbehoud van de socialistische groep te beklemtonen.

Op zijn congres te Leuven drong het Davidsfonds enerzijds aan op het spoedig goedkeuren van een bibliotheekdecreet, terwijl het anderzijds betreurd dat van het afsluitenvan het cultuurpact geen gebruik werd gemaakt om de verzuiling te doorbreken. Het is nog een andere notie in het debat over het cultuurpact.

Ik houd staande dat indien het aangekondigde

bibliotheekontwerp, zoals wij het ongeveer terugvinden in het voorstel van de heer De Bondt, wordt goedgekeurd, de verzuiling, die iedereen verbaal afbreekt, er door zal worden in de hand gewerkt en nog zal worden verstevigd.

Wij hebben op onderwijsgebied reeds verschillende schoolnetten, alle stevig georganiseerd, zodat de idee van de pluralistische gemeenschapsschool nog een zeer lange weg zal hebben af te leggen.

Weliswaar hebben wij op bibliotheekgebied, naast gemeentelijke en provinciale bibliotheken, ook vrije openbare bibliotheken. Ik onderstreep hier dat in hoofdte van die vrije bibliotheken het zowel gaat over socialistische, liberale als over christelijke bibliotheken. Wat ik dus zeg is niet eenzijdig gericht tegen bibliotheken die een bepaalde levensbeschouwing zijn toegedaan.

Maar de vrije bibliotheken, Mijnheer de Minister, dat weet U ook, zijn door de tijd achterhaald geworden. Zonder nieuwe en belangrijke financiële middelen van de openbare besturen kunnen zij zich niet handhaven, of nog slechts een geringe rol spelen en dus van geringe betekenis zijn. Het zijn de gemeentelijke bibliotheken — en, heren Liberalen, het gaat hier nu eens niet over de Staat, het gaat over de gemeenten — die de toon zijn gaan aangeven en dikwijls onder impuls van socialisten en christenen samen, in steden als Antwerpen, Mechelen, Aalst en vele andere. Deze gemeentelijke en provinciale full-time bibliotheken zijn werkelijke pluralistische gemeenschapbibliotheken geworden. Dat is zó waar dat de tendens bestond, ook op het Departement van Nederlandse Cultuur, fusies van vrije bibliotheken na te streven en hun omvorming tot gemeentelijke bibliotheken te bewerken. Hiervan zijn vele geslaagde voorbeelden.

Met het bibliotheekontwerp, indien het wordt ingediend zoals wij het **grosso modo** kennen, zullen de Staat, de provincies en de gemeenten financiële hulp moeten verlenen aan de vrije bibliotheken.

De Staat zal weddetoelagen verlenen voor de leden van het leidend en technisch personeel evenals uitrustingsstoelagen tot 60 % van de subsidieerbare uitgaven van de vrije bibliotheken zo goed als het reeds bestaat voor de gemeentelijke en provinciale bibliotheken. Welnu, wij wensen te waarschuwen voor de gevolgen van iets dergelijks.

Wat moet het doel zijn van een bibliotheekdecreet? Mijnheer de Minister, U hebt gezegd dat het doel moet zijn: een aanzienlijke bijdrage vormen voor de verspreiding van het intellectueel patrimonium. Ik zou daaraan willen toevoegen : een volwaardig en modern bibliotheekwezen in gans ons taalgebied en te Brussel tot stand brengen, in dienst van de ganse bevolking.

Met een bibliotheekdecreet biedt zich nu de kans, geachte Collega's, nu dit nog mogelijk is, een gemeentelijk pluralistisch **gemeenschapbibliotheekwezen** tot stand te brengen. **Zulks** zonder afbraak te doen, integendeel, met een inachtneming van

de rechten van het personeel van de vrije bibliotheken.

Ik zou zelfs durven zeggen dat die rechten verder zullen gaan wanneer zij zouden worden gefusioneerd in gemeentelijke bibliotheken.

Mijnheer de Minister, geachte Collega's van de C.V.P., met het aangekondigde ontwerp gaat deze kans worden verkeken.

Ik zegde dat wij wensen te waarschuwen voor de gevolgen : Welke gevolgen?

Ten eerste, met dit ontwerp gaat U niet alleen de verzuiling verstevigen, maar U gaat meteen de middelen versnipperen waardoor het te bereiken doel verwijderd wordt in de tijd.

Ten tweede, met dit ontwerp zal nieuw voedsel worden gegeven aan de concurrentie tussen de vrije bibliotheken enerzijds en de gemeentelijke anderzijds, althans in die gemeenten waar zowel gemeentelijke als vrije bibliotheken bestaan en die zijn nog niet zo heel talrijk.

Ten derde, met dit aangekondigde ontwerp schiept gij het gevaar dat in gemeenten, waar de vrije bibliotheken zich samenvoegden met en in de gemeentelijke bibliotheek, vrije bibliotheken zich uit de fusie zullen terugtrekken om opnieuw hun eigen zuil te gaan oprichten.

Ten vierde, het is klaarblijkelijk dat in gemeenten waar alleen vrije katholieke bibliotheken bestaan, gemeenten die doorgaans door een katholieke of zelfs gemengde meerderheid worden bestuurd, er in die gemeenten geen gemeenschappelijke bibliotheken voor allen zullen worden opgericht.

Dit betekent dat in grote delen van het Vlaamse land de niet-katholieke bevolkingsgroep op uitsluitend katholiek georiënteerde bibliotheken zal aangewezen blijven en van de pluralistische gemeenschapbibliotheek zal verstoken blijven.

Welnu, wanneer aan de vrije bibliotheken praktisch gelijke mogelijkheden als aan de gemeentelijke zouden worden gegeven, gaat U uiteindelijk en allicht ook spoedig voor het probleem en de eis van het waarborgen van de vrije keuze inzake bibliotheken worden gesteld.

Naast het schoolpact, naast het cultuurpact, zult gij ook nog een bibliotheekpact nodig hebben in functie van het recht deelachtig te kunnen zijn aan het cultureel patrimonium, waarvan U hebt gesproken.

Daarom maak ik van deze gelegenheid gebruik, bij de bespreking van het cultuurbeleid om te zeggen dat het niet verstandig zou zijn dit ontwerp, zoals het voorhanden is, in te dienen.

Het zou waanzinnig zijn in datgene te belanden waarvoor ik heb gewaarschuwd.

Er is een andere weg. Laten wij niet de kans missen! Deze kans : In het Nederlands taalgebied en voor de Nederlandssprekenden te Brussel gestalte te geven aan één en dezelfde pluralistische gemeenschapbibliotheek voor alle Vlamingen.

Slechts door een dergelijk bibliotheekwezen uit te



bouwen, slechts door uw oude gewaden af te leggen, Collega's van de C.V.P., kunnen wij onze achterstand op het terrein van de bibliotheekvoorziening ophalen; kunnen wij het onderling begrip wekken en de mensen nader tot mekaar brengen over hun filosofische scheidslijnen heen; kunnen wij een volwaardig bibliotheekwezen uitbouwen in dienst van gans het volk.

En slechts aldus — zoals u het voorhield, Mijnheer de Minister — zullen wij werkelijk een aanzienlijke bijdrage leveren voor de verspreiding van het intellectueel patrimonium.

Als socialisten vragen wij met aandrang aan de leden van alle groepen in deze Cultuurraad, en vooral aan degenen die de verzuiling willen **tekeer** gaan, na te denken over het socialistisch standpunt terzake. Wij vragen het in het bijzonder aan u, Mijnheer de Minister, want wij weten dat u er gevoelig voor zijt. In afwachting — en daartoe genoopt door het voorstel van de heer De Bondt — zien wij ons verplicht zelf een voorstel van decreet op de bibliotheekvoorziening in te dienen. (**Applaus op de socialistische banken.**)

**De heer Voorzitter.** — Dames en Heren, wij onderbreken hier onze werkzaamheden en zullen ze deze namiddag te 14 u. hervatten.

De vergadering is gesloten.

— De vergadering wordt gesloten te 12 u. 35 m.

— Volgende openbare vergadering hedennamiddag te 14 u.

## NAMIDDAGVERGADERING

### VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER R. VANDEKERCKHOVE, VOORZITTER

De heren **Van Hoorick** en **Leo Vanackere**, secretarissen, nemen plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

— De vergadering wordt geopend te 14 u. 05.

### BESPREKING OVER DE MEDEDELING VAN DE REGERING BETREFFENDE HET ALGEMEEN CULTUURBELEID VOORTZETTING

**De heer Voorzitter.** — Dames en heren, wij zetten de bespreking voort over de mededeling van de Regering betreffende het algemeen cultuurbeleid. Mevrouw Van der Eecken-Maes heeft het woord.

**Mevrouw Maes (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Minister, waarde Collega's, de mededeling

over een eigen cultuurbeleid is, zo dachten wij, een goede zaak geweest. Het is een lovenswaardige poging om, binnen het kader van de beperkte culturele autonomie, aan de Cultuurraad toch enige betekenis te geven. De leden van deze Cultuurraad hebben de gelegenheid, om zichzelf moed en zelfvertrouwen in te pompen. Al is de vrij **euforische** toon schril afstekend tegen het volkomen gebrek aan cijfers. Het voordeel is echter dat de Minister voor Nederlandse Cultuur ons uitnodigt tot bezinning en dat is waardevol.

Als algemeen perspectief waarin het cultuurbeleid moet worden gezien noemt de Minister de democratisering van de cultuur. Wij zijn het met deze optie eens. De bedoeling van onze tussenkomst zal zijn, na te gaan in hoeverre deze optie door de voorliggende beleidsnota kan worden waar gemaakt. Wij menen dat om te beginnen het vertrekpunt van de Minister te optimistisch wordt gesteld. Hij stelt dat wij leven in een socialiserende samenleving die door personalisme gekenmerkt wordt. Ik zou liever spreken over enerzijds de „**Vermassung**” en **anderszijds** vervreemding, eenzaamheid en egoïsme. Daartegenover staat de socialisering en het personalisme. Beide veronderstellen een zinvol samenleven en een zinvol zichzelf zijn met anderen. Tot een gemeenschap komen waarin socialisering en personalisme samengaan lijkt dan eerder een doel dan een vertrekpunt, eerder een kans dan een verworvenheid.

Dat wij zouden leven in een waarachtige politieke democratie, een sociale democratie, met democratisch onderwijs, dat wij zelfs een ruime mate van economische democratie hebben tot stand gebracht ... ik laat het gezegd voor de ziende blinden. Ik zou daarop niet ingaan ware het niet dat ik vrees dat de democratisering van de cultuur waarover de Minister spreekt, dan even onwaarachtig klinkt en even oppervlakkig van inhoud is. Bovendien, kan het de Minister niet ontgaan dat de zogenaamde politieke en sociale democratisering, de democratisering van het onderwijs samenhangen met stemplicht, verplichte verzekering en leerplicht. Het cultuurbeleid doet daarentegen een beroep op participatie, op vrijwillige deelname grotendeels in de vrije tijd, wat een schijndemocratie onmogelijk maakt.

Het gevaar voor schijndemocratisering schuilt mijns inziens ook hierin dat men van regeringswege het terrein van de cultuur wil beperken tot het terrein van de bevoegdheden van de Cultuurraden. Hierdoor zet men de dingen op hun kop. Men heeft dan ook het recht niet de culturele verenigingen het terrein aan te wijzen waarop zij zich mogen bewegen. Dat men het in de culturele verenigingen anders ziet, moge blijken uit de rede van professor Derine, voorzitter van het Davidsfonds, waar hij zegt: „wanneer wij zeggen ‚**Vlaanderen eerst**’ dan slaat dit op de noodzakelijke eenheid om eigen politieke structuren te verwerven”.

Dit sluit echter niet in dat het ons onverschillig

zou laten welke de sociale en economische structuren van het Vlaanderen van morgen zullen zijn. Wij nemen geen vrede met een Vlaanderen waar uitbuiting en grondspeculaties hoogtij vieren of waar lucht- en waterverontreiniging het leven onaangenaam maken. Wij zijn gekant tegen een Vlaanderen waar de mensen welvaart, maar geen welzijn, comfort maar geen geluk zouden vinden. De mens is voor ons primordiaal. Dat is meteen de zin van ons sociaal en cultureel vormingswerk. " Tot daar voorzitter Derine op het laatste **Davidson**-congres, wat toont dat de cultuurvereniging een terrein is dat nog breed genoeg is om de Vlaamse strijd een nieuw impuls te geven.

Wanneer de heer Minister spreekt over de democratisering van de cultuur, denkt hij er dan aan, al de creativiteit die in elke groep van onze bevolking schuilt, wakker te roepen, het persoonlijk leven van allen zinvol te maken en hen de mogelijkheid te geven zich bewust in te schakelen in de samenleving ?

Wij menen dat dit de juiste benadering is, maar wij hebben sterk de indruk dat het de regering erom te doen is een aantal cultuurgoederen te populariseren en dat het cultuurbeleid erop gericht is om de bedeling ervan te organiseren.

Zoals voor het onderwijs, zullen wij dan een op zichzelf niet kwade kwantiteitsvermeerdering hebben, wij zullen meer schouwburgbezoekers hebben, meer lezerskaarten, meer uitleningen, meer **zwembrevet**ten, meer fytoeters. Maar andermaal zullen de kwalitatieve aspecten van de **democratiserings**-mogelijkheden in het dak blijven steken. In de sfeer van de kwantiteit is een opeisbaar recht te formuleren. Maar zal men dit ook aanvaarden voor de kwaliteit? Hoe zal men de kwaliteit kunnen opeisen ? Hoe zullen wij bijvoorbeeld kwaliteit op de TV kunnen eisen ?

Ik zou even willen blijven stilstaan in het volgende deel van mijn uiteenzetting bij het hoofdstuk van de permanente vorming, op de voortdurende scholing, zoals Mark Galle het ons aanraadt.

Wij zijn het niet eens met de kunstmatige verenging van het begrip en de uitsluiting van wetenschappelijke en professionele vorming. Hoewel duidelijk geprofileerd, zijn beide eveneens te zien in het kader van de algemene vorming. Het kan toch niet de bedoeling zijn, de wetenschappelijke en professionele vorming als een opleiding van vakidioten te zien!

Ligt in een ruime visie op de voortdurende scholing niet de grootste kans om het begrip cultuur van „bourgeoismetten" te ontdoen? Dit althans is een eerste bekommernis die blijkt uit de woorden in deze tekst. Maar om de cultuur van de bourgeoismetten te ontdoen is het volgens ons onvoldoende een onderscheid te maken tussen cultuur met een grote C en cultuur met een kleine c. Daartoe moet men er van uitgaan dat voor ieder niveau van leven cultuur bestaat. Dat de cultuur als **monolithisch** begrip in

feite niet bestaat, dat een fundamentele eerbied voor de diverse subculturen noodzakelijk is, subculturen die samenhangen met levenswijze, met leeftijd, met woonplaats, met beroep en dergelijke. Spreken over de cultuur van ons Vlaamse volk, impliceert spreken over dit alles. Het verhogen van het cultureel peil betekent een efficiënte inwerking op al deze terreinen, op heel deze diversiteit, **zoniet**, Mijnheer de Minister, zal het blijven bij woorden en gaat men de cultuur van de „happy few " toch dé cultuur noemen, zowel met een grote als met een kleine c.

Vergeet wij echter niet wat Dr. Dumon schrijft in het nummer van Volksopvoeding 7/8 in 1971: hij wijst erop dat de wijze waarop de vrije tijd wordt doorgebracht mede bepalend is voor het sociale aanzien. Een politiek die daarop inspeelt heeft bijgevolg kans op slagen en zal in feite neerkomen op een populariseren van de bourgeois-cultuur, in plaats van op een stimuleren van een scheppende kracht in het volk.

In hetzelfde artikel vraagt de auteur aandacht voor de sociale identificatiefunctie van de vrije tijd : met wie en waar wordt de vrije tijd doorgebracht? Wordt daar voldoende aandacht aan besteed bij de oprichting van culturele centra?

Doorgetrokken naar het beleid toe betekent dit bijvoorbeeld dat onze culturele centra niet mogen opgezet zijn vanuit de behoeften van de zogeheten culturele middenlaag van de hele stad, maar zouden moeten aansluiten bij de concrete behoeften van kleinere gemeenschappen waar meer kans bestaat dat allen inderdaad komen; met andere woorden : gemeenschapshuizen waar dezelfde ontmoetingskansen bestaan als in het dorpscafé en waar de infrastructuur aanwezig is voor activiteiten die aansluiten bij alle behoeften die lokaal kunnen vervuld worden en die geen uitgaansfunctie hebben.

**(Men glimlacht)**

U lacht, mijne heren, wanneer ik de sfeer van het dorpscafé hier even oproep, maar het heeft mij telkens verbaasd dat bij de diverse onderzoeken naar de behoeften voor de oprichting van een cultureel centrum, er in Vlaanderen bitter weinig mensen waren die vonden dat daar een café moest zijn. De pastoors en zo weten dat ondertussen wel. Dat inzake voortdurende scholing eerst aan werkende jongeren wordt gedacht achten wij volkomen gerechtvaardigd, maar waarop wordt dan eigenlijk nog gewacht om het dekreet inzake levensscholen goed te keuren ? Het aan de gang zijnde vertragingmaneuver zal de kansen van weer een groep jonge mensen verminderen.

Dat de wet op de sociale promotie te weinig vruchten aflevert ligt aan de werkgevers en duidt er nogmaals op hoe machteloos een cultuurbeleid is dat zich bijna uitsluitend in de vrije tijdssector beweegt.

De Minister vindt ook dat nieuwe inspanningen moeten worden gedaan voor volwassenenorganisaties. Sedert een jaar of tien hoor ik spreken over een

nieuw subsidiëringssysteem. Het moest nu maar eens gebeuren vinden wij. Maar op welke wijze zal de Minister de lokale overheden kunnen verplichten tot grotere inspanningen en beletten dat deze grotere facultatieve uitgaven door de hogere overheid eventueel kunnen worden geschrapt?

Hoe denkt de Minister de toepassing van het cultuurpact en de eisen tot non-discriminatie tot op het plaatselijk vlak te doen respecteren?

Het is lofwaardig dat aan tien organisaties een full-time vrijgestelde wordt toegekend. Maar welke organisaties zijn dat, en op grond van welke criteria?

Kan de Minister ook meer uitleg geven betreffende de zogenaamde „behoorlijke objectieve criteria” voor subsidiëring, die nu eindelijk zullen worden uitgewerkt?

Ook het streven naar professionalisering kunnen wij toejuichen. Maar heeft men aan de vrijwilligers in het vormingswerk voldoende kansen gegeven zich te scholen tot professionelen?

Jaren geleden woonden wij reeds colloquia bij over „de cultuurfunctionaris”. Intussen is er nog geen echt statuut, en moeten onze sociologen en onze groeps werkers uitwijken naar Nederland, terwijl wij ze hier zo nodig hebben.

Intussen werven de gemeenten cultuurattachés aan op willekeurige gronden, die financieel van de gemeente afhankelijk zijn en meer ten dienste blijken te staan, of kunnen staan, van de schepencolleges dan van de gemeenschap.

Terecht legt U de nadruk op de kadervorming. Maar worden deze inspanningen niet genoyauteerd wanneer steeds meer de nadruk komt te liggen op cultuurspreiding op initiatief van de culturele raden en van de gemeenten zelf, terwijl het vormingswerk binnen de verenigingen op het plaatselijk vlak minder efficiënt wordt gesteund?

Ik wil de aandacht van de Minister nog vestigen op de houding van de regeringspartner die in de praktijk de georganiseerde volwassenenvorming in verenigingsverband tracht af te remmen door andere klemtonen te leggen.

Uit wat U zegt over de massamedia kunnen wij niets opmaken met betrekking tot het beleid. Denkt U hierbij aan open university, aan de mogelijkheden in verband met de kabeltelevisie met gesloten circuits, aan werken met beeldcassettes, of aan echte televisie en echte radio?

Tevens betreuren wij dat U uw inzichten ten aanzien van het jonge volwassenenwerk, en ten aanzien van bejaarden en gehandicapten in dit verband niet verduidelijkt, en dat U aan de thuiswerkende moeders zelfs niet eens hebt gedacht en hen geen vermelding waardig geacht. Nochtans hebben zij zware problemen in verband met wederinschakeling in het economisch leven en in verband met het bijblijven in een aantal vormings- en veranderingsprocessen.

U vermeldt even het buurtwerk en het maatschap-

pelijk opbouwwerk. Wij hadden gehoopt dat dit zwaar beklemtoond zou worden. Zowel in bepaalde streken als in bepaalde stadskernen van ons land kennen wij op dit ogenblik een verdwijnen van de dynamische krachten.

De resterende en verouderende bevolking blijft niet zonder begeleiding de kracht op te brengen tot mentale reconversie en creatieve aanpak van de eigen problemen.

Meent U niet dat het in kaart brengen van dergelijke noodgebieden een dringende zaak is en dat er wat moet aan gedaan worden door systematische aanpak zoals in het Heuvelland?

Ook voor Brussel zijn wij van mening dat een systematische aanpak, via de methodes van het opbouwwerk en van het buurtwerk op de duur betere resultaten moet afwerpen dan de prestige-politiek die op het ogenblik in Brussel wordt gevoerd. Het is ons bekend dat dergelijke experimenten bestaan, maar het is ons ook bekend dat deze schaarse projecten daarom nog niet gesubsidieerd werden.

Dit, Mijnheer de Minister, zijn een paar bedenkingen, en tot slot wil ik hier tot een paar slotconclusies overgaan.

Wanneer wij geheel de nota nauwkeurig hebben nagelezen dan komen wij ongeveer bij 10 opties terug op infrastructuur en daarna volgt er nog een hoofdstuk infrastructuur. Als wij die nota nalezen in verband met uw wensen, dan zien wij een tiental punten van het cultuurbeleid die gaan over infrastructuur. U wenst een patrimonium voor levensscholen; U wil een infrastructuur voor de wet op de sociale promotie; U wil kunstenaarsdorpen oprichten; U wil rijks sportcentra oprichten en daarnaast gespecialiseerde sportcentra; U wil een aangepast gebouw voor het onderbrengen van moderne kunst; U wenst een academie voor de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden, die ook wel zal moeten gebouwd worden.

**De heer Vanhaegendoren.** — Wat zullen er lintjes kunnen geknipt worden! (Gelach *bij sommige leden*)

**Mevrouw Maes.** — Voor Brussel ziet U het in academies, gebouwen voor kunstonderwijs, jeugdclubhuizen, rijkscentra en culturele centra. Voor Vlaanderen zijn er de culturele centra. Vijf streekcentra; 120 gewestelijke en nog 280 lokale centra, met daarnaast vormingscentra zoals te Dworp en te Neerpelt.

Mijnheer de Minister, ik onderschat niet de waarde van deze infrastructuur. In het kader van de economische relance is het zelfs bijzonder belangrijk, gesteld dat er de centen voor zouden zijn. Want dat is het gevaar, Mijnheer de Minister, uw gehele cultuurbeleid staat of valt met de gebouwen. Deze gebouwen moeten betaald worden en wij hopen dat U de gelden ervoor zult vinden.

Als wij op het ogenblik echter nog nergens staan wat de culturele centra betreft, is het niet te wijten aan gebrek aan aanvragen, maar omdat er geen geld voor was. Van meet af aan werd in de „Commissie Culturele Centra” gepleit voor kleine centra, met een zo groot mogelijke interpenetratie van vormen van het cultureel en maatschappelijk gebeuren. Toch kwamen de grote en middelgrote projecten op de agenda en de tijd dat ik van deze vergadering deel heb uitgemaakt heb ik geen enkel ontwerp kunnen of mogen goedkeuren.

Onze klaaglitatie over het gebrek aan pluralistisch openstaande infrastructuur zou geen einde kennen, Mijnheer de Minister, indien wij niet van mening waren dat mensen nog belangrijker zijn dan de stenen. Er werken in Vlaanderen tientallen verenigingen, *comité's*, raden, zelfs volkshogescholen die geen of gebrekkige infrastructuur ter beschikking hebben. Maar, er wordt gewerkt, want er zijn mensen die het willen en kunnen doen.

Wij vragen dan ook, Mijnheer de Minister, legt U in uw beleid wel ruim genoeg de nadruk op investering in mensen, niet zozeer opdat ze zouden zetelen in zoveel mogelijk raden, maar opdat zij de mogelijkheid krijgen om „in het veld” te werken en opdat een optimaal samenwerken van vrijwillige en professionele krachten aldaar zou worden mogelijk gemaakt.

Het oprichten van gebouwen is natuurlijk een mooie zaak, ook voor het nageslacht en zo. Maar de vraag die wij stellen is een vraag naar inspanningen die op dit moment kunnen geleverd worden, naar een daadwerkelijke wijze om de creativiteit van ons volk los te maken vooral door begeleiding van het werk in de basis. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

**De heer Voorzitter.** — De heer Vandewiele heeft het woord.

**De heer Vandewiele (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Dames, Heren, Sommige sprekers maken de heer Minister het verwijt, dat in zijn reeds uitvoerige mededeling heel wat zaken vergeten zijn.

Ik zal niet zo stoutmoedig zijn daarop te wijzen. Er zijn vanzelfsprekend talrijke uitzichten van het cultuurbeleid waarover nog zou kunnen gesproken worden en die niet in de mededeling van de regering vervat zijn. Door andere sprekers wordt dan weer gezegd: als men die culturele centra en al die andere gebouwen wil oprichten, als gans die culturele infrastructuur wordt uitgewerkt, dan moeten wij toch sterk aandringen op voorzichtigheid! Dat zijn, Mijnheer de Minister, dezelfde sprekers die U over zes maand reeds zullen interpellieren wanneer er nog steeds in hun streek geen enkel cultureel centrum werd opgericht!

**Mevr. Maes.** — Dat zal geen zes maand duren!

**De heer Vandewiele.** — Mijnheer de Minister, bij de aanvang van uw uiteenzetting over het cultuurbeleid hebt U er terecht op gewezen dat 1972, tot spijt van wie het benijdt, de geschiedenis van België zal ingaan als het jaar waarin de Nederlandstalige volksgemeenschap van België een autonoom Cultuurparlement, een eigen wetgevend lichaam heeft tot stand gebracht.

**De heer Kuijpers.** — Behalve voor Brussel!

**De heer Vandewiele.** — Dit is het jaar Cén, Mijnheer Schiltz, van onze culturele autonomie. Ik heb mij vergist van naam, geachte Collega,

**De heer Schiltz.** — Dat is niet de eerste keer, en niet alleen in de namen.

**De heer Vandewiele.** — De inzet van een nieuw cultuurbeleid, dóór het volk; hopen wij, en voor het volk, dat zijn emancipatie wil voltooien in een waarachtig cultureel zelfbestuur. Sommigen stellen ons de vraag of wij ons mee gaan opsluiten in een Vlaams getto. Ik heb nog eens herlezen wat Vermeylen schreef in 1900, — want het is nog altijd actueel, — in zijn Manifest getiteld „Vlaamse en Europese Beweging”. Daar zegt hij: „Moeten wij niet glimlachen wanneer sommigen, — en hij bedoelde ondermeer zekere Franstalige middens — ons de vraag stellen of wij nu een Chinese muur rond Vlaanderen willen optrekken. In datzelfde manifest besluit hij met de woorden: „Om iets te zijn, moeten wij eerst ten volle Vlamingen kunnen zijn. Wij willen Vlamingen zijn om Europeërs te worden”. Ik moge naar die oproep verwijzen, opdat het debat niet laag bij de gronds zou worden, maar op het niveau zou blijven van de eminente tussenkomsten van verscheidene fractieleiders. Het niveau van hedenmorgen is het niveau waarop wij willen debatteren in het Vlaams Cultuurparlement.

Mijnheer Coppieters, U gaat véél meer akkoord met de heer Grootjans en met mij en met velen onder ons dan U het misschien zelf vermoedt. Ik ben het praktisch volledig eens met wat hier door de heer Van Hoorick werd gezegd over het bibliotheekwezen. Laten wij nu eens trachten, vermits wij onder ons zijn.. .

**(Onderbreking van de heer De Croo)**

Mijnheer De Croo, wij kennen elkaar al lang. Ik kom van de Senaat en ik spreek daar gewoonlijk met papieren in de hand, en zohaast ik U in deze vergadering zie heb ik de indruk dat U er mij wil toe brengen, zoals Mevrouw Daems het heeft gezegd, van een cultureel debat een „stamnet”-bijeenkomst te maken. Het zal niet waar zijn.

**(Men applaudisseert en lacht)**

Wij moeten een Europese dimensie geven, niet alleen aan ons debat, maar aan gans onze cultuuractie.

In het Europa van de Zes dat zich weldra zal uitbreiden tot het Europa van de Tien, groeit een

nieuwe volksgemeenschap van 260 miljoen Europeanen, waarin de groep van de Nederlanders en Vlamingen, samen een cultuurgroep van 20 miljoen, eindelijk een historische kans zal krijgen.

Het spellingsvraagstuk is een klein vraagstuk wanneer het in deze dimensie wordt bekeken. Het is nochtans een belangrijk vraagstuk en een van de symptomen van de talrijke problemen waarmee wij geconfronteerd worden. Zullen wij in het Europa van morgen nog verder onderlinge twisten aanvaarden over de spelling van onze gemeenschappelijke taal? Ik hoop dat wij tot een eenvormige spelling komen en dat zulks zal gebeuren in opbouwende zin door de gezamenlijke inbreng van de beide gemeenschappen, Nederlandse en Vlaamse.

In feite realiseren wij ons nog niet welke mogelijkheden voorhanden zijn, indien wij de nieuwe uitdaging naar behoren weten te beantwoorden. Deze Europese samenleving evolueert zeer snel. Nieuwe waarden verdringen de oude zekerheden. De nieuwe structuren worden groter en massaal. Ik vermoed dat nog andere Collega's, net zoals ik, gisteren het televisiedebat via een Nederlandse zender, hebben gevolgd tussen de heren Mansholt, Wilson, de heer Palmer, Premier van Zweden, Willy Brandt en anderen. Deze eminente staatslieden hebben ondermeer gesproken over het vraagstuk van de multinationale onderneming waarin de arbeiders op dit ogenblik volslagen rechteloos zijn. Geen sprake van nieuwe structuren die inspraak en participatiemogelijkheid voorzien. De heer Grootjans heeft in zijn rede er terecht op gewezen. Waar zijn de liberalen van de vorige eeuw, wanneer wij thans zien, dat personaliteiten zoals de heer Grootjans, de meest vooruitstrevenden willen zijn van de werkelijke participatie? Dit probleem is noch in Vlaanderen, noch in Nederland, noch in Europa, opgelost.

**De heer De Croo.** — Men wacht op U!

**De heer Vandewiele.** — Deze onderbreking, komende van de heer De Croo, laat ik voor zijn rekening. Ik dank hem voor deze woorden.

Er ontstaat een groeiende vraag naar medezeggenschap. De persoonlijke vrijheid wordt bedreigd door de ontwikkeling van de naamloze bureaucratie en technocratie, door de toenemende ingewikkeldheid van de maatschappijstructuur. Naarmate de mens echter zelfbewust wordt, zal ook zijn eis naar participatie en waarachtige democratisering toenemen.

Toen destijds werd geroepen „Weg met de voogden, wij eisen zelfbestuur” werd gezegd dat zulks romantisme was. Het was niet alleen een kreet voor naïvelingen, bestemd voor romantici.

Het is thans de **wekroep** van de jonge generatie in onze universiteiten. Het is de schreeuw om rechtvaardigheid van de arbeider, die zich verzet tegen elke vorm van willekeur in het beleid van de nationale en multinationale ondernemingen. Zonder vol-

waardige participatie en zonder bewuste en verantwoorde medezeggenschap voor alle burgers, is er geen sprake van waarachtige cultuur.

De heer De Croo heeft zich afgevraagd wat zulks met cultuur te maken heeft. Een man die de mond niet mag of kàn opendoen, omdat hij geen mond heeft, heeft geen cultuur. Eeuwen lang werd de mond van de Vlaamse mensen toegesnoerd en onze arbeiders hebben nog altijd geen mond om vrijuit te spreken. Nu moeten zij leren spreken, leren leven en zich ook in dit Cultuurparlement volwaardig laten gelden!

**De heer De Croo.** — Daarvoor wacht men op U.

**De heer Vandewiele.** — Naar onze mening wordt in de mededeling namens de regering, zeer terecht de absolute prioriteit voor de permanente vorming gevraagd.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, het recht op voortdurende vorming moet allereerst verzekerd worden. Ik zeg wel het Recht.

Wij staan vóór een zeer talrijke groep van jongeren — en vele sprekers hebben er reeds op gewezen — die te vroeg aan de arbeid staan. (**Interruptie van de heer Calewaert**)

Ja, Mijnheer Calewaert, u hebt gelijk. In feite zou het probleem van jongens en meisjes, jonger dan 18 jaar, die industriële arbeid verrichten, niet meer aan de orde mogen staan.

Wij moeten zeer snel de verlenging van de leerplicht en de leermogelijkheid tot 18 jaar realiseren. Dát is de fundamentele oplossing, niet alleen voor onze cultuurgemeenschap, doch voor de gehele Europese Gemeenschap. Maar zóver zijn wij nog niet. Er zijn er op dit ogenblik nog tienduizenden die op veertien, vijftien jaar reeds werknemer zijn, pensioen betalen en bijdragen voor de R.M.Z. Deze jongeren moeten constateren dat anderzijds voor de opleiding van een jong geneesheer, 200 000 F per jaar wordt uitgegeven. Wanneer voor hén iets wordt gevraagd is het altijd te duur, altijd te veel. Het moet gewoonlijk goed verantwoord worden als het over hen gaat.

**De heer Kuijpers.** — Wij wachten op de volgende herziening.

**De heer Vandewiele.** — Vooral de arbeidersjeugd heeft het recht de vraag te stellen hoe er kan worden gesproken over gelijke kansen, wanneer elk jaar — en terecht — tientallen miljarden worden besteed aan het middelbaar, het technisch en het universitair onderwijs, terwijl voor de naschoolse of de parascolaire vorming, hoop en al enkele tientallen miljoenen ter beschikking worden gesteld.

Deze zeer vroeg in de arbeid ingeschakelde jongens en meisjes die op jeugdige leeftijd reeds bijdragen tot het nationaal produkt, genieten niet dezelfde levenskansen als degenen die voortgezet onderwijs kunnen volgen.

De overheidsinvesteringen ten gunste van het voortgezet en hoger onderwijs zijn indrukwekkend, dit zowel naar absolute cijfers als per student.

- In 1971, voor het middelbaar onderwijs : 13 miljard 900 miljoen;
- voor het technisch onderwijs: 14 miljard 800 miljoen;
- voor het normaal onderwijs : 1 miljard 700 miljoen;
- voor het universitair onderwijs : 8 miljard 263 miljoen;

De fondsen daarentegen die naar de socio-culturele vormingsorganisaties gaan, zijn al te beperkt en bedragen thans — gegroepeerd op de culturele begroting van verleden jaar — amper 68 miljoen. Dit is het totaal van de overheidsbijdragen voor de organisaties in het kader van de volksopleiding, voor de levensscholen, de kadervorming, het buurtwerk.

Wij willen niet ontkennen dat de jongste jaren heel wat werd gedaan in de sector van de volksopleiding. Zowel Minister Van Elslande als Minister Van Mechelen verdienen alle lof. Maar ik wil het Parlement en ook de Cultuurraad sensibiliseren voor de wanverhoudingen gegroeid tijdens de jongste jaren door onze al te eenzijdige bezorgdheid voor het opvoeren van de mogelijkheden van onze studerende jeugd en door onze onvoldoende aandacht en zorg voor andere sectoren van het jeugdwerk.

Er is een gans nieuwe aanpak vereist. Aan alle werkende jongeren moet spoedig het recht op pedagogische begeleiding worden gewaarborgd.

Ik verwijs naar het merkwaardig rapport Drees dat ons onlangs werd ter hand gesteld. Het lijkt ons, waarde Collega's, allermint utopisch dat wij eerstdaags, naar het voorbeeld van West-Duitsland en Nederland, voor de jongeren de vierdaagse werkweek zouden invoeren, met één volledige vrije dag, met behoud van loon. Deze vrije dag zou besteed worden aan professionele en algemene vorming.

In 1969 werden in Nederland de Levensscholen bezocht door 41 000 loonarbeiders, waarvan 21 000 meisjes. Wij vinden die gegevens op bladzijde 113 van het verslag „Enseignement complementaire”, uitgegeven in 1971 door de Raad van Europa.

Daarin zijn merkwaardige gegevens te vinden. Dit verslag geeft een volledig overzicht, aangaande de vormingskansen die in de Europese landen aan de arbeidende jeugd, aan de boeren- en **middenstandsjeugd**, die niet meer in de onderwijsinstellingen zijn ingeschakeld, worden geboden.

Hoeveel jaren spreken wij reeds over het invoeren van het stelsel van kredieturen?

Het ogenblik is gekomen om een beslissende stap te zetten tot herwaardering en humanisering van ons avond-onderwijs en van onze systemen van vorming met beperkt leerplan.

In het avondonderwijs stijgt het aantal **ingeschrevenen** voortdurend. In het schooljaar 1965-1966 liep het op tot 15 1 759 en daar de groei-tendens aanhoudt kan het aantal ingeschrevenen voor 1970-1971 **ge-**

schat worden op 180 000. Daarvan zijn 95 % loontrekkenden en 76 % zijn jonger dan 25 jaar.

Wanneer wij pleiten voor een stelsel van kredieturen situeren wij zulks in het raam van de democratisering van het onderwijs. Het is de gemeenschap die moet instaan voor de kostprijs van het invoeren hiervan. Als onmiddellijk concreet doel stellen we voor, aan de werknemers-studenten tot en met 25 jaar de toelating te geven het werk te verlaten gedurende een aantal uren dat gelijk is aan de uren besteed aan vorming en dit zonder enig loonverlies.

In de regeringsverklaring wordt aangekondigd, wij citeren : „De geleidelijke uitbreiding van het stelsel van kredieturen, waarvoor een bedrag van 450 miljoen is voorzien in de begroting voor 1972”.

Het bedrag is voorzien, maar het zal nog heel wat tijd vergen vooraleer het wetsontwerp zal gestemd zijn. In naam van onze fractie wend ik mij niet alleen tot de Ministers van Cultuur en van Arbeid, maar tot de ganse Regering. Wij willen onze tijd niet verliezen in kleine besprekingen. Het gaat hier om een nationale kwestie. Wij gaan dat regelen en, naar ik hoop, zo spoedig mogelijk !

Wat nu de bestaande instituten voor levensvorming, de Levensscholen betreft: zij zijn te weinig talrijk. Ze vechten voor hun bestaan. Men kan zich afvragen : hoe is dat mogelijk?

In de verklaring van de Minister lezen wij iets over de Levensscholen te Brussel. Wij verwachten op dit gebied krachtige initiatieven.

Wij zijn het volledig eens met de Regering wanneer zij verklaart dat bij deze experimentele initiatieven moet gewaakt worden om het gevaar van paternalisme te vermijden, en om de inspraak en reële participatie van de jongeren en hun organisaties in het beleid en de programma-opbouw van deze levensscholen te waarborgen.

Wij doen tevens een oproep om de nodige besluiten te trekken uit de al te povere resultaten van de wet welke de werking regelt van de cursussen voor sociale promotie.

Wij staan hier weer voor een half raadsel.

Het departement van Arbeid — en Minister Van Mechelen heeft er in zijn toespraak op gewezen — heeft 7 miljoen voorzien voor deze cursussen. Eenmaal per jaar mogen de jongearbeiders, landbouwers, of middenstanders een aantal dagen van het werk afwezig blijven, om voor hun bijkomende vorming cursussen te volgen. Er is dus een tussenkomst voor dagvergoedingen voorzien van 7 miljoen. Verleden jaar werd amper 2 miljoen opgebruikt. Hoe komt dat?

Allereerst omdat de werkende jongeren, die speciaal verlof moeten vragen, op zeer grote weerstand stuiten bij hun werkgevers. Voor cursussen van algemene vorming zullen de bedrijfsleiders uiteraard slechts matige belangstelling tonen.

Oorspronkelijk was de wet van 1 juli 1963 bedoeld als een stelsel van cultureel verlof voor algemene persoonsvorming van jonge werknemers.

Deze wet heeft zich in de loop van de debatten uitgebreid tot een onderwijs met beperkt leerplan voor zelfstandigen en landbouwers. Voor het vormingswerk is het eerste deel van de wet belangrijk, waarin bepaald wordt dat de jongeren tot 26 jaar, werkzaam in de privésector een aantal dagen per jaar van hun werk afwezig mogen zijn om cursussen te volgen die een sociale culturele of persoonlijke vorming beogen. Wij staan voor een wet die ten gronde moet herzien worden. Wij moeten die wet zien in het kader van het ganse vraagstuk van het recht op pedagogische begeleiding voor onze jongeren die niet aan de studie zijn.

Wij zijn het eens met het voorstel van de regering, om ook aandacht te schenken aan de infrastructuur door het open stellen van geschikte instellingen in de gewesten met een grote concentratie van jonge werknemers.

We zijn het met U eens, Mijnheer de Minister, U hebt er terecht op gewezen, wanneer bepaalde installaties vereist zijn voor het vormingswerk van culturele organisaties, moeten wij niet *per se* nieuwe gebouwen willen of nieuwe inrichtingen tot stand brengen. Wij kunnen allereerst de bestaande inrichtingen, de bestaande instellingen gebruiken.. . **(Instemmend gebaar van de heer Minister van Nederlandse Cultuur)**

**De heer Vanhaegendoren.** — Juist.

**De heer Vandewiele.** — Ik hoop dat nog talrijke sprekers mij zullen bijtreden.

**De heer Vanhaegendoren.** — Graag.

**De heer Vandewiele.** — Al onze scholen zouden 's avonds voor de volksopleiding moeten open gesteld worden.

**De heer Vanhaegendoren.** — Natuurlijk.

**De heer Vandewiele.** — In zekere wijken waar kinderen verplicht worden de straat als speelplein te gebruiken — wanneer ze op straat nog durven spelen — zien wij dat de binnenkoeren van de scholen, waar basketterreinen en andere speelgelegenheden geboden worden, gesloten blijven, zogezegd omdat de **conciërge** niet kan verantwoordelijk worden gesteld voor gebeurlijke ongevallen ! Stel dan de Minister van Nederlandse Cultuur verantwoordelijk voor de ongevallen; of de gemeentelijke overheden, zij moeten maar de nodige verzekeringen op zich nemen ! **(Juist! en applaus op verschillende banken)**

Laten wij daar toch een vorm voor zoeken. Laten wij decreten stemmen als zij nodig zijn, mij goed! Maar laten wij dat oplossen.

Wij worden regelmatig door vele van deze dingen geërgerd, door de technocratische, bureaucratische aspecten ervan, door de rompslomp allerhande. Maar hoe dikwijls zijn wij zelf niet tekort geschoten door gebrek aan verbeelding, om concrete voorstellen uit te werken in overleg met de betrokkene middens?

Mijnheer de Voorzitter, het probleem van de permanente vorming is méér dan een jongerenprobleem. Sommigen onder ons hebben Alvin Toffler gelezen. In zijn ophefmakend werk „ Le Choc du Futur ” verklaart hij : „ In de post-industriële wereld zullen zelfs de meest zekere verworvenheden van het industrieel tijdperk in handicaps veranderen. De technologie van morgen zal niets kunnen aanvangen met miljoenen weinig gekwalificeerde arbeiders die kettingswerk verrichten, die blind gehoorzamen en hun dagelijks brood betalen met een totale onderwerping aan het gezag; zij zal behoefte hebben aan mannen en vrouwen die bekwaam zijn kritisch te oordelen, die hun weg weten te vinden in de nieuwe structuren en die het snelle ritme van de evolutie weten te volgen. Zij zal behoefte hebben aan mannen en vrouwen, die de stroomversnelling weten te beheersen. ” Voortdurende vorming is voor ons meer dan professionele opleiding en geschiktheid tot snelle omscholing.

Allereerst willen wij aan allen de kansen bieden tot de meest volledige persoonsontplooiing en sociale participatie.

Ik sluit mij graag aan, bij wat reeds door anderen werd gezegd over de uitbouw van de instructieve omroep. Wij zullen daar nog over spreken in het aangekondigd debat over radio en TV, maar wij zouden bijna een afspraak moeten maken in die zin dat, wanneer wij het over radio en televisie zullen hebben, wij dan zo nodig een ganse dag over politieke instellingen en structuren gaan debatteren en een andere dag over de omroep in dienst van de mens, in dienst van de verbruikers.

Ik heb soms het gevoel dat, telkens wij het hebben over een probleem dat de verbruiker betreft, wij ál te snel vervallen in twistpunten rond structuurvragen. Dit is belangrijk, hiermede is toch niet alles gezegd ! Wanneer ik met een groep mensen op reis wil gaan kan men redetwisten over het nut van het reizen per toerauto, met eigen wagen en zelfs over het merk van de gebruikte wagens. Maar als wij verder twisten en in de garage blijven staan, zijn wij morgen of overmorgen nóg niet betrokken. De vraag is niet alleen te weten hoe men zal reizen, maar waar men naartoe wil !

Ik zou u willen uitnodigen tot dit open gesprek. Wat onze fractie betreft, wij zullen ons best doen om het bewijs te leveren van openheid, grote verdraagzaamheid en tegelijkertijd van verbeeldingskracht, want daar komt het op aan in deze sector.

Instructieve omroep : niet alleen onze gastarbeiders moeten worden bereikt — wij waarderen de uitzendingen voor gastarbeiders — en niet alleen onze schoolkinderen, met de schoolradio.

Naar het voorbeeld van Nederland moet ook hier, door het verwezenlijken van een tweede omroepnet, naast de schoolradio en de school-TV, de mogelijkheid worden geschapen voor een professionele, esthetische, staatsburgerlijke, economische, in één woord, een humanistische vorming.

„De vorming van de volwassene bestaat vooral uit zelfvorming”, aldus resolutie 17 van het verslag „Universiteit 1980”. „De doorlopende vorming” zegt men, „is een verantwoordelijkheid voor de gehele natie, een taak waaraan de universiteiten, maar ook de onderzoekscentra, de beroepsverenigingen, de openbare besturen en de ondernemingen moeten meewerken”. De universiteit moet wijdstaan voor de buitenwereld.

Naar het voorbeeld van Engeland wordt thans in Nederland geijverd voor de oprichting van een „Open Universiteit”. Ook de C.V.P. heeft terzake reeds een initiatief genomen. Het wetsvoorstel Leynen-Vandekerckhove is allereerst een uitnodiging tot gesprek. Wij zijn ervan overtuigd dat de onmiddellijke verwezenlijking praktisch uitgesloten is, maar niets belet ons de voorstudie, in overleg met de universitaire middens en met de Hoge Raad voor Volksopleiding, aan te vangen.

In 1969 vroeg de Nederlandse Minister Veringa, inzake de Open Universiteit, advies aan de Akademische Raad. Vandaag lezen wij in „Onderwijs en Media” dat Minister Veringa het volgende heeft verklaard: „Het is niet onwaarschijnlijk dat Nederland, samen met nederlandstalig België een Open Universiteit zou krijgen. Hij is van mening dat op niet al te lange termijn beslissingen moeten worden genomen omdat verwacht moet worden dat er heel wat tijd nodig zal zijn om de technische en organisatorische problemen op te lossen”.

Hier klinkt een stem uit Nederland die minstens een uitnodiging is tot overleg en verantwoorde samenwerking.

Mijnheer de Minister,

Onze fractie zegt u haar volle steun toe waar u ons voorstelt eerstdaags een ontwerp-decreet in te dienen ertoe strekkende de verplichting in te voeren dat lokale organisaties voor socio-cultureel vormingswerk door de lokale overheid zouden worden gesubsidiëerd; de regionale door de federaties of provincies en tenslotte dat de nationale organisaties een meer uitgebreide steun van het Rijk zouden genieten. Graag brengen wij hulde aan de heer Minister en aan zijn voorgangers voor de reeds gerealiseerde socio-culturele- en sport-infrastructuur. Toch moeten wij kunnen erkennen dat wij slechts aan het begin staan van de uitwerking van een geprogrammeerd beleid terzake. Denken wij slechts aan het tekort aan polyvalente en kleinere cultuurcentra, aan moderne discotheken en bibliotheken, aan jeugdtehuizen, enz.

Ik ga daar nu niet dieper op in.

Wij zijn ons ten volle bewust van de enorme financiële problemen en wij aanvaarden dat hier bepaalde prioriteiten moeten gelden.

Wij kennen de weerstanden welke zullen moeten worden overwonnen. Er is maar al te vaak bij heel wat instanties onderwaardering van het belang van een democratisch cultuurbeleid, vooral wanneer men de vergelijking maakt met andere beleidssectoren.

Mijnheer de Voorzitter, ten slotte nog een paar woorden over het sociaal toerisme. Zonder enige twijfel mag worden gezegd dat ons land vooraan staat in de rij van de landen die tijdig en met grote doeltreffendheid het probleem van de vakantiebesteding en het volkstoerisme hebben aangepakt.

Ik wil het vooral heel even hebben over het sociaal toerisme, omdat heel het probleem van het toerisme, wat het land en Europa betreft, veel te uitgebreid is om het in enkele woorden af te handelen.

In de periode van 1945 tot 1970 werd in ons land in het totaal 850 miljoen besteed aan infrastructuur voor het sociaal toerisme. De subsidiëring ging in stijgende lijn. In 1946 en 1947 bedroegen de investeringstoelagen 5 miljoen; in 1948 steeg deze post tot 15 en nadien tot 60 miljoen per jaar voor de bouw van sociale vakantiecentra en jeugdcentra. Het grootste gedeelte van deze toelagen werd besteed aan centra voor gezinsvakantie : 679 miljoen of 87 %. Het is een indrukwekkend resultaat, maar toch is het onvoldoende want de vraag blijft groot.

Weet U, Waarde Collega's, dat in de topmaanden van het seizoen voor elk bed in die vakantiecentra — ik denk vooral aan de kust en de Ardennen, maar het verschijnsel doet zich ook meer en meer voor in de vakantiecentra in Limburg en in de Kempen — weet u dat het aantal aanvragen driemaal hoger ligt dan het aantal beschikbare bedden? Dit wil zeggen dat wanneer wij honderdduizend mensen de gelegenheid geven te overnachten, wij er tweehonderdduizend moeten weigeren, zodanig dat er wachtlijsten moeten worden opgesteld, om de mensen die dit jaar werden ontgoocheld in hun verzoek, gebeurlijk het volgend jaar voldoening te kunnen geven. Vóór 1948 bestonden er 21 kleine vakantiehuizen. Ze beschikten inderdaad over niet meer dan 2 700 bedden en boekten slechts 21 000 gasten met 110 000 overnachtingen.

In 1970 mogen wij spreken over 155 000 vakantie-gangers met 1 miljoen 125 000 overnachtingen.

Om U een idee te geven van de groei van het toerisme nog het volgende : gisteravond werd ons via de nieuwsberichten uit Nederland medegedeeld dat gedurende het week-end van 1 mei, 750 000 vreemdelingen de Nederlandse grens hadden overschreden om een korte vakantie in Nederland door te brengen. Dus op één week-end 750 000 bezoekers in Nederland. Nu zal niemand onder ons vermoeden dat Nederland het Mekka is voor wat de toeristische mogelijkheden betreft, het regent er nog meer dan bij ons.

Desondanks zien wij hier een enorme toename van het massa-toerisme. Het week-end-toerisme neemt bestendig uitbreiding. Het campeertoerisme dreigt het achterland van onze kust in een uitgestrekt nomadendorp of erger nog in een soort „bidonville” te veranderen, indien niet tijdig de nodige recreatieve ruimte wordt geschapen.

Onze hotelbedrijven worden geconfronteerd met



zware problemen inzake modernisering en vernieuwing van hun uitrusting.

Vacantie is **niet** langer een voorrecht voor een goede minderheid. Duizenden bejaarden gaan op reis in binnen- en buitenland. Straks zijn zij de meerderheid van de deelnemers voor chartervluchten door Europa en naar Noord-Afrika.

De cijfers die drie à vier weken geleden werden bekendgemaakt na een congres te Madrid, zijn verbluffend.

Enorme mogelijkheden liggen open voor de culturele begeleiding van de jeugdige en bejaarde vakantie-gangers, voor onze gezinnen met vakantie.

Wij denken niet alleen aan de vereiste opleiding van reisleiders, cultuuranimatoren, bezoeken aan musea, deelname aan culturele manifestaties, maar vooral aan de kans op actieve deelname aan sport en spel, aan het ter beschikking stellen van kunstwerken voor de vakantiecentra, het inrichten van voordracht- en filmavonden, debatavonden, het scheppen van gelegenheden tot zelfexpressie.

De wet van 21 juli 1971 voorziet uitdrukkelijk onder de bevoegdheden van de cultuurraden: „De Vrijtijdsbesteding en het Toerisme”. Wij willen het toerisme, één van onze belangrijkste economische sectoren, zijn volle expansie geven.

Het is niet alleen een bron van welvaart voor zeer velen. Het is voor ons volk **één** van de schoonste sociale veroveringen, een poort naar de vrijheid, naar de natuur, naar de sociale promotie van de massa.

Mijnheer de Minister, namens onze fractie zeg ik U onze volledige steun toe voor de verwezenlijking van het regeringsprogramma. Het is een gedurfd programma. Het is een democratisch programma. Het is een programma dat ook vatbaar is voor aanvullingen. U hebt gehoord dat alle fracties hun best zullen doen en hun verbeelding op gang zullen brengen om het programma meer uitbreiding te geven en er een nog vinniger voorstelling aan te geven. Dit moet ons tenzeerste verheugen.

Men zegt wel eens : In de politiek worden geen cadeaus gegeven.

Ik spreek hier de hoop uit dat U steun zult krijgen van gans de Cultuurraad om uw programma met volle kracht, zeer spoedig tot verwezenlijking te brengen. **(Applaus rechts)**

**De heer Voorzitter.** — De heer Vanderpoorten heeft het woord.

**De heer Vanderpoorten (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Geachte Collega's, ik zou in dit debat, dat totnogtoe een hoge academische waarde heeft bereikt, een concrete vraag willen stellen aan de geachte Minister van Nederlandse Cultuur in verband met de uiteenzetting die hij heeft gehouden, naar aanleiding van zijn verklaring die wij vóór een paar weken hebben gehoord, en tijdens een vraaggesprek dat hij heeft

toegestaan aan een bekende krant, waarvan ik **kies-**heidshalve de naam niet zal noemen, maar die hij zich zal herinneren wanneer ik de tekst citeer.

Mijnheer de Minister, het betreft de vraag te weten of wij nu bij de vaststelling van de bevoegdheid van de Cultuurraad de tegenstrijdige stromingen zullen moeten blijven ervaren, de ene stroming erin bestaande om te trachten de bevoegdheid zoals zij vastgesteld werd in de grondwettelijke en wettelijke teksten te verruimen en de andere stroming ernaar strevende om de bevoegdheid van de Cultuurraad, zoals zij werd vastgesteld in de uitvoeringswet, in te krimpen.

Het concreet probleem dat ik zeer bondig zal trachten te behandelen, staat inderdaad in verband met de bevoegdheid van de Cultuurraad, het betreft de schrijfwijze van onze taal, de spellingskwestie dus, waarover de jongste weken en maanden zoveel te doen is geweest.

In uw toespraak tot deze vergadering heeft U, Mijnheer de Minister, het volgende gezegd : „Ik wil het bij deze gelegenheid even hebben over de spelling. Zij gaat de gehele publieke opinie in noord en zuid aan. Na ruggespraak met Nederland zal de Regering eerstdaags haar standpunt bepalen.

Ik zal niet nalaten de bevoegde commissie van de Cultuurraad te informeren en haar in de gelegenheid te stellen, indien zij het wenst daarover te beraadslagen. Ik zou er evenmin bezwaar tegen hebben dat een gemeenschappelijke vergadering wordt gehouden van de Bevoegde Commissie van de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap in België en van de bevoegde parlementaire commissie van het Nederlandse Parlement.”

Verder heeft U in een vraaggesprek waarover ik heb gesproken, nadat U de moeilijkheden heeft aangehaald die op dit ogenblik bestaan in verband met de kwestie van de Nederlandse spelling, nog gezegd dat Uzelf niet meer behoorlijk Nederlands kon schrijven. U stelde het aldus : „Ik heb altijd gezegd dat ik spellingsneutraal was. Ik kon in mijn jeugd goed Nederlands schrijven. Nu kan ik dat niet meer. Je moet altijd het „groene boekje” naast u hebben om correct Nederlands te kunnen schrijven”. In elk geval, Mijnheer de Minister, is het beter het groene boekje naast u te hebben dan wel het „rode boekje”! Hoe zal nu die eventuele spellingswijziging in de praktijk gebeuren? U heeft daarop geantwoord : „ dat is niet gemakkelijk. In Nederland wordt dat geregeld door het stemmen van een wet in het Parlement. Hier bestaat het concreet gevaar dat sterke druk zal worden uitgeoefend en sommige personen voorzien dat die spellingswijzigingen door de meerderheid van het Nederlandse Parlement niet kunnen worden aanvaard. Dat zou verschrikkelijk zijn. Het zou kunnen leiden tot een verschillende spelling in het Noorden en het Zuiden. In België kan het geregeld worden door het nemen van een koninklijk besluit. Ik begrijp dat het Cultuurparlement — dat wil zeg-

gen, Mijnheer de Minister, deze vergadering — ook een woordje zal willen meespreken”.

Welnu, Mijnheer de Minister, deze uitlatingen begrijp ik niet. Wanneer ik de wet van 21 juli 1971 betreffende de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap lees, dan zien wij in artikel 2 : „De Culturele aangelegenheden bedoeld in artikel 59 *bis*, paragraaf 2, 1<sup>o</sup>, van de Grondwet zijn de volgende: ten eerste de bescherming en de luister van de taal”.

De achtbare heer Van Bogaert, verslaggever in de Senaat in de speciale commissie voor de Grondwetsherziening, heeft in zijn verslag desbetreffend het volgende gezegd — wat betreft de interpretatie van punt 1, paragraaf 2, artikel 2 van de wet van 21 juli 1971: „door de Minister van Communautaire Betrekkingen wordt de draagwijdte van deze tekst nader toegelicht. Men bedoelt met deze zin, dat de Raden van Senatoren” — dat zijn thans de Cultuurraden geworden — „decreten zullen mogen uitvaardigen voor wat het gebruik en de spreiding van de taal betreft als cultuurmiddel. Daarvoor bestaan trouwens nu reeds een aantal instellingen zoals de Academies, de speciale commissies voor terminologie, diensten voor de bevordering van letterkundige uitgaven, taalcommissies, enz.

Een lid stelt voor om aan deze tekst nog toe te voegen : „en de regeling van het juiste taalgebruik in alle overheidsdiensten”.

Er werd toen op gewezen dat het juiste taalgebruik een uitvoeringsmaatregel is en dat men dit derhalve niet in een grondwettelijke tekst moet inlassen. Indien de tekst van de Grondwet verwijst naar de bescherming en de luister van de taal, dan is het ook duidelijk dat daardoor het stimuleren van een correct taalgebruik wordt bedoeld.

Welnu, Mijnheer de Minister, vóór een paar weken was ik aanwezig op een vergadering in Antwerpen, waar Dr. Marc Galle sprak. Hij heeft er een warm pleidooi gehouden opdat de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap de instelling zou zijn die niet, zoals de heer Minister het heeft gezegd, een woordje zal moeten meepraten, maar dat werkelijk de beslissing voor de vaststelling van de schrijfwijze van de Nederlandse taal door dit Cultuurparlement, zoals u het noemt en zoals velen het reeds noemen, zou moeten vastgesteld en beslist worden. Want ik begrijp niet waarom er enig gevaar zou bestaan in het feit, dan wanneer in Nederland de schrijfwijze van de taal zou geregeld worden door een wet, het in België zou moeten geregeld worden bij middel van een koninklijk besluit, wanneer deze aangelegenheid dan toch van het allergrootste belang is. Ik geloof dat de publieke opinie en de gehele bevolking waarvan deze Cultuurraad, wat het Vlaamse landgebied betreft, de emanatie is, haar medezeggenschap moet kunnen veruitwendigen omtrent deze zo belangrijke aangelegenheid.

Het blijkt, Mijnheer de Minister, indien de **voort-**

zichten bewaarheid worden, dat wij sedert 1864 aan de vierde schrijfwijze van onze taal zouden toe zijn. In 1864 was het de spelling van **Devries** en **Te Winkel** die ik nog met mijn generatie heb aangeleerd in de lagere school, en die mij daar op een tamelijk behoorlijke wijze werd bijgebracht.

De **heer Jorissen**. — Ook in het middelbaar onderwijs.

**De heer Vanderpoorten**. — Inderdaad, u ziet Mijnheer **Jorissen** bevestigt mijn woorden.

In 1947 werd dan de vereenvoudigde spelling ingevoerd en in 1954 was er de wijziging van de spelling van de bastaardwoorden, de tussenklank in de samenstellingen en voornaamwoordelijk ke aanduidingen.

En nu zouden wij komen, op basis van voorstellen van enkelen, indien wij het zo mogen zeggen, zonder in pejoratieve bewoordingen te vervallen van taaltechnocraten, tot een nogmaals hernieuwde schrijfwijze van de taal, hetgeen ons persoonlijk zou verplichten ten vierde male te trachten op behoorlijke wijze onze schrijfwijze aan te passen en het zal misschien nog niet de laatste maal zijn. Integendeel. Tegen deze manier van handelen — en ik wil geen open deuren instampen — hebben meer bevoegde personen dan ikzelf op taalgebied nogal sterk gereageerd. De heer Craeybeckx, burgemeester van Antwerpen, heeft zich als één van de verdedigers opgesteld om een einde te maken aan hetgeen hij noemt „het spellingsdrama in onze gewesten en tussen Noord en Zuid”.

Hij heeft in een recent artikel gewag gemaakt, van een op 14 maart jongstleden, in het Archief en Museum voor het Vlaams Cultuurleven te Antwerpen bekendgemaakte resolutie, die werd bijgetreden door een reeks professoren, taalkundigen, literatoren, gaande van de oudere generatie tot de zeer jonge generatie en die eveneens werd bijgetreden door juristen en conferenties van juristen, zoals vermeld is. De in deze resolutie opgenomen motie heeft zich uitgesproken tegen elke wijziging van elke huidige van kracht zijnde spelling. Zij acht het wel wenselijk dat tussen de twee spellingen van bepaalde woorden, die de woordenlijst van de Nederlandse taal van 1954 aan de vrije keuze overliet, een billijke keuze zou worden gemaakt.

Verder wordt betoogd in de resolutie, dat men zich nu van verdere experimenten zou moeten onthouden en van vernieuwingen die niets bijbrengen aan de wijze waarop wij verbaal met elkaar zouden moeten communiceren. Deze zienswijze is bijgetreden door de meest bekende Vlaamse dagbladen, onder de handtekening van één onzer Collega's, hier aanwezig, in het Antwerpse dagblad **De Volksgazet**.

Om het U in herinnering te brengen : U hebt gezegd dat ieder zinnig mens er toch voor gewaarschuwd moet zijn dat men, na het verloop van

enige tijd, niemand nog een boek in handen kan geven geschreven in de oude spelling, die nochtans tamelijk jong is.

U heeft geprotesteerd tegen deze drang naar vernieuwing die neerkomt op een verspilling, niet alleen van didactisch materiaal voor de scholen, maar ook voor de gewone lezer enzovoort. Soortgelijke standpunten werden weergegeven in verschillende bladen, tot men uiteindelijk tot een tamelijk goede samenvatting kwam, zeggende dat er aan de spelling van onze taal al genoeg geknoeid werd. Dat is toch belangrijk.

Er zijn geen buitenissigheden die men nog niet geprobeerd heeft, zegt men in een dagblad dat U bevriend, **zoniet** lief is.

Het is nu welletjes, als we willen dat in de ons omringende landen, waar andere talen worden gesproken en geschreven, nog enig respect wordt opgebracht voor onze taal.

Op grond van deze vaststellingen, en ook op basis van de bevoegdheid die door de uitvoeringwet van de grondwettelijke beschikking van artikel 59, op zulke plechtige en uitdrukkelijke manier aan de Cultuurraad werd gegeven, vraag ik U, en ook gans de Cultuurraad, ervoor te zorgen dat in de toekomst geen wijzigingen meer aan de schrijfwijze en de spelling van de taal zouden worden aan gebracht zonder dat een zo heterogeen mogelijke vertegenwoordiging van de Vlaamse Gemeenschap er een positief oordeel over gegeven heeft.

Het is niet omdat men in Nederland zelf bij wet een wijziging aan de taal doorvoert dat wij noodzakelijkerwijze moeten volgen, zoals U blijkbaar heeft geïnspireerd in het vraaggesprek dat U heeft toegestaan. Zelfs in het geval dat onze noorderburen zouden vasthouden aan hun voornemen een al dan niet revolutionaire hervorming door te voeren, moeten wij niet noodzakelijkerwijze volgen. Deze Cultuurraad zal in ieder geval niet alleen geïnformeerd moeten worden, maar ook beslissen over een zo belangrijke aangelegenheid die als eerste opgesomd wordt bij de bevoegdheden van deze Raad. (**Applaus op alle banken**)

**De heer Voorzitter.** — De heer Van Geyt heeft het woord.

**De heer Van Geyt (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Geachte Vergadering, het kan niet ontkend dat de Minister van Nederlandse Cultuur op 11 april jongstleden een ernstige en deels geslaagde poging heeft gedaan om dit eerste debat in de Cultuurraad over het algemeen cultureel beleid te situeren in een ruim perspectief.

Heel wat beschouwingen en sommige voorstellen die hij naar voor bracht wijzen er inderdaad op dat hij oog en oor heeft voor de democratische verzuchtingen en eisen inzake cultuur, die meer en meer op de voorgrond treden in het hedendaagse Nederlands-

talige deel van België, zoals trouwens overal in de moderne kapitalistische samenleving.

De verwezenlijking van deze verwachtingen en eisen stuit echter precies op de grenzen voortvloeiend uit de essentiële eigenschappen van deze maatschappij, namelijk de concentratie van eigendom en bezit der voornaamste productie- en distributiemiddelen in de handen van een steeds kleinere groep kapitaalcrachtigen, die tevens een beslissende invloed uitoefenen op de sleutelsectoren van het politieke en culturele leven, en dit alle verschijnselen van kwantitatieve spreiding van welzijn en kennis ten spijt.

Ik vermeld slechts enkele van deze grenzen :

Ten eerste, het meer en meer ongenaaikbaar karakter van de voornaamste beslissingen inzake productie en investeringen, die zo zwaar wegen op de werk- en bestaanszekerheid van tienduizenden gezinnen, op de voorspoed van ganse gewesten, op de evolutie van het leefmilieu ; deze beslissingen liggen inderdaad steeds vaker in de hand van de naamloze, en meestal niet Vlaamse noch nederlandstalige, beheerders van multinationale privébedrijven en supranationale technocratieën.

Ten tweede, de overwegende beïnvloeding door de machtigste producenten, van de consumptie-modellen en de levenswijze van de massa der burgers, middels alle rechtstreekse en onrechtstreekse vormen van publiciteit en opinievorming;

Ten derde, de systematische begunstiging door de economische machthebbers van het zogenaamde prive-initiatief ten overstaan van de openbare diensten en voorzieningen, en mede van de individuele consumptie ten opzichte van de voldoening der maatschappelijke behoeften zulks inbegrepen op cultureel gebied in de ruimste zin van het woord. Om al deze redenen staan wij, als aanhangers van het Marxisme, sceptisch ten overstaan van iedere poging om het probleem van het cultuurbeleid en de inspanningen tot democratisering van de cultuur aan te vatten, los van het algemeen beleid en van de inspanningen tot algemene democratisering van de maatschappij. Deze algemene democratisering kan immers slechts bereikt worden door beperking en geleidelijke uitschakeling van de macht van het monopolie-kapitaal op politiek, sociaal en economisch, zowel als op cultureel vlak.

Ik sta daarom meteen sceptisch ten opzichte van hetgeen inzake democratisering van de cultuur daadwerkelijk kan bereikt worden voor de nederlandstalige gemeenschap in België — dit wil zeggen, enerzijds voor Vlaanderen en anderzijds voor de nederlandstalige bevolkingsgroep te Brussel — langs de weg van een tot het culturele vlak beperkte autonomie, en bijgevolg doorheen de werking van ons zogenaamd Cultuurparlement.

Trouwens, Mijnheer de Minister, U hebt zelf in uw rede aangetoond hoe moeilijk het is ernstige inspanningen tot democratisering van de cultuur te ondernemen, los van bijvoorbeeld het algemeen sociaal beleid -ik denk onder meer aan de sociale promotie

ten bate van de werkende jeugd — of van het algemeen beleid inzake ruimtelijke ordening — ik denk aan de inspraak inzake bescherming van het leefmilieu.

Daarom verwacht ik dan ook veel meer heil inzake democratisering van de cultuur van een reële gewestelijke hervorming die aan Vlaanderen, Wallonië en Brussel een ruime mate van democratisch zelfbestuur zou toekennen, en zulks zowel op politiek en cultureel, als op economisch en sociaal vlak.

Hierbij dienen vanzelfsprekend de nodige culturele waarborgen toegekend aan elk van beide taalgroepen in de hoofdstad, hetgeen slechts kan bevorderd worden door een spoedige installatie van de Brusselse agglomeratieorganen, en meer biezonder van de Nederlandse Cultuurcommissie.

Betekent wat voorafgaat dat onze nieuwe instelling totaal onbruikbaar zou zijn om de cultuurpolitiek in meer democratische, meer progressieve banen te leiden?

Geenszins, doch zulks op de uitdrukkelijke voorwaarde dat de inspanningen terzake zouden worden geplaatst in het perspectief van de algemene democratisering van de Belgische samenleving, ondermeer door verruiming van de economische en politieke macht van de werkende bevolking, ten koste van de macht der monopolies, en door een op democratisch federalisme gerichte gewestelijke hervorming.

Dergelijke oriëntering veronderstelt niet alleen dat meer middelen, meer gebouwen, meer gespecialiseerde kaders zouden worden ter beschikking gesteld van de bevolking en van de culturele organisaties van het Vlaamse land en van de Nederlandstalige bevolkingsgroep te Brussel.

Ook terzake kan men er nochtans van op aan dat de weerstand van de behoudsgezinden die aanleunen bij het financie-kapitaal enorm zal zijn, naarmate het er zal op aankomen de plannen te verwezenlijken, die door de Minister en de sprekers van de meerderheid in het vooruitzicht werden gesteld. Zulks zal wel meer bijzonder blijken, waar het er bijvoorbeeld om zal gaan belangrijke kredieten te besteden aan de culturele ontwikkeling van de jonge werkers, of aan de oprichting van zich vooral tot de werkende bevolking richtende culturele instellingen.

Het is trouwens te hopen dat de regering geen voor smaak heeft gegeven van haar intenties wat betreft de financiering van de culturele investeringen met haar beslissing inzake verhoging van het kijk- en luistergeld. Zoals men weet werden hierdoor **ondermeer** de kosten van het invoeren van de kleuren-TV ten bate van een begunstigde meerderheid — voor een goed deel afgewenteld op de schouders van de massa der kijkers en luisteraars. Doch een politiek gericht op de democratisering van de cultuur zoals ik ze hiervoor aanhaalde veronderstelt tevens dat een prioritaire inspanning zou worden geleverd om de werkende bevolking en haar vertegenwoordigende organisaties — inbegrepen de syndicale, culturele, ideologische en politieke — actief te betrekken bij

het uitstippelen en verwezenlijken van het **cultuurbeleid** op alle geledingen en in alle sectoren. Zij veronderstelt meteen, dat een bijzondere aandacht zou worden besteed aan de spreiding van informatie en kennis, alsook aan de vorming van de kritische geest, wat betreft de voornaamste economische, sociale en politieke problemen van onze hedendaagse kapitalistische samenleving.

Dergelijke benadering van het probleem van het ideologisch pluralisme inzake cultuurbeleid verschilt uiteraard grondig van deze, die er alleen maar toe strekt de bestaande stromingen en groeperingen toegang te verlenen tot de openbare instellingen en openbare kredieten, in verhouding tot hun huidige respectievelijke invloeden. Zij impliceert integendeel dat aan alle volwassenen en jongeren maximaal de gelegenheid zou worden geboden om kennis te nemen van de diverse zienswijzen en standpunten over de problemen van de hedendaagse maatschappij. En bijgevolg, dat maximaal zou worden verholpen aan de ongelijkheid der kansen die zo zwaar doorweegt, ondermeer ten **nadele** van deze stromingen en groeperingen die voornamelijk uitgaan van de economisch minder begunstigten, in de eerste plaats van de arbeidersbeweging, en van hen die het meest maatschappijkritisch gericht zijn, inbegrepen de marxistische. Naar mijn mening dient hierbij een groot belang gehecht aan de systematische confrontatie van de zienswijzen en standpunten, vóór en mét het publiek — gaande van de bezoekers van de pluralistische jeugdcentra, tot de massa van de T V-kijkers. Dergelijke oriëntering veronderstelt een snelle, daadwerkelijke en in ruime geest opgevatte toepassing op alle geledingen en in alle sectoren van het cultuurbeleid, van de beginselen en waarborgen ingeschreven in het cultuurpact -waarbij het goede voorbeeld in onze huidige Vlaamse verhoudingen wellicht mede zou dienen te worden gegeven van boven af. Ik denk hier onder meer aan de herstructurering, inzake bevoegdheid en samenstelling, van de diverse adviserende raden bij het Ministerie van de Nederlandse Cultuur, inbegrepen deze die betrekking hebben op de voortdurende vorming van jongeren en volwassenen.

Ik denk hier tevens aan de hervorming van het statuut en de werking van de B.R.T. waar er nog heel wat te doen valt inzake systematische bevordering van de confrontatie der standpunten — inbegrepen van de meest maatschappijkritische — ten opzichte van de problemen van de huidige maatschappij.

Vermits U hebt aangekondigd, Mijnheer de Minister, dat U zinnens is bepaalde eerste hervormingsmaatregelen te nemen tegenover de B.R.T., zonder te wachten op de herziening van de wet van 1960, zou ik willen besluiten met U twee concrete vragen te stellen die weliswaar op zichzelf van beperkte draagwijdte zijn, maar waarop uw antwoord veelbetekenend zal zijn wat betreft uw reële intenties inzake bevordering van het ideologisch pluralisme, als belangrijk element van de democratisering van de cultuur.

Eerste vraag : zal de programmaraad, waarvan U de onmiddellijke oprichting hebt besloten bij de B.R.T., worden samengesteld in overeenstemming met de beginselen van het cultuurpact; met andere woorden, zal hij vertegenwoordigers omvatten van al de op geheel Vlaams niveau vertegenwoordigende sociale en culturele organisaties, alsook vertegenwoordigers van alle in onze Raad vertegenwoordigde ideologische stromingen — inbegrepen de marxistische of, indien men wil, de marxistisch-leninistische, tot **dewelke** ik mij beken?

Tweede vraag : welke stappen hebt U aangewend bij de huidige organen van de B.R.T., om hen uit te nodigen, in overeenstemming met dezelfde beginselen van het cultuurpact, aan de K.P.B. opnieuw toegang te verlenen tot de politieke tribune van de B.R.T. — vermits deze partij wel degelijk, zij het op bescheiden wijze, vertegenwoordigd is in onze Raad?

**De heer Voorzitter.** — De heer Van Elewyck heeft het woord.

**De heer Van Elewyck (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, in de taakverdeling in onze groep is mij de opdracht gegeven hier vooral het deel over de culturele instellingen uit de inleidende toespraak van de heer Minister te behandelen. Ik zou even willen stellen dat wij ook dit hoofdstuk uiteraard vanuit socialistisch perspectief benaderen.

De principes waarvan wij uitgaan zijn vastgelegd in de resolutie van het in februari j.l. georganiseerde congres van de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid. Ik citeer: „ Wij ijveren voor de volledige ontplooiing van de mens, ook op cultureel gebied, als het hoogste streven van het socialisme. Niet het opbrengen van een bepaald cultuurpatroon, maar wel het opvoeden tot eigen kritische geest en creativiteit staat centraal. Cultuurdwang dient geweerd “.

Tweede citaat: „ Door een democratisch open bestel moet de mens van morgen op elk gebied in vrijheid naar gelijkheid en geluk kunnen streven, door actief deel te nemen aan het cultuurleven en zijn natuurlijke gaven in volle vrijheid te ontplooiën, om daaruit de levensvreugde te putten die hem krachtens zijn mens-zijn toekomt “.

Ook wat de culturele instellingen betreft heeft het C.S.C. stelling genomen. Ik citeer:

„Het opteert voor een overheidsbeleid dat zelf initiatieven neemt voor de uitbouw van de socio-culturele en sportinfrastructuren, de cultuurspreiding en de cultuuranimatie. Dit beleid moet steunen op de directe inspraak van de rechtstreeks betrokkenen en gericht zijn op de culturele ontplooiing van de vooralsnog minder participerende sociologische groepen. Aan het privé-initiatief kan

steun verleend worden in zover het overeenstemt met een globale planning”.

De heer Minister zegt in zijn principiële verklaring ongeveer hetzelfde, daar waar hij de noodzaak benadrukt tot een infrastructuur te komen. Hij stelt echter niet uitdrukkelijk dat die infrastructuur dient tot stand te komen en het bezit moet blijven van de overheid, zoals dit ook is bepaald in artikel 9 van het cultuurpact.

Als de Minister spreekt over de overheid, zou ik hem willen vragen welke overheid hij bedoelt. In onze optiek moeten wij vertrekken van de gemeenten, omdat in de gemeenten het contact met de bevolking het grootst is. In ons land zijn de gemeenten door de eeuwen heen altijd de kern van de democratie geweest. Een voorwaarde is natuurlijk dat de gemeenten groot genoeg moeten zijn om die infrastructuur rationeel te kunnen beheren. Een tweede voorwaarde is dat de voogdij-overheden bouw en werking moeten subsidiëren.

Algemeen bekendgemaakte subsidiëeringsregels maken een soepele algemene planning mogelijk. Hier druk ik op „ bekendgemaakte” en op „algemene geldende subsidiëeringsregels “.

Daar waar andere besturen in gebreke blijven of daar waar de financiële middelen volledig ontbreken moeten de provincies of eventueel het Rijk tussenbeide komen om de infrastructuur te realiseren. Tot daar de algemene stellingen.

Inzake de toepassing spreekt de Minister over de instituten voor levensvorming. Die instituten zouden door de openbare besturen moeten worden overgenomen, beter dan bestaande instellingen te subsidiëren. Tot de openbare sector behorende gebouwen kunnen — ik verwijs opnieuw naar het cultuurpact, maar nu naar artikel 14 — ter beschikking worden gesteld van elke erkende culturele groep of organisatie.

Om chronologisch de uiteenzetting van de Minister te volgen, kom ik aan het hoofdstuk waar hij spreekt over de verplichte subsidiëering van de lokale organisaties door de lokale overheden.

Wij geloven dat duidelijkheid ook hier is gewenst. Als de Minister spreekt over subsidiëering, denkt hij dan uitsluitend aan de subsidiëering in geld of bedoelt hij daarmee ook het ter beschikking stellen van infrastructuur, van materialen, van prestaties? Naar ons gevoelen is dat een veel betere vorm van subsidiëering dan alleen maar het toekennen van jaarlijkse toelagen die dikwijls, helaas, tot een minimum bedrag moeten beperkt blijven.

Verder in zijn uiteenzetting, spreekt de Minister over de kunstenaarsdorpen, of meditatiecentra. De idee op zichzelf is aantrekkelijk, maar de Minister beseft zo goed als wie dan ook dat het bijzonder moeilijk zal zijn om algemeen geldende publiek gemaakte normen uit te vaardigen, en vast te stellen wie er wel in mag en wie niet; maar dit zal een groter knelpunt zijn dan het tot stand brengen van deze kunstenaarsdorpen of meditatiecentra.

**Zo** komen wij, Mijnheer de Minister, tot het hoofdstuk toneel. Wij hechten bijzonder veel belang aan het nieuw subsidiëringssysteem voor de dramatische kunst.

Reeds een maand geleden hebben wij trouwens een voorstel van decreet neergelegd dat mede-ondertekend werd door volksvertegenwoordigers van andere partijen. Van welk principe gaan wij uit? Ten eerste is het een feit dat de dramatische en lyrische kunst een bijzonder grote hoeveelheid geld kost en dat op dit ogenblik slechts een klein gedeelte van de bevolking daarmee wordt bereikt.

Het is zo dat daar waar wij in al de andere sectoren van het cultuurbeleid, in het sociaal en in het economische beleid, trachten te komen tot een herverdeling van de welvaart, wij juist het omgekeerde doen wat de dramatische en de lyrische kunst betreft.

Wij stellen belangrijke bedragen ter beschikking waarvan slechts een gedeelte van de bevolking kan genieten.

Alle onderzoeken wijzen uit dat precies de groep die én financieel, én intellectueel, een hoog peil bereikt heeft, geniet van de gelden die door de gemeenschap voor de dramatische en de lyrische kunst ter beschikking worden gesteld en dat wij in feite precies het omgekeerde doen van wat wij vooreerst hebben betracht, met name de verdelende rechtvaardigheid. Wij moeten tot een ander systeem komen, waarbij overheidsmiddelen natuurlijk in grote mate naar de dramatische en de lyrische kunst gaan, maar waarbij tegelijkertijd belangrijke inspanningen dienen gedaan om een groter deel van de bevolking te kunnen laten genieten van de toelagen door de overheid ter beschikking gesteld.

Voor de dramatische kunst moeten wij niet alleen gaan naar een systeem waarbij wij het toneel dichterbij de mensen brengen, met andere woorden waarbij wij het toneel uit de grote schouwburgen halen om het te brengen daar waar een groter aantal mensen is dat van toneel en dramatische kunst houdt. Wij moeten komen tot een systeem waarbij de overheid op een meer rationele en betere wijze dan tot op heden mogelijk was, de dramatische kunst kan subsidiëren.

Welke zijn de principes die daarvan de grondslag kunnen vormen?

Wij moeten vertrekken van erkenningen van schouwburgen, volgens verschillende types. We hebben een groot gezelschap met eigen schouwburg, een groot reizend gezelschap, kamertoneel met eigen schouwburg, reizend kamertoneel. Dan moeten we per type schouwburg een soort subsidiabele functie gaan bepalen; dan gaan wij van dramaturg voor de grote gezelschappen die over een eigen schouwburg beschikken tot een acteur of actrice derde plan voor het reizend kamertoneel. Per schouwburg en, vertrekkende van de reële behoeften, moeten we dan in elk type, op advies van de Raad van advies voor dramatische kunst, het aantal

subsidiabele functies gaan bepalen. De weddenlast voor elk van die subsidiabele functies moet gedragen worden door het Rijk, door de Staat.

Dit systeem biedt meerdere voordelen.

Ten eerste, gaat het de doorstroming van het artistiek personeel mogelijk maken; ten tweede, zal het de ontplooiing, de groei van de dramatische kunst in dit land stimuleren; ten derde, zal aldus een niet meer te verantwoorden opbod in wedden tussen verschillende gezelschappen kunnen worden vermeden.

Buiten die weddentoelage moet ook een toelage voor werkingskosten tot stand gebracht worden die voor een deel moet gedragen worden door de inrichtende macht en voor een deel ten laste valt van de provinciale overheden.

Dan moet natuurlijk de mogelijkheid open blijven voor toelagen voor speciale prestaties, zoals het creëren van werken van Vlaamse auteurs of het uitvoeren van speciale opdrachten.

Mijnheer de Minister, ik wil hier onderlijnen dat de Socialisten zich principieel hebben uitgesproken tegen de concessievorm, die er niet op gericht is het artistiek peil van de dramatische kunst op te drijven. Mijnheer de Minister, U spreekt in uw nota over de organisatie van het operawezen.

Ik geloof dat wij moeten vertrekken van een bestaande toestand. In principe is het operawezen gemeentelijk georganiseerd; in het Nederlandstalig landsgebied zijn de gemeenten de inrichtende macht. Wij zouden dat kunnen bestendigen op enkele voorwaarden waarvan een zeer belangrijke is dat de operagezelschappen, die eigen schouwburgen bespelen, uiteraard zouden gesteund worden door studiewerk dat tegelijkertijd propagandistisch kan zijn voor de lyrische kunst, dat een leerschool zou kunnen zijn voor jonge artiesten en waardoor de lyrische kunst in belangrijke mate zou kunnen gestimuleerd worden.

Zoals u weet is een internationale vergelijkende studie over de organisatie van het operawezen aan de gang en ik hoop dat in oktober die internationale vergelijkende studie klaar zal zijn.

Intussen wil ik u herinneren aan uw verschillende beloften om voor het operawezen ook een sociologisch onderzoek te laten instellen voor wat betreft de herkomst van de bezoekers en de sociale laag waartoe ze behoren.

Wat de bescherming van de landschappen en monumenten aangaat, geloof ik, Mijnheer de Minister, dat u zich in uw uiteenzetting ergens heeft vergist. U stelt dat in de Commissie van de **Cultuur**raad reeds een ontwerp van decreet werd besproken. U zal het mij niet ten kwade duiden als ik erop wijs dat er officieel nog geen ontwerp van decreet is neergelegd, dat wel een voorstel van een lid aan de agenda staat, maar dat het nog niet aan de bespreking toe is.

Zo komen wij aan het hoofdstuk „**Kunstwerken**”. U stelt dat kunstwerken uit de reserves van musea

aan de muren van de centra voor sociaal toerisme zouden moeten kunnen hangen. Akkoord, maar niet alleen daar. Voor kunstwerken, waarvoor dit verantwoord is — dus die zonder gevaar voor beschadiging of vernieling kunnen ten toon worden gesteld — moet ook elders contact met het publiek kunnen worden gevonden. Bijna alle openbare gebouwen komen daarvoor ons inziens in aanmerking. En waarom zouden wij in dit opzicht de culturele centra bijvoorbeeld vergeten?

Voor wat de musea zelf betreft, enkele maanden geleden reeds heeft de museumvereniging een wens geuit precies in verband met de educatieve diensten die U nu zou willen propageren. Natuurlijk zouden de musea moeten kunnen geopend zijn op tijdstippen waarop het publiek deze kan bezoeken. Maar daartoe moeten verschillende maatregelen worden getroffen.

Waarover spreken wij eigenlijk? Wij spreken toch, dacht ik, over musea met voldoende bestaansrecht, zowel wat omvang als wat kwaliteit van de geëxposeerde voorwerpen betreft. Wij spreken over musea met goede wetenschappelijke leiding, goed georganiseerde bewakingsdiensten. Wij spreken over educatieve diensten die ook naar buitenuit het museum en zijn bezit kunnen propageren.

Wij spreken toch over musea die niet zijn opgericht of in stand gehouden voor de „Happy few” maar musea die werkelijk levendige gebouwen zijn, musea die niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk open staan voor de gehele bevolking; musea die zo zijn opgevat en opgericht dat de drempelvrees toch niet meer bestaat. Ook hier is de taak van het Rijk: de activiteiten van de gemeenten te stimuleren en te steunen. Ook hier moet worden voorkomen dat voor de aankoop van de kunstwerken onderling tussen de openbare besturen aan opbod wordt gedaan, een situatie die wij vandaag helaas nog kennen. En het gaat toch om de besteding van de gemeenschapsgelden.

Ook hier moet ik wijzen op de belofte die u enkele maanden geleden heeft gedaan. Wij hebben een kaderwet die het uitvoeren van ons cultureel patrimonium moet voorkomen. Die kaderwet is nog niet in uitvoering omdat de uitvoeringsbesluiten ontbreken. Meer dan een jaar geleden heeft U mij toegezegd dat U aan uw administratie opdracht had gegeven om de uitvoeringsbesluiten op te stellen. Anderhalve maand geleden heeft U mij een brief in dezelfde zin gestuurd. Ik signaleer U dat er elke maand in dit land het gevaar bestaat dat kunstwerken die werkelijk tot ons cultureel patrimonium behoren naar het buitenland zouden worden uitgevoerd. Dit brengt niet alleen mede dat de buitenlandse kopers aan opbod doen, maar dat zij daardoor in belangrijke mate de bedragen verhogen die door de openbare besturen moeten worden uitbetaald om deze kunstwerken aan te kopen, en dit omdat de Koninklijke Besluiten tot uitvoering van de kaderwet ontbreken.

U zal mij waarschijnlijk alweer antwoorden dat deze Koninklijke Besluiten bijna klaar zijn. Ik dank U er voor, maar ik zou u nog meer dankbaar zijn wanneer deze Koninklijke Besluiten zouden gepubliceerd worden.

Van de musea naar de culturele centra is het slechts een kleine stap, omdat de musea natuurlijk culturele centra zijn. Maar toch moeten wij het begrip „Culturele centra” demystifiëren. Onze Volkshuizen, Gildehuizen, parochiale centra en dergelijke zijn culturele centra. Zij bruisen van activiteit: toneelkringen, harmonieën, bejaardengroepen, natuurvrienden, sportverenigingen, fotokrings, jongerengroepen, tumkrings, vrouwenbonden en de zangkrings; ze vergaderen en ze werken er. De café's zijn natuurlijk het middelpunt van de culturele centra! Wij moeten die culturele centra — want daar komt het toch op aan — niet vermoorden.

Wat betekent dit? Dit betekent ook dat, als er infrastructuur ter beschikking is gesteld, de gemeente dan de inrichtende macht moet zijn met rijkssubsidies, en inrichtende macht zowel wat de inrichting als wat de werking betreft. Wanneer wij het hebben over subsidies door het Rijk, dan denken wij natuurlijk ook aan de wedden van, wat wij met een groot woord, de „culturele attachés” noemen.

Deze Minister hecht, vanzelfsprekend zou ik zeggen, veel belang aan sociologische studies. Minister Van Mechelen heeft studies laten uitvoeren voor KNS-Antwerpen en KVS-Brussel. In deze laatste studie worden zware politieke beschuldigingen geuit die niets gemeen hebben met sociologie. Uit deel 1, bladzijde 45 van het theoretische deel van de sociologische studie over KVS-Brussel zou ik iets willen citeren, namelijk uit het deel waarin wordt uiteengezet waarom de Studio Herman Teirlinck niet zou zijn ondergebracht bij het Rijksinstituut voor Toneel- en Cultuurspreiding. Ik lees in die studie het volgende: „Was het RITC ondergebracht bij het kunstonderwijs, dan ressorteerde het onder de bevoegdheid van beide onderwijsministers samen. Dit was een hinderpaal voor de traditionele linkse benoemingspolitiek die, alle schoolpacten ten spijt, even virtuoos werd voortgezet als vroeger”.

Er werd mij verteld dat de studie werd uitgevoerd onder leiding van een oudleerling van professor Van Mechelen. Ik hoop dat Minister Van Mechelen zich van dergelijke uitlatingen openlijk zal willen distantiëren.

In verband met deze sociologische onderzoeken is de stelling van de B.S.P. trouwens dat wij waarschuwen tegen een systeem dat erop gericht is een vooraf bepaalde visie te bewijzen of die op onwetenschappelijke wijze feiten en politieke opties vermengt. Wij dringen aan op een pluralistische en interdisciplinaire aanpak van de wetenschappelijke behoeftenpeiling.

**De heer Van Eynde.** — Het komt er maar op aan wat hij verdient.

**De heer Van Elewyck.** — Helaas, in sommige gevallen is het wel zo.

De beleidsnota ten uitvoer leggen zal enorm veel middelen vergen. Die middelen vinden behoort niet tot de bevoegdheid van de Cultuurraad — en niet Cultuurparlement, zoals de Minister hardnekkig gebruikte. Artikel 13 van de wet van 21 juli 1971 bepaalt zelfs dat de politieke verantwoordelijkheid van de Minister exclusief tot het domein van de Wetgevende Kamers behoort. Dit debat moet dus beperkt blijven tot de bespreking van een intentieverklaring. Indien de minister de Cultuurraad wil inschakelen om te komen tot een dynamisch, samenhangend, doelbewust en planmatig cultuurbeleid met volledig respect en voor de hele inhoud van het cultuurpact, en voor de geest en de bewoordingen van de regeringsverklaring en het akkoord tussen de meerderheidspartijen, dan kan hij op de medewerking van de Socialisten rekenen. (**Applaus op de banken van de Belgische Socialistische Partij**)

**De heer Voorzitter.** — De heer Vanhaegendoren heeft het woord.

**De heer Vanhaegendoren (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Geachte Collega's, in dit debat hebben wij ons te bewegen in het raam van de Grondwet, een Grondwet die aan België en Vlaanderen, met al de nadelen van het unitarisme én van het federalisme, geen van de voordelen schenkt van beide stelsels.

Ik zal niet de hoge vlucht nemen die de Minister in zijn vorig exposé, evenals sommige sprekers, hebben genomen en mij beperken tot concrete vragen met betrekking tot de bevoegdheden en kredieten. Want, woorden zijn geen oorden.

Uit de cultuurbegrotingen is tot op heden af te leiden dat er veel meer geld wordt uitgegeven voor wat ik zou noemen de elitistische cultuur dan voor de cultuur die zich tot de gewone man richt. Ik verheug er mij over dat Collega Vanackere dit heeft aangestipt. Wij hebben gelezen en gehoord dat de Minister zich voorneemt de democratisering na te streven. Maar dit doel wordt slechts gedeeltelijk bereikt door een bedeling, een culturele liefdadigheid van elitistische burgerlijke cultuur die in sommige gevallen opium voor het volk mag worden genoemd.

De culturele verheffing van ons volk moeten wij eerst en vooral nastreven door het cultureel werk, het jeugdwerk, de lichamelijke ontwikkeling, maar ook door een aantal media die de grote massa bereiken. Het cultureel werk, het jeugdwerk, de georganiseerde lichamelijke ontwikkeling, hoe degelijk ook, zijn helaas nog niet op de massa gericht. Door een forse stijging van de culturele kredieten in enge zin kunnen wij de democratisering en de autonomie niet op de hele lijn verwezenlijken. Culturele autonomie en cultuurbevordering hebben wij meer te verwezenlijken met hetgeen buiten de recht-

streekse bevoegdheid van de Minister van Cultuur valt dan met de kredieten van de Minister.

In dit opzicht moge ik het betreuren dat de regering hier alleen is vertegenwoordigd door de Minister van Cultuur. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

Zodoende komt de regering eigenlijk tekort aan de geest van haar eigen regeerakkoord waarin zij uitdrukkelijk in Hoofdstuk VIII uitstippelt dat verschillende ministers verantwoordelijk zijn voor het cultuurbeleid. Deze Ministers nemen de gelegenheid niet te baat om dit debat mede te maken. Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, wanneer ik dan vooral wijs op het feit dat de cultuurbevordering — behalve dan hetgeen reeds gebeurt en dat is door alle Collega's, meen ik, in het geheel goed aangepakt, en niet alleen door de Collega's van mijn groep — veel te maken heeft met wat de hele massa bereikt, wil ik U over Brussel eigenlijk — wij weten dat dit voor U een belangstellingspunt is — twee zaken zeggen.

Ten eerste, een welgemeend woord van waardering voor wat U te Brussel doet.

Ten tweede, de bedenking dat alle uitdrukkelijk culturele Nederlandse initiatieven te Brussel veel minder gevolg ressorteren dan het voor de Nederlandse Cultuur en de Vlaamse aanwezigheid te Brussel zou betekenen, moest de gewone Vlaamse man er structureel en wettelijk voor al zijn sociale voorzieningen en al de aangelegenheden van het gewone leven normaal in aanraking komen met Nederlandstalige instanties. Ik meen dat daar een zeer groot stuk cultuur in ligt.

Ik wil beklemtonen dat men met het huidige en niet alleen met het elitistische, dus met het zeer ruim cultureel werk in de brede zin van het woord, niet dieper boort dan een bovenlaag van 20 %. Welnu aan de hand van deze vaststellingen, Mijnheer de Minister, monden wij uit op zeer concrete vragen. Welke zullen de zogenaamde culturele materies zijn, gelet op de verklaring in het regeerakkoord dat men het begrip cultuur ruim d.w.z. democratisch opvat en dat men dus aanvaardt dat het bij deze materies werkelijk om cultuurbevordering gaat? Wij hadden hier de geachte Eerste Minister aanwezig willen zien als verantwoordelijke voor de coördinatie van het regeringsbeleid.

**De heer Van Eynde.** — Hij is in Londen.

**De heer Vanhaegendoren.** — Hij zou op die vraag een duidelijk antwoord moeten geven.

Op 9 december 1971 behandelde Minister Tindemans de culturele autonomie voor de TV in een uitzending van de C.V.P. Hij raamde de dotaties van de Cultuurraden op 70 miljard.

In het regeerakkoord lezen wij dat elk Minister van wie de begroting een culturele sectie bevat, dat gedeelte voor de Cultuurraden zal verdedigen evenals het voorstel tot verdeling. Daarvan zien wij niets



tot nu toe. Wij vragen dus wie hier wie onder druk zet?

Wie zwicht voor wie?

Ziehier de bevoegdheden en dus de kredieten die buiten de onderwijs- en cultuurbegrotingen onder de culturele autonomie ressorteren. Minister **Tindemans** kan het met zijn vooropgestelde 70 miljard niet zo heel anders bedoeld hebben. De uiteraard oppervlakkige schatting van deze kredieten zoals een parlementslid ze kan maken aan de hand van de begrotingen, komt ook uit op ongeveer 70 miljard. Om de zaken duidelijk te stellen ben ik zo vrij U het lijstje van deze culturele materies voor te lezen. Ik ben ook zo vrij U daarvan de tekst te bezorgen met de hoop dat de verantwoordelijke voor de coördinatie van het regeringsbeleid, hierop, in dit zogenaamde Cultuurparlement, een duidelijk antwoord zal geven. Bij het Openbaar Ambt, en overigens bij alle departementen, gaat het bij de vorming van ambtenaren en beambten evident niet alleen om een technische opleiding. Het gaat om vorming en tevens om taalgebruik, waarover Collega Vanderpoorten het daarnet heeft gehad. Taalzorg is uitdrukkelijk bepaald in de Grondwet als bevoegdheid van de Cultuurraad.

Bij Binnenlandse Zaken gaat het om de bijscholing en de herscholing van het gemeentepersoneel. Dit is een punt dat totnogtoe niet genoeg de aandacht van de Regering heeft weerhouden. Van dit gemeentepersoneel gaat een directe, culturele invloed op het leven van elke dag uit.

Bij Justitie zijn er de opleidingsinitiatieven in de strafinrichtingen. De jeugdbescherming is hoofdzakelijk opvoedend en niet repressief bedoeld, naar ik meen. Voorts de opvoeding in de Rijksopvoedingsgestichten, en de zorg voor degenen die vroeger de „justitiekinderen” genoemd werden. De werken voor ontslagen veroordeelden. Dit alles is toch vorming.

Bij Landsverdediging zijn er de algemene opvoedingsinitiatieven tijdens de diensttijd.

Bij Volksgezondheid is er de opleiding van het personeel, bij voorbeeld, van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn, en de opleiding van bejaardenhulpverleners die de bejaarden ook cultureel moeten begeleiden. Er is de toelage aan de organismen voor opvoeding met betrekking tot het gezin. Er zijn de speelpleinen, de jeugdherbergen, het domein Hofstade-strand. Dit domein heeft toch een culturele bestemming, of behoren de lichamelijke ontwikkeling en de vrijetijdsbesteding niet tot de cultuur? Bij Arbeid is er de herscholing van de werklozen, (R.V.A.) en de sociale promotie, en is er de scholing van invaliden.

Wat de sociale promotie betreft, moge ik een bedenking maken.

Wij moeten er voor oppassen dat de sociale promotie niet alleen bestaat in beroepsopleiding. Mao betoogt dat — men hoeft daarom niet akkoord te gaan met het „Rode Boekje” — het uitsluitend

tenderen van de opvoeding op de beroepsopleiding er ten slotte zal op neerkomen dat men de sociale promotie zou gebruiken en voor een deel zou misbruiken, alleen maar voor de verhoging van de produktiviteit. Dan zou men de mens ondergeschikt maken aan de produktie.

Dit zou onze ganse gedachtengang van de voorrang voor de mens in het gedrang brengen.

Ik meen dat wij — en ik wil hier niet improviseren noch wat betreft de begrotingen, noch wat betreft het voorstellen van decreten — de twee begrippen van culturele promotie en van sociale promotie niet mogen scheiden. Deze moeten door elkaar gevlochten zijn willen wij, met de sociale promotie, niet de verkeerde weg opgaan.

Er is de scholing van de invaliden.

Bij het Ministerie van Sociale Voorzorg is er een bijscholing van sociale werkers; bij Economische Zaken bestaan er de cursussen die de opleiding verzekeren voor het kaderpersoneel. Bij Economische Zaken is er ook de film. Er zijn de cursussen bij de Belgische Dienst tot Opvoering van de Productiviteit.

Ook bij Landbouw bestaan een aantal culturele initiatieven zoals ondermeer de beroepsscholing, de scholing ten aanzien van de coöperatie, want dat is iets meer dan uitsluitend techniek. Het gaat om een mentaliteitsverandering bij de Landbouwers. Tot kolchozen willen wij toch niet komen?

Men kent de artikelen van de begrotingen waarop de kredieten zijn ingeschreven. Ik zal dat dus niet expliciteren.

Er is ook de toelage voor opleiding van bedrijfsleiders, de toelagen voor diverse opleidingen bij Landbouw en de sociale promotie. Daar is ook de opleiding van de scheepsjongens.

Ook bij Middenstand bestaat sociale promotie, vakopleiding, beroepsscholing.

Bij Verkeerswezen is er het toerisme en het sociaal toerisme. Reeds herhaaldelijk hebben wij erop gewezen dat toerisme inderdaad tot de cultuursector behoort. Bij de bespreking van de begroting van Verkeerswezen in de Senaat, heb ik er de toenmalige Minister van Verkeerswezen op gewezen, maar ik heb er een hardnekkig „njet” moeten incasseren. Terzake sociaal toerisme wil ik tot de mijne maken de verklaringen die met veel brio door onze Collega Vandewiele naar voren werden gebracht.

Buitenlandse Zaken! Worden er Nederlandse en Franse culturele attachés bij de voornaamste ambassades benoemd? Voor de ontwikkelingshulp is er onder meer het Belgisch onderwijs in Zaïre.

U mag mij, Mijnheer de Minister, geen verwijt maken dat ik niet alle initiatieven heb opgesomd ik vergat er ongetwijfeld. Het gaat hier om een algemeen debat en een algemene kijk op de diverse begrotingen. Ik ben er van overtuigd dat indien men de werking van de departementen van dichterbij bekijkt, men zou vaststellen dat in de diverse departementen aan cultureel werk wordt gedaan.

Dit is dan ook geen verlanglijst, maar een lijst met eisen, die nog veel langer kan worden gemaakt.

**De heer Van Eynde.** — Vertegenwoordigt gij uitsluitend de Vlaamse cultuurgemeenschap?

**De heer Vanhaegendoren.** — Deze pretentie hebben wij nu nog niet.

Wij zullen ze nooit hebben omdat wij pluralisten zijn. Het is voor het land een goed dat wij niet tot een éénheidspartijstelsel komen, noch tot een politiek bestel waarin één partij zou overheersen.

**De heer Van Eynde.** — Met de kolchozen hebben wij inderdaad genoeg.

**De heer Vanhaegendoren.** — Ik moet U zeggen, Mijnheer Van Eynde, dat ik er enkele heb bezocht. Ik geloof dat men daar, zoals overall elders met menselijke verwezenlijking nooit 100% goed noch 100% kwaad mag in zoeken. Er is altijd 5% goed of kwaad in 's mensen doen en laten.

Sommige journalisten vinden dat niet, omdat hun zwart-wit kleur niet altijd zo duidelijk de scheiding aangeeft.

**De heer Voorzitter.** — Ik moet er U op wijzen, Mijnheer Vanhaegendoren, dat uw opmerkingen buiten de territoriale bevoegdheid van de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap vallen.

**De heer Vanhaegendoren.** — Ik dank U, Mijnheer de Voorzitter, omdat U mij tot de orde roept en aldus de Regering niet in moeilijkheden brengt door het scheppen van een diplomatiek incident.

Ik zou nog aan de heer Minister van Nederlandse Cultuur willen zeggen dat wij nog weinig hebben gezien als realisatie onder vorm van een ontwerp van decreet. Wat totnogtoe is behandeld, zijn alleen voorstellen van decreet- dus parlementair initiatief. Wij zouden uiteindelijk toch ook graag zien dat de stelling van de Regering uitdrukkelijk in de vorm van ontwerp-decreten ter sprake zou komen.

Mijnheer de Minister, ik heb nog een laatste en zeer uitdrukkelijke vraag: welk bedrag zal op de dotaties worden opgenomen voor de „aanmoediging van vorsers”?

Ziedaar wat ik zou noemen de kwesties die verband houden met de uitgestrektheid, met de **hoe-groot**-heid van de culturele kredieten en van de **cultuur**-autonomie, want voor mij zijn kredieten autonomie en autonomie zijn kredieten.

Een tweede vraag heb ik te stellen in verband met de procedure van goedkeuring van deze kredieten. Daar vragen wij om opheldering omtrent de procedure in het regeerakkoord uitgestippeld, betreffende wederzijdse bevoegdheden inzake begrotingen, van het nationaal parlement en van de Cultuurraden. Ik verwijs hier naar punt 8, onder „**Cultuurauto-**nomie” in het regeerakkoord. De vraag is zeer duidelijk : meent de regering dat volgens de daar

uitgestippelde procedure de begrotingen op tijd zullen besproken worden, of alleen maar nadat zij volledig opgebruikt zijn. Dit is ook een concrete vraag en ik verheug er mij over dat ook Collega Calewaert daarop heeft gezinspeeld.

De kwestie van de onderwijsbevoegdheid van de Cultuurraad brengen wij hier niet ter sprake. Wij stellen uitdrukkelijk aan de vergadering voor — en wij hopen dat het op regeringsinitiatief zal kunnen gebeuren — daarover een afzonderlijk debat te houden.

Ik geloof dat het past de nodige **denktijd** aan de regering te laten, haar nog wat tijd te gunnen om haar interne moeilijkheden uit te vechten maar uiteindelijk willen wij over de onderwijsbevoegdheid een debat hebben.

De derde vraag dan, Mijnheer de Minister, betreft de cultuurbegroting in enge zin, met name uw eigen begroting.

Bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting en -uitgaven in de Senaat, hebben wij aangetoond dat de verdelingsvoet, in het regeerakkoord voorzien, geen verbetering betekent voor de Vlaamse gemeenschap. Onze argumentering kwam hierop neer: dat men wat de cultuurpromotie en zo voort, staat er, de verdelingsvoet zou volgen van het onderwijs. Inderdaad, op het eerste zicht, wanneer wij de gewone begroting voor het onderwijs, lager, secundair, buitengewoon, nagaan, universitair uitgesloten, en wij stellen de bedragen van de begroting van de Nederlandse en de Franse sector naast elkaar, heeft de Nederlandse begroting meer. Dit zou door de regering kunnen gebruikt worden als een propagandamiddel om te zeggen : dat is nu de voet op dewelke men gaat berekenen voor de eigenlijke cultuurpromotie. Dat is fout. Iedereen erkent- en de woordvoerders die meer speciaal de arbeidsbewegingen vertegenwoordigen, — hebben het zeer sterk benadrukt dat de sociale en culturele promotie moet dienen als een middel tot het ophalen van de achterstand van de achtergebleven groepen.

Dat is het geval niet alleen voor de sociaal achtergebleven groepen maar ook voor de achtergebleven groep die de Vlaamse Gemeenschap is.

Indien men de verdeelsleutel van Nationale Opvoeding toepast, akteert men doodgewoon de bestaande verhoudingen. Dan akteert men het feit, door historische omstandigheden gegroeid waar niemand van de hier aanwezigen persoonlijk enige schuld aan heeft, dat de Vlamingen in de duurdere takken van het onderwijs minder vertegenwoordigd zijn, de arbeiders ook, of dat de Vlamingen minder langdurig onderwijs genieten.

In plaats van de culturele promotie door middel van de kredieten te laten dienen om een achterstand op te halen, clicheert men de bestaande situatie. Het is natuurlijk iets beter dan de fifty-fifty verhouding, maar kan men niet zeggen dat dit het ophalen is van een achterstand.

**De heer Vandewiele.** — Mijnheer Vanhaegendoren, ik heb met zeer veel aandacht geluisterd, maar er is iets in uw betoog, zoals ook in dat van de woordvoerder van uw fractie, dat niet helemaal duidelijk is, wanneer wordt gezinspeeld op de motie van het A.C.W. in verband met het cultuurpact.

De christelijke arbeidsbeweging beklemtoont daar vooral één ding. Als er sprake is van discriminatie in onze kapitalistische maatschappij, dan is het de discriminatie tegenover die bevolkingsgroepen die op alle gebied nog altijd achterstand hebben. Wanneer U zeer sterk de achterstand van de Vlaamse gemeenschap tegenover de Franstalige beklemtoont, dan hoop ik dat u dit niet belangrijker vindt dan de discriminatie van de achtergebleven groepen. Dan speelt U met woorden, want er zijn heel wat rijke Vlamingen die absoluut niet gediscrimineerd zijn tegenover rijke Walen. Maar er zijn in Vlaanderen en in Wallonië veel arme mensen die gediscrimineerd zijn, niet op basis van nationalistische of culturele gronden, maar op basis van een maatschappijstructuur die grondig moet worden vernieuwd.

Ik zou graag hebben dat de Volksunie hier niet met woorden speelt, maar duidelijk kleur bekent.

**De heer Van Eynde.** — Zeer wel.

**De heer Vanhaegendoren.** — Collega Vandewiele, ik dank U voor uw tussenkomst. Zoals steeds is ze puntig, kordaat en juist. Ik zal op dezelfde manier antwoorden.

Vooraf wil ik toch graag zeggen dat ik liever spreek van achterstand dan van discriminatie, want dat is een actief begrip, en het betekent dat men nu discrimineert. Dat bedoel ik hier niet. Ik wijs hier alleen op de historisch gegroeide achterstand.

Wanneer men nu de achterstand van onze gemeenschap gaat ophalen verklaar ik uitdrukkelijk, in naam van onze fractie, dat het de bedoeling is met dit grotere pakket, met dit grotere stuk van de taart, te doen wat U bedoelt, namelijk de achterstand van de achtergebleven groepen ophalen.

**De heer Van Eynde.** — Mijnheer Vanhaegendoren, wanneer U zo spreekt over de beide gemeenschappen, denkt U dan ook niet in zwart-wit verhoudingen, zoals U mij zoëven hebt verweten?

**De heer Vanhaegendoren.** — Men moet toch ergens een verdeelsleutel hebben als basis.

Ik meen wel te spreken, misschien niet volgens uw intieme gevoelens, maar volgens de geest van de Grondwet, als ik vooropstel dat er in België drie culturele gemeenschappen zijn. Dat betekent dat die cultuurgemeenschappen, eenmaal erkend, bevoegdheden hebben waarover wij kunnen discussiëren, en die volgens ons misschien te nauw en volgens U misschien te breed zijn. Dus moeten ze ook beschikken over de financiële middelen om deze bevoegdheden uit te oefenen. Ook hier kan men van

mening verschillen. Ze kunnen worden uitgeoefend via het financiële middel dotatie, of via rechtstreekse fiscalebevoegdheid.

Maar daar wil ik het nu niet over hebben. Op deze plaats is het mijn taak niet het debat over de grondwetswijziging opnieuw aan te vatten.

Ten slotte verzoek ik de regering — en ik wil dat hier niet herhalen — aan de hand van de Parlementaire Handelingen in de Senaat een antwoord te verschaffen, tenzij natuurlijk dat het zo zou zijn dat de begrotingen kunnen besproken worden op het ogenblik dat het daar nog de tijd voor is. **(Instemend gebaar van de heer Minister)**

Ik dank de heer Minister, maar ik wil er hem toch op wijzen dat wij hem op zijn woord zullen betrappen wanneer het blijkt dat hij zijn belofte niet kan houden en dat hij daaruit de nodige politieke consequenties moet trekken.

Een laatste vraag betreft de aanmoediging voor de vorsers. En dit is een eclectische cultuur en ik ben er mij wel van bewust dat ik daarstraks tegen deze cultuur te keer ben gegaan. Het wetenschappelijk werk heeft echter een grote waarde voor en een weerslag op het volkswelzijn.

Welnu, in dezelfde C.V.P.-TV-uitzending verklaarde Minister Tindemans dat de culturele autonomie zich tot de universiteiten uitstrekt. Minister Tindemans was toen Minister van Communautaire Betrekkingen of pas af.

Als voorbeeld gaf Minister Tindemans in diezelfde uitzending — en ik heb het direct genoteerd — : „Onze universiteiten zullen kunnen uitgebouwd worden naar Angelsaksisch model”. Dit alleen als voorbeeld!

Het komt mij voor, na alles wat wij vernomen hebben, dat de regering niet zinnens is de universiteiten te stellen onder de culturele autonomie.

Mag ik aan Collega Vandewiele vragen hoe hij zijn zogeliefde en ons aller geliefde open universiteit zal tot stand brengen via de Cultuurraad? Hoe denkt hij zulks te verwezenlijken indien wij op het gebied van de universiteiten geen enkele bevoegdheid krijgen?

In een voorstel van wet dat momenteel in behandeling is in de Senaat.. .

**De heer Vandewiele.** — Mag ik U een vraag stellen, Mijnheer Vanhaegendoren? Ik geloof dat de vraag die U mij stelt een oratorische vraag is en ik vermoed dat U niet verlangt dat ik daar onmiddellijk zou op antwoorden, dat begrijpt U best.

Mijn bedoeling was enkel het ganse Cultuurparlement te sensibiliseren voor het voorstel van onze achtbare heer Voorzitter Vandekerckhove en van zijn Collega Leynen en het gesprek op gang te brengen.

Vermits het maanden — Minister Veringa heeft gezegd : jaren — zal duren vooraleer tot concrete vormgeving te komen, laten wij alle partijen, met de Raad voor Wetenschapsbeleid, met de Rectoren,

**enzovoort** een eerste conceptie uitwerken, naar onze eigen godsvrucht en vermogen en dan zullen alle structurele kwesties opgelost zijn. Misschien zijt gij dan al Eerste Minister om die zaak zelf uit te werken.

**De heer Vanhaegendoren.** — Ik zou nog kort een antwoord willen geven aan onze Collega. U hebt overschot van gelijk dat wij nu reeds kunnen en moeten gesprekken op gang brengen, maar anderzijds wordt er reeds zo veel geproken dat ik mij afvraag of het wel heilzaam is te spreken over zaken, waarvan wij weten dat wij er geen bevoegdheid over hebben. Het is nutteloos daarover te spreken, hetzij in de Cultuurraad, hetzij hier of ginder, in de Nationale parlementen.

Om mijn eigenlijke tussenkomst opnieuw op te nemen wens ik te zeggen dat ik bij herhaling aan Minister Lefèvre — die afwezig is — heb aange-toond dat een rechtvaardiger verdeling van de wetenschapskredieten onder beide gemeenschappen in geen geval noch de samenwerking noch de wetenschapsbevordering in het gedrang brengt. Ik wil het opnieuw beklemtonen, omdat ik weet hoe vaak dat wordt opgeworpen. Graag vernam ik opnieuw — in cijfers uiteraard, want zonder cijfers kan men niet weten wat men gaat doen — welk bedrag op onze dotatie zal worden opgenomen voor het „grondwettelijke bepaalde „aanmoedigen van vorsers”. Wij zouden dat bedrag moeten kennen, Mijnheer de Minister.

Als inleiding heb ik gezegd dat ik geen hoge woordenvlucht zou nemen. Ik hoop dat de regering ons preciese antwoorden zal geven op precies gestelde vragen, zoniet zou dat grote cultuurdebat ons teleurstellen, want deze vergadering is geen culturele academie maar naar uw woorden een Cultuurparlement.

Ik dank U. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

**De heer Voorzitter.** — De heer De Croo heeft het woord.

**De heer De Croo (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik had gedacht toen ik luisterde naar dit debat dat wij wel in een academie waren verzeild geraakt, maar God zij dank, en met al de mogelijkheden daaraan gekoppeld, heeft de heer Van Haegendoren toch nog een stukje van de tribune overgelaten aan andere sprekers, wat toch niet zo onaangenaam is. Prima facie stel ik mij toch een eerste vraag: wij gaan aan cultuur doen, en ik ben er zeer verheugd over, maar hoeveel gaat dat allemaal kosten? Die vraag heb ik vandaag nog niet horen stellen en ik heb de cijfers laten nazien van de begrotingen voor cultuur die wij maar om de drie jaar stemmen, en ik heb vastgesteld dat deze begroting in het jaar 1968, 3,350 miljard beliep. Ze was toen nog gemeenschappelijk.

Men heeft ze gesplitst vanaf het jaar 1969 en toen bedroeg het gemeenschappelijk deel 2,420 miljard. De Nederlandse cultuur nam 724 miljoen plus 225 miljoen op de Buitengewone uitgaven voor haar rekening. In het jaar 1970, was het voor de Nederlandse cultuur, 859 miljoen plus 237 miljoen op Buitengewone uitgaven. In het jaar 1971, het was juist vóór Pasen, want hier komen de vijgen blijkbaar vóór Pasen, 968 miljoen plus 244 miljoen als Buitengewone uitgaven. Wij hebben dus te maken met een begroting die gezamenlijk besproken en individueel in haar verschillende secties ondergebracht, grosso modo de 2 miljard zal benaderen. Men moet natuurlijk ernstig zijn wanneer men over een grootscheeps cultuurbeleid wil spreken, en daarvoor in een brede waaier aan Franstalige zijde bijvoorbeeld zelfs de wet op de jachtwapens gaat inschuiven, terwijl aan Nederlandstalige zijde de universiteiten en wat weet ik nog allemaal, om van de spelling niet te spreken, Mijnheer de Minister, er wordt ondergebracht. Wij moeten ons desnoods afvragen of wij wel over politieke werkelijkheid spreken.

In 1958 bedroeg de begroting voor Nationale opvoeding die toen nog niet in vijven was gesplitst zoals nu, 16 miljard, dit bij het ondertekenen van het schoolpact. In 1972 bedroeg ze reeds 67 miljard. Ik stel mij de vraag of de pacts die wij ondertekenen tussen partijen en die wij laten bekrachtigen door het Parlement steeds een dergelijke inflatorische invloed hebben.

Indien wij vaststellen dat sedert het schoolpact, in de onderwijssector alleen met al de normale expansies daaraan gekoppeld, de uitgaven vervierdubbeld zijn, ben ik enigszins bevreesd dat nu het cultuurpact in 1971 is ondertekend, wij binnen een tiental jaren met een begroting ter zake van enkele tientallen miljarden zullen komen te staan. Men moet aan het land en aan de belastingbetalers deze optie klaar en duidelijk voorleggen. Wij moeten weten hoeveel wij bereid zijn — dat kan eventueel prioritair zijn — te investeren in de nieuwe cultuurpolitiek. En die verdeling moet dan nog aan de top door de nationale regering geschieden, **pro rata** de verschillende cultuurgemeenschappen. Hoeveel zijn wij bereid eventueel te ontnemen aan andere prioriteiten of hoeveel zijn wij bereid sommige lasten te verzwaren om deze begrotingen te stijven?

Dat is een eerste zakelijke opmerking.

Het tweede punt dat mij in dit debat heeft getroffen, is te weten tot wat deze Cultuurraad moet en zal dienen.

Sommige inleidende sprekers hebben het uitstekend gedaan en het is voor ons een genoegen geweest dat dit speciaal gebeurde door onze fractievoorzitter, de heer Grootjans.

Men mag zich een onderscheid veroorloven dat misschien als volgt kan worden geformuleerd. Het is juist dat wij allen door de wet op de schoolplicht een zekere vorming ontvangen. Zoals de heer Vandewiele zei moet die vorming tot 18 jaar verplicht

worden. Maar dan zullen wij op cultureel gebied ook met andere normen staan. Wij zullen daar, zoals in de economische en sociale sector, een element van recyclage in overweging moeten nemen. Daar komt een herbestemming van de vrije tijd bij te pas. Enerzijds, om het kort uit te drukken is er de animatie voor een groep mensen en anderzijds de animatie door een groep mensen.

De animatie voor een groep mensen kan **misschien** slaan op een reeks vergeten groepen, zoals die van de derde leeftijd, de gehandicapten, de minder-bevoordeelden voor dewelke een opvoedend element in elke animatie moet worden geschapen.

De animatie door een groep mensen — die de belangrijkste en de meest cultuurverheffende zal zijn — slaat het meest in op het jeugdbeleid. Ik wil daarvoor geachte Collega's uw bijzondere aandacht even opeisen.

Het jeugdbeleid dat U in uw zeer omvangrijke nota hebt gestipuleerd wordt door U onderverdeeld in voortdurende vorming, in sport, recreatie, openluchtlevens en in internationaal cultuurbeleid.

Mijnheer de Minister, de sociaal voelenden die wij allen zijn zullen het met mij eens zijn te verklaren dat wij hier op een eerste onbevoegdheid van deze Cultuurraad stuiten.

De permanente vorming waarover wij het veel hebben omdat het een democratisch element daartelt, speciaal wat de jongere werknemers betreft, om het even of zij in Staatsverband, in een privébedrijf of als zelfstandige werken, hangt niet van deze Cultuurraad af.

De wet van 1 juli 1963, die deze permanente vorming voorziet, zal moeten worden geamendeerd door het nationaal parlement omdat zij, zoals U het hebt geschreven, van het departement van Tewerkstelling en Arbeid afhangt.

**De heer Baert.** — Waarom?

**De heer De Croo.** — Indien wij de nationale kredieten inzake het vrijmaken voor de werknemers zouden gebruiken om aan de werkgevers de werkuren van die jongere werknemers terug te doen betalen, mogen wij niet discriminerend optreden. Het houdt geen steek aan de ene zijde van de taalgrens een staatssubsidie te geven voor het vrijmaken van een werknemer, als het aan de andere zijde niet gebeurt. Dat zou een economische distorsie met zich brengen die niet door de Cultuurraad te beslechten valt.

**De heer Baert.** — Dat is nu eenmaal de consequentie van de cultuurautonomie.

**De heer De Croo.** — Deze wet voorziet dat jonge werknemers tot 16 en 25 jaar kunnen beschikken over vijf à zes dagen per jaar cultureel verlof, dit voor culturele animatie.

Uw eigen nota heeft moeten bekennen dat de post van 7 miljoen daarvoor in de begroting ingeschreven — trouwens de enige post volgens mij die ooit

ergens is gedaald — naar 2 miljoen is gevallen op enkele jaren tijd. Dit duidt helaas aan dat door de werknemers hier geen succes werd ontmoet.

Het amenderen van deze wetgeving, het uitbreiden tot de leeftijd van 35 jaar van de jongeren is een eerste vereiste. Het aanpassen van deze wet voor al die culturele leiders, al die animatoren die moeten gevormd worden, is een tweede vereiste.

Uit ondervinding kunnen wij zeggen dat, wanneer men stages laat doen voor kadervorming, men gewoonlijk moet putten in het onderwijzend personeel, breed bekeken, om kaders te vinden. Dit gelet op een normale inclinatie door dit personeel aan de ene kant, maar aan de andere zijde ook omdat deze personen beschikken over dat onmisbaar element ter zake : belangrijke vrije tijd.

Anderzijds ziet men dat men op deze stages van leiders of van kadervormers grotendeels jongeren krijgt die student zijn aan een regentaat ofwel een licentiaat. Kortom, jongens en meisjes die zich gedurende de Paas- of de grote vakantie ettelijke dagen en weken kunnen vrijmaken.

In de verschillende organisaties door de jeugdgroeperingen opgericht, vinden we nergens jonge werknemers, omdat deze wet op het cultureel verlof een dode letter is gebleven.

Ik denk dat hieraan een belangrijke aandacht door de verantwoordelijk ken moet worden gewijd.

Verder constateren wij hetzelfde probleem voor de kredieturen. In de begroting van dit jaar staan daarvoor 450 miljoen ingeschreven. Ik stel mij dan ook de vraag of deze werkelijk zullen kunnen worden benut.

Hetzelfde voor de vorming in het algemeen, omdat wij vandaag vaststellen — om u nog een voorbeeld te geven van het bevoegdheidsconflict — en dit voor een zeer interessant initiatief dat erin bestaat 60 leden van het onderwijzend personeel, te detacheren van hun functie in het onderwijs om afgestaan te worden voor drie opeenvolgende periodes van twee jaar, aan dito erkende jeugdbewegingen en daar uitstekend werk komen uitvoeren — hoe een eerste experiment een zeker onbehagen en bijna een ongerustheid gewekt heeft bij dezen die werden gedetacheerd, omdat zij na zes jaar maximum terug in het onderwijs hun voorgaande plaats moeten gaan innemen, plaats die gedurende al die jaren met gecompliceerde wetten daartoe open is moeten blijven staan met de verschillende scheidingen die bestaan tussen de door hen gedurende zes jaar uitgeoefende functie en diegene die zij terug moeten innemen in het onderwijs. Hieraan moet gedokterd worden om te weten welke toegeving, qua personeel, men aan deze organisaties zal verstrekken.

Mijnheer de Minister, een van de belangrijkste elementen op **dewelke** gans het vormingsbeleid is gestoffeerd, is zeker en vast de infrastructuur ervan. Wij weten dat in het land 12 à 16 % van de jongere generatie in georganiseerde groepen zit, ergens vervat wordt in de kanalen die u gebruikt om te **berei-**

ken wat zij anderzijds kan bereiken door deze „service”, die volgens mij één van de nieuwe vormen van het cultuurbeleid is.

Wat men ook moge zeggen, diegenen die over massabeweging beschikken, moeten constateren dat de massabeweging als dusdanig vandaag cultureel heeft afgedaan. Wij komen in een tijdstip waarin, zoals trouwens in de **commerciële** sector, een „service”-dienst moet bestaan, iets waar men bestendig kan gaan aankloppen om eventueel een cultuur-emancipatie op te doen. Het zijn de jeugdtehuizen, de cultuurcentra, deze veelvuldig moeilijk te plannen structuren waar er een soort „va-et-vient” is van de jeugd en trouwens ook van de volwassenen, die niet meer akkoord zijn om in een gestructureerde, geambigadeerde groep te verwijlen. Ook voor dit alles moet volgens mij van uwentwege aandacht worden gevraagd.

Inzake de sport, moet u over uitstekende ontwerpers van affiches beschikken. Ik wil niet zeggen dat uw Departement graag links en rechts — en nog eerder links dan rechts — gaat vlinderen om deze **sportbiënnales** aan te moedigen. Maar ik moet u verzekeren dat wij toch verontrust zijn over het bijna arbitrair aanwenden van de middelen die u ten **dienste** worden gesteld.

Zo bijvoorbeeld moet er gezegd worden dat wij weten dat de bevoegde diensten voor de sport over geen enkel besluit meer beschikken om aan de jeugdorganisaties een subsidie te verlenen.

U hebt publiciteit gemaakt voor uw opeenvolgende sportbiënnalen, het ene jaar voor het vrouwelijk element, het andere jaar voor het mannelijk element.

Wij zien dat het koninklijk besluit van 5 januari 1971 dat het koninklijk besluit van 4 april 1958 wijzigt, niet meer toelaat sportactiviteiten voor jeugdorganisaties te subsidiëren. Wij kennen de redenen daarvan. U wil beschikken over een bepaalde begroting voor het spectaculair element van uw sportbiënnalen en wij weten dat U handig omgaat met dergelijke publiciteit.

Wat het internationale jeugdbeleid betreft zou ik uw aandacht willen vragen en eens te meer willen onderlijnen voor deze Kamer, dat op dat gebied niets werd gedaan.

Sedert bijna vier jaar komen wij op deze tribune vragen aan de minister van Tewerkstelling en Arbeid waarom bijvoorbeeld artikel 50 van het E.E.G.-verdrag niet kan benuttigd worden. De jonge werknemers wensen ook een normale culturele opleiding te krijgen.

Wat zegt inderdaad artikel 50 van het **E.E.G.-verdrag**? De lidstaten moeten de uitrusting begunstigen van een gemeenschappelijk programma en terzake werd noch door het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid noch door uw departement enig initiatief genomen.

Wat ik vrees, Mijnheer de Minister, en nog meer na de opmerkingen van de heer Chabert te hebben

aanhoord qua het cultuurpact, is dat er discriminaties zullen opduiken.

**De heer Chabert.** — Ik heb precies het tegenovergestelde gezegd. Wij zijn tegen discriminatie. Moest iedereen inzake onderwijs spreken zoals wij inzake cultuur, zouden we veel verder staan.

**De heer De Croo.** — Dat zegt U altijd aan C.V.P.-zijde! Vele groepen hebben recht op subsidiëring en komen dus in aanmerking voor een zeker aantal tussenkomsten.

Wanneer echter het geheel van de voorziene subsidies onvoldoende is om 100% van de initiatieven te steunen, dan moet men „au **marc le franc**” de verdeling tussen de aanvragende organisaties verdelen. Dat betekent dat aan die groepen 60 % ofwel 40 % van de beloofde subsidiëring wordt uitgekeerd omdat de aanvragen te talrijk zijn geweest.

Welk is het resultaat?

Deze organisaties die over een belangrijke infrastructuur beschikken — en ik moet ze niet noemen — deze die kunnen stoelen op „vrijwillige” medewerking en op een reeks parochiale instellingen kunnen heel gemakkelijk een eventueel lager conjunctuurverschijnsel van een onverwachts ingekorte subsidiëring doorbijten. Maar de andere organisaties, die hadden gefundeerd op een normale begrotingstoelage waarop zij volgens de vastgestelde criteria recht hadden, worden in de kou geplaatst wanneer de verdeling ten hunne nadele speelt.

Later gaan we hier toch een reeks praktische problemen kennen voor dewelke wij uw aandacht zullen moeten vragen.

Wanneer in de toekomst, na het vastleggen van de criteria, een reeks organisaties bezorgd met cultuur-aangelegenheden op jeugdvlak, op volwassen vlak of op gelijk welk ander vlak, in de voorwaarden komen te staan om gesubsidiëerd te worden, zal indien u niets voorziet en wanneer er meer aanvragen zouden zijn dan uw begroting als middelen toelaat, er een dilemma ontstaan.

Want inderdaad bij decreet, met wetinhoudende macht aan de Nederlandstalige Cultuurraad, zijn deze organisaties gerechtigd om subsidiëring te bekomen. Gaat u over de mogelijkheid beschikken om te zeggen : kijk het plafond van een bepaalde sector van mijn begroting is bereikt? Er zijn dit jaar te veel aanvragen geweest en ik moet aan al de organisaties een vermindering toepassen omdat ik niet meer over de nodige middelen beschik? Of gaat u het plafond dat u hebt gesteld met bijkredieten moeten bijwerken? Dat is één van de vele vragen die men zal dienen op te lossen wanneer al die cultuurinitiatieven loskomen.

Uiteindelijk stel ik mij toch ook nog een aantal vragen voor wat betreft de bevoegdheidsconflicten die wij in deze Cultuurraad wellicht zullen kennen. Wanneer men luistert naar de sprekers die op deze tribune zijn gekomen kan men zich terecht afvragen

of er nog iets buiten de cultuur bestaat. Men kan zich afvragen of de nationale Parlementen buiten het goedkeuren van internationale verdragen — wat steeds met een roerende eenparigheid schijnt te gebeuren, tenzij het over één of andere Beneluxgeschiedenis gaat — en buiten de goedkeuring van de begrotingen waar amendering feitelijk onmogelijk is, zich nog met iets anders kunnen bezighouden, tenzij met interpellaties? Men weet dat deze interpellaties veelvuldig worden gebruikt, bij gebrek aan argumentatie vanwege de regering in vele Parlementaire debatten.

Wat gaat er nog overblijven voor de nationale Parlementen? Men ziet dat gans de politiek en gans het onderwijsbeleid naar de Cultuurraad zal worden overgeheveld en dat de begroting van de Cultuurraad amper dit jaar 2 miljard zal bedragen. Trouwens ik ben er niet zeker van. Wij zullen uw cijfers maar afwachten.

**De heer Jorissen.** — De begroting is nog niet ingediend.

**De heer De Croo.** — Ja, de regering schijnt veel last te hebben met de drukkerijen. Dat zeggen toch al de Ministers van op deze tribune. Er is zelfs een drukker die negen maand nodig heeft gehad om de begroting van de heer De Saeger te drukken. Misschien zal het wel vlugger gaan voor de Cultuurraad. Een ander belangrijk element dat moet aangestipt worden is dat wij voor een nieuw fenomeen staan in het cultuurbeleid. Men zou een nieuw woord moeten maken. Men heeft vroeger veel gesproken over „verzuiling”. Men ging van een kleine zuil naar een grote zuil. Dit verzuilingselement hebben wij in dit land goed gekend.

Maar nu gaat men naar een nieuw tijdperk : dit van de „Verkoepeling”. **(Gelach)** Ik zie dat er misverstanden zouden kunnen ontstaan. Ik heb gesproken van „overkoepeling”, geachte Collega's. Ik heb geen ander woord gebruikt. Men gaat naar de overkoepeling van de verschillende strekkingen. Men zet een koepel over de sportactiviteiten, een ander over het jeugdbeleid, ten slotte voorziet men nog een koepel voor het algemeen cultureel beleid. Daaronder zouden de grote politieke families enkele koepels vormen om hun eigen cultuurpact naar voren te brengen.

Dat de Volksunie daarmee zeer verveeld is begrijp ik. Zij staan nergens op dat gebied. Op dat gebied hebben ze een linkse noch een rechtse houding aangenomen en hun infrastructuur berust meer op agitatie dan op daden. Dat weten wij, dat is een van de genoegdoeningen die wij hebben vastgesteld bij de spreekbeurt van de heer Coppieters die zich als een duivel in het wijwatervat van het cultuurpact trachtte te bewegen en dank zij de zeer grote verknochtheid van Collega Vandewiele aan een zeker aantal principes er niet gezegend schijnt uitgekomen te zijn.

Deze verkoepeling stelt een probleem. Inderdaad, welke ook onze gevoelens zijn tegenover het cultuurpact en de initiatieven door onze fractie onder meer daarvoor genomen, moet men toch eens voor deze Kamer onderstrepen dat, een zeker aantal elementen die de bedeling, de subsidiëring, de erkenning, het beleid, de inspraak, de bezetting van de organen die het allemaal moeten besturen, dit toch langs politieke kaarten gaat worden gelegd.

Men mag zich dan afvragen of de partijloze burger, de politiek neutrale Vlaming nog ergens in dat cultuurpact aan bod kan komen, tenzij hij zich in de plooi zou gaan leggen van een van deze neologismen die ik daarstraks de „verkoepeling” had genoemd.

Tenslotte, Mijnheer de Minister, om niet teveel tijd te nemen van deze zeer eerbare vergadering zou ik toch een lans willen breken voor een concept dat ook speelt in de cultuur, namelijk het begrip van de goede zeden.

Mijnheer de Minister, ik ben enigszins bevreesd dat, wanneer men de recente evolutie van de beoordeling bekijkt die de openbare opinie door haar min of meer democratische woordvoerders schijnt te hebben over dat concept, men tot onthutsende vaststellingen komt. U kent de toneelstukken die zoveel honderden malen in Brussel-hoofdstad mogen worden opgevoerd maar die niet mogen worden opgevoerd in de Arteveldestad. U kent de beoordeling van burgemeesters van dezelfde stad over de kunstbenadering. U kent allemaal deze elementen. Ik stel mij de vraag of wij niet in een door verveling bedreigd Vlaams cultuurbeleid ter zake gaan vervallen. Ik heb de indruk dat ook daar toch ook een zekere mentaliteit moet worden aangekweekt en dat wij toch niet de onmondigen zijn die men van tijd tot tijd ons van overheidswege tracht te doen geloven.

Ik weet dat aan de linkerzijde van deze Kamer, die nu enigszins wat ontvolkt blijkt te zijn... **(Onderbreking van de heer Schiltz).**

Zijt u ook naar de linkerzijde gekomen Mijnheer Schiltz? Dat is een verheugende vaststelling, en ik neem er nota van.

Wanneer men aan de linkerzijde gaat spreken over de ontvoogding — en ik zie Collega Callewaerts die nu reeds bezig is met de Minister van Nederlandse Cultuur te overtuigen — stelt men vast dat degenen die gezag uitoefenen aan de linkerzijde, — zoals Minister Vrankx om geen namen te noemen-, voor een ander concept schijnen te staan. Ik ben bevreesd dat men dan in het Vlaamse gewest met de cultuurpolitiek die men ter zake zou gaan voeren, tot een preutse, Victoriaanse, zeer ingesloten maatschappij zou komen en waar ingetapseld zittende onder een reeks van prejugés, wij onze gepensioneerden van tijd tot tijd over de Moerdijk zouden gaan voeren om eens te zien hoe het in Nederland gebeurt, onze televisieantennes zouden afstemmen op de een of andere uitzending van de andere zijde van onze grens ten noorden en dat wij, eventueel diep be-

**scherm** door een reeks cultuurwaarden en met morele voogdij omringd tot een onwaardige culturele ontwikkeling zouden komen.

Ziedaar hetgeen ik vandaag wou zeggen. Ik wil eindigen met hetgeen waarmee ik was begonnen, namelijk wij moeten realistisch zijn en het realistisch blijven zeggen. Indien al deze initiatieven die besproken zijn geweest in de brede uiteenzetting van de Minister en die door verschillende Collega's werden aangehaald, tot praktische verwezenlijking moeten komen, dan gaan wij, dank zij het **cultuurpact**, tot een enorme inflatie van de **overheidsinvesteringen** ter zake moeten gaan. Het is een open vraag. Nemen wij die optie? Misschien. Maar laat ze ons dan nemen in alle klaarheid. (**Applaus op de banken van de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang**)

**De heer Voorzitter.** — Dames en Heren, het realisme verplicht er mij toe U mede te delen dat er nog tien sprekers zijn ingeschreven, onder wie vijf woordvoerders van fracties en vijf uit persoonlijke naam. De heer Blanckaert heeft het woord.

**De heer Blanckaert (op het spreekgestoelte).** —

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren. De Kristelijke Volkspartij voelt zich gelukkig met dit debat omdat het enerzijds een orgelpunt is achter een lange Vlaamse strijd voor culturele zelfbeschikking en omdat anderzijds vandaag deze vergadering voor de bezielende vraag staat welke concrete inhoud wij nu precies gaan geven aan de nieuwe culturele dimensie die is ontstaan.

Mij werd opgedragen — zij het dan ook in een keurslijf van minuten, zoals trouwens voor elke spreker — vandaag een poging te doen om de grote **perspectieflijnen** even uit te tekenen van een grondig vernieuwd internationaal cultureel beleid. Een internationaal cultureel beleid met een inhoud die zonder te verzeilen in historische controversen voldoende „Algemeen Nederlands” van inspiratie dient te zijn. Een inhoud, die niet meer geïmproviseerd maar geprogrammeerd moet zijn voor de toekomst. Een inhoud die niet zozeer meer versplinterd doch gecoördineerd dient te worden voor de komende jaren.

Het economisch leven is na de oorlog als het ware doorheen de staatsgrenzen gebroken. Vanaf vandaag doorbreekt ons cultureel beleid diezelfde **negentiende eeuwse** grenzen. Wij hebben er nu de macht en de kans toe. De Christelijke Volkspartij zal alles doen wat mogelijk is om er een gezonde en zakelijke inhoud aan te geven.

Mijnheer de Minister, ik zal hierbij dan ook een drietal vragen stellen. Ten eerste, hoe bouwen wij, voor Vlaanderen, in een algemene Nederlandse context, een verjongd gelaat naar buiten uit.

Ten tweede, hoe bouwen wij onszelf met Nederland een nieuwe culturele dimensie?

Ten derde, wat doen wij met Frankrijk in het bijzonder in de departementen van Le Nord en Le Pas-de-Calais?

**Zo** kom ik tot mijn eerste belangrijke hoofdstuk. Hierbij ga ik op zoek naar een vernieuwde inhoud voor ons internationaal cultureel beleid.

Ik ga de grieventrommel van onze culturele akkoorden niet roeren. Sommigen hiervan zijn zinvol, anderen zijn volkomen zinloos.

Ik ga pogen te kijken in hun structuur met een zo creatief mogelijk oog op de toekomst.

Hierbij zou ik ook een drietal stellingen willen vooropzetten die de Christelijke Volkspartij ter overweging aan de Regering wil mededelen.

Ten eerste, onze bilaterale culturele akkoorden zijn tot nu toe sterk, zo niet volkomen unitair gestructureerd. In de toekomst zullen zij een geregionaliseerd karakter dienen te vertonen. Het lijkt immers een evidentie dat de culturele prioriteitskeuze van Wallonië sterk moet verschillen van de prioriteiten die voor Vlaanderen gelden.

Hoe de staatsgrenzen ook mogen getrokken zijn, de culturele bloedgroepen vertonen op het internationale vlak immers een sterk uiteenlopende verwantschap. Wij wensen in de toekomst die verwantschap in onze bilaterale akkoorden reëel te kunnen herkennen.

In dit algemeen debat laten wij de formule die de Regering kiest voorlopig terzijde. Men kan opteren voor afzonderlijk aangegane akkoorden mits eventuele ratificatie door het gehele Parlement. Men kan opteren voor specifieke addenda bij de bestaande overeenkomsten en men kan opteren voor beide.

Wat in ieder geval vaststaat is, dat wij onszelf in deze culturele akkoorden duidelijk en met onze eigenheid wensen te herkennen. Ik vermoed dat de heer Minister alvast kan beginnen met zijn administratie aan deze oriëntatie aan te passen.

Ten tweede, onze culturele akkoorden vertonen tot nu toe **geen** stramien van prioriteitskeuze van landen of gebieden waarmee of waarvoor zij worden afgesloten.

Wij wensen in ieder geval voor de toekomst te kiezen, niet zozeer aan de hand van de toevallige relaties in de diplomatieke wereld, evenmin aan de hand van toevallige relaties van sommige politici, doch op basis van onze reële culturele aspiraties.

Wij, voor onszelf, hebben de idee afgelegd, die nochtans op dit ogenblik aan de culturele akkoorden ten grondslag ligt, dat wij in dit kleine land de hele wereld op onze schouders kunnen tillen. Wij hebben er noch de nood, noch de behoeften aan. Wij hebben er evenmin de middelen toe.

Als wij een plaats willen opeisen in de grote culturele stromingen van deze tijd, dan veronderstelt dit evident een goed overwogen planning in het kader van een verantwoorde prioriteitskeuze.

De Regering kent hiermede onze optie. Wij zullen graag haar standpunt terzake aanhoren.

Mijnheer de Minister, het zou ons zelfs uitermate verrassen mocht dit schema in samenspraak met onze Nederlandse burenen worden opgezet. Het zou ons nog meer verheugen mochten er ook voor sommige



aspecten gecoördineerde initiatieven in voorkomen. Maar hierover later.

De derde stelling in verband met onze buitenlandse cultuurpolitiek inzake culturele akkoorden is de volgende. Wij gaan vandaag niet stilstaan bij de materiële inhoud van hetgeen wij het buitenland aanbieden. Iedereen die deze materie volgt, weet hoe subliem wij op dat stuk vandaag nog altijd improviseren en hoe subliem wij in deze sector ook vaak door zeer verdienstelijke personen of instituten een gans domein laten monopoliseren.

Wij zullen enkel een drietal perspectieflijnen tekenen die voldoende moeten zijn om aan dit enorme werk te beginnen.

Allereerst dient er een programma op touw te worden gezet van gezelschappen en instituten die specifiek op dit werk van culturrepresentatie worden voorbereid en opgeleid.

Ten tweede, moet een programma worden opge maakt dat voldoende gedemocratiseerd is — hetgeen op dit ogenblik in ieder geval nog niet aan bod komt — omdat wij menen dat ook het volksculturele leven, als dusdanig, een internationale uitstralingswaarde heeft.

Ten derde, hebben de ondergeschikte besturen, voornamelijk in de grensstreken, een specifieke taak te vervullen, waarvoor zij op het nationale vlak heel wat beter moeten worden bijgestaan.

Mijnheer de Minister, ik heb uitdrukkelijk niet de grieventrommel willen roeren. Met initiatieven zoals deze van de tentoonstelling in de Orangerie van Parijs en te Londen, hebt Uzelf de eerste sporen getrokken. Vandaag staan wij echter aan een geheel nieuw begin, met voor deze Cultuurraad totaal nieuwe kansen. Wij zullen graag uw gekende bezieling op dit stuk zien werken.

Daarmede kom ik dan tot de tweede grote vraag die ik mij wens te stellen en waarbij ik op zoek wil gaan naar een nieuwe culturele dimensie met Nederland. Elke Staat, en dus ook de onze, heeft zichzelf ongeveer 150 jaar voorgehouden dat de culturele afbakening van een gebied samenviel met de vaak artificieel getrokken landsgrenzen. Een aantal evoluties hebben, goddank, deze visie de jongste tijd zeer sterk gerelativeerd. De opkomst van de sociologie als wetenschap heeft ons heel wat doen ontdekken. Er zijn de explosie van de grensoverschrijdende communicatiemedia, de schaalvergroting van de culturele vraagstukken en, niet het minst van al, het grensoverschrijdend toerisme.

Het totaal Nederlandstalig cultureel gebeuren langs beide zijden van de grens bevindt zich vandaag op nieuw voor de vraag hoe juist de plaats te vinden in de grotere politieke en culturele gehelen waarin het is opgenomen. Naar onze mening dient duidelijk te worden gesteld dat zulks noch alleen voor Vlaanderen, noch alleen voor Nederland voldoende oplosbaar is. Wij moeten duidelijk in de richting van gecoördineerde initiatieven, en zelfs in de richting

van een gezamenlijk opzet, van een gezamenlijk gefinancierd programma, gaan.

Dat er zich in beide gebieden nog een mentale reconversie moet voordoen, lijdt vooralsnog geen twijfel. Nederland moet zich realiseren dat er een nieuwe gesprekspartner in Vlaanderen is ontstaan. Vlaanderen zal breder moeten leren kijken en reëel beseffen dat de Vlaamse cultuur deel heeft aan een veel groter algemeen Nederlands cultuurgeheel.

Deze processus dient grondig en gestadig te worden voorbereid. Wij hebben samen wat meer te doen dan te spelen met onze taal- en spellingsperikelen, die ons soms zo zielig irriteren.

Sta mij toe, Mijnheer de Minister, hierbij enkele pertinente vragen te stellen en enkele suggesties te doen. Mijn vragen zijn de volgende :

— tot in welke mate en op welke wijze is de Regering bereid het bestaan van onze culturele autonomie in Nederland efficiënt wereldkundig te maken.

— Zijn wij bereid om in opdracht van deze Cultuurraad rechtstreeks onderhandelingen aan te knopen met de Nederlandse Regering. Deze vraag moet eerstdaags een antwoord krijgen.

— Nederland heeft zijn vaste Commissie van de Tweede Kamer. Zullen wij eveneens een vaste commissie van de Cultuurraad in het leven roepen? Zullen wij gezamenlijk kunnen vergaderen? Zullen wij bijvoorbeeld zo ver geraken dat wij niet alleen een versterkte uitwisselingsprogramma opbouwen maar ook gezamenlijk kunnen programmeren en zelfs gezamenlijk investeren?

Mijnheer de Minister, dat zijn enkele punten die tot voor kort niet denkbaar waren. Vandaag, met het bestaan van deze Cultuurraad wordt dit alles mogelijk. Velen die met de Vlaamse ontplooiing en de algemeen Nederlandse cultuur — waarvan de Vlaamse cultuur een deel is — begaan zijn, zullen met spanning op uw antwoord wachten.

Ik zou U dan, Mijnheer de Minister, nog enkele punten willen opsommen die onmiddellijk aan een dergelijke negociatie kunnen worden voorgelegd.

Er is vooreerst de oprichting van een Koninklijke Raad met de functie van taalacademie, doch ruimer gesteld dan de zuivere taalpuriteit of de letteren.

Er is de gezamenlijke oprichting van een programmatie-instituut voor permanente opvoeding waarover reeds zoveel is gesproken, en waar uitwisselingsprogramma's gezamenlijk kunnen worden opgezet.

Ik denk aan een gezamenlijk instituut voor de nieuwsvorming : televisie, radio, pers, tijdschriften. Op dat stuk speelt de grens die tussen de beide gemeenschappen gelegen is, nog altijd een funeste rol.

Ik denk ook aan sterker ontwikkelingsprogramma's inzake bibliotheekwezen, organisatie en boekenfonds, gezamenlijke uitgaven, schaalvergroting van de boekenmarkt, grensoverlappende marketing enzomeer. Ik denk aan de gezamenlijke vorming van gezelschappen op hoog niveau voor de beide cultuurgebieden bijvoorbeeld wat betreft de podiumkunst. Ik denk aan een veel sterker doorgedreven uitwisselingspro-

**gramma** inzake toneel ; niet alleen in de beroepssector maar ook voor de liefhebbersgroepen.

Ik denk aan meer ontwikkelde **tentoonstellings-** mogelijkheden waarbij Nederland en Vlaanderen de kwaliteit en de kwantiteit merklijk zouden kunnen verhogen.

Ik denk ook, nu de Vlaamse film werd losgegooid, aan een gezamenlijk programmeren van het **film-**wezen, zowel in de sector van de productie, de investeringen, als de marketing.

Ik denk aan een gezamenlijke planning inzake leerstoelen en begeleidende centra. Ik denk ook aan een reeks problemen in de onderwijssector die dringend een oplossing moeten krijgen. Totnogtoe bleef dergelijke oplossing uit.

Er is het probleem van de integratie van de diploma's, de voorwaarden voor erkenning in het beroeps- en technisch onderwijs.. .

Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan het afstemmen op elkaar van de gebruikte schoolboeken.

Het is toch te gek dat een aantal schoolboeken anders zouden zijn opgevat in eenzelfde Nederlands taalgebied.

Ik denk bij voorbeeld aan de organisatie van de audio-visuele technieken die in de toekomst in een vrij snel tempo de markt zullen veroveren en de klassieke onderwijsmethodiek op het hellend vlak zullen zetten, en waar een gezamenlijke aanpak, omwille van de zware investeringslasten, een totaal nieuwe basis zou kunnen geven die kwalitatief en kwantitatief veel vruchtbaarder zou kunnen zijn.

Er is ook de wetenschappelijke programmatie in de cultuursector. Ik zou een heel lange opsomming kunnen geven van materies waarvan de wijziging noodzakelijk is, die niet alleen een Nederlandse, niet alleen een Vlaamse, maar ook een algemeen Nederlandse oplossing dienen te krijgen, hetgeen zou bijdragen tot een sterker geprogrammeerd beleid van collaboratie, een gezamenlijke programmatie en als het kan, voor de komende jaren, met gedeelde investeringslast.

Mijnheer de Minister, dit is een boeiend programma dat vandaag mogelijk wordt door het ontstaan van de Cultuurraad. Wij willen het de komende jaren door een geestdriftig minister verwezenlijkt zien.

Met mijn derde grote vraag zou ik op zoek willen gaan naar een nieuwe aanwezigheid in Frankrijk. Ik denk vooral aan de departementen van Le Nord en Le Pas de Calais.

Het gaat niet zozeer om het nog bestaande dialect in deze streek weer op te vangen en te gaan cultiveren. Het is er veeleer om te doen de vrij intense belangstelling in de departementen van het Noorden en de Pas de Calais, de facto aanwezig, veel sterker te valoriseren. De economische ingesteldheid en verbondenheid van beide grensgebieden kan hierbij alleen maar stuwend inwerken.

In dat kader geloven wij dat het hoog tijd is dat te Rijsel „une maison de la culture néerlandaise” wordt gebouwd en geëxploiteerd.

De noodzaak van een belangrijke nederlandstalige

culturele aanwezigheid in Frans Vlaanderen spreekt voor zichzelf.

De historische evolutie en de sporen die zij naliet, de sociologische gerichtheid, de economische verbondenheid, maken van Noord-Frankrijk het prioritair gebied inzake culturele aanwezigheid.

Maar er is een voorafgaande optie die dient genomen te worden; te weten, of hier al dan niet, een Vlaams of een algemeen Nederlands initiatief moet zijn.

Op dat stuk gaat onze uitgesproken voorkeur naar een vorm van **co-investering** met Nederland, als het kan, om psychologische motieven onder Vlaamse leiding. Dit zou de toegankelijkheid tot het nederlandstalig cultuurgebeuren vergemakkelijken. In de oprichting van een „Huis van de Cultuur” te Rijsel ligt een formidabele opdracht en ik wil enkele titels citeren die laten inzien hoe belangrijk die aanwezigheid op dat terrein kan zijn. Ik denk aan het organiseren van praktische taalcursussen, vooral economisch gericht, in functie van de economische contacten die vandaag toch plaatsgrijpen. Ik denk bij voorbeeld aan een contactcentrum, dat bepaalde services kan geven aan de plaatselijke culturele en economische scholingsactiviteiten. Ik denk bij voorbeeld aan een continu informatiecentrum voor cultureel gebeuren in Vlaanderen en Nederland op zeer hoog niveau. Dit zou dan vooral in het Frans moeten verzorgd worden.

Ik denk aan een contactcentrum met gesystematiseerde **inlichtings-** en voorlichtingsdienst voor de plaatselijke pers, radio en T.V. over het globale cultureel gebeuren in Vlaanderen en Nederland. Men zou bij voorbeeld, dachten wij, Nederlandse cursussen van 10 à 15 minuten, over de gewestelijke Franse zender kunnen inrichten. Men zou de schriftelijke cursussen in de Nederlandse taal veel meer kunnen stimuleren in dat gebied. Men zou de captatieproblemen van de T.V.-netten heel wat gemakkelijker kunnen maken, dan het op dit ogenblik het geval is. Men zou een nieuwsbulletin en activiteitenrelaas in het Frans kunnen geven.

Men zou bij voorbeeld ter plaatse een bepaald cultuurinstrumentarium ter beschikking kunnen stellen, zoals een pool van conférenciers, documentaire films, reeksen diaposities met commentaar, en zo meer.

Ten slotte zou men eens ernstig werk moeten maken, — en dat is zeer belangrijk, Mijnheer de Minister — van de leerstoel neerlandistiek te Rijsel. Op dit ogenblik is dit slechts een leerstoel „de maître de conférence associé”.

Het wordt toch tijd dat de leerstoel neerlandistiek te Rijsel zo vlug mogelijk een volwaardige leerstoel wordt, en dat hiermee onderhandeld wordt met de Franse Regering en de betrokken universiteit.

Daaraan gekoppeld dient de afdeling neerlandistiek in de bibliotheken van de drie Rijselse universiteiten verder volwaardig te worden uitgebouwd.

Daaromheen zou een heel programma van recyclagemogelijkheden moeten worden gebouwd voor de

leraars die op heel wat plaatsen in Frankrijk neerlandistiek onderwijzen.

Ook daar bestaan er tegenwoordig een reeks noden, sterker dan ooit het geval was.

Tot slot nog enkele zeer korte beschouwingen. Als wij willen slagen in het voeren van een systematische, een geprogrammeerde en een met Nederland gecoördineerde buitenlandse cultuurpolitiek, dan is het evident dat ook de administratieve en diplomatieke kanalen moeten worden aangepast.

Waarom niet veel sterker het systeem van culturele attachés uitbouwen, maar dan te benoemen met inspraak van de Minister van Nederlandse Cultuur, bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Waarom geen aantal van deze cultuurspecialisten poneren in de voornaamste cultuurcentra van de wereld.

Voor het Ministerie van Landbouw doen wij dat, bij voorbeeld in Wenen. Voor onze cultuur, — bij voorbeeld in Wenen, — doen wij dat niet. .

Mijnheer de Minister, wij weten dat uw persoonlijk denken over deze materie ongeveer dezelfde richting uitgaat als wat wij hier voorstaan.

U hebt trouwens in het verleden met enkele belangrijke initiatieven, vooral op het vlak van de schilderkunst, te Parijs, te Londen, enz., bewezen hoeveel belang U hecht aan een juiste vorming van ons buitenlands gelaat, dat Vlaams moet zijn, maar gezien tegen een algemeen Nederlandse achtergrond.

Tijdens uw inleiding was U zeer kort hierover, en dat is te begrijpen.

Uw antwoord terzake kan misschien iets langer zijn. Heel wat mensen die met het cultuurgebeuren, vooral in het buitenland begaan zijn, en ik denk hier bij voorbeeld aan het belangrijke werk van de groep „Ons Erfdeel” en anderen, wachten met spanning op een nieuwe visie van de Minister van Nederlandse Cultuur, zoals op de nieuwe visie van de Nederlandse Cultuurraad. (*Applaus op alle banken*)

**De heer Voorzitter.** — De heer Leo Vanackere heeft het woord.

**De heer Leo Vanackere (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, Dames en Heren, op mijn beurt zal ik spreken over de spelling van de Nederlandse taal. U zult evenwel begrijpen dat ik niet kan nalaten mijn Collega en vriend Karel Blanckaert te danken voor zijn hooggestemd betoog en dan vooral voor de passage over **Frans-Vlaanderen**.

Hij had gelijk dit hier aan te snijden. Wij hadden dat trouwens afgesproken. Hij had ongetwijfeld ook gelijk dit op een zo hoog niveau te stellen, al moet ik daar dan toch iets aan toevoegen, en dat kan ik niet nalaten. Hij stelt dat wij niet langer moeten proberen de overblijfselen van een beetje dialect in het leven te houden. Maar wanneer wij hier vandaag deze taal kunnen spreken, is dat onder meer omdat 25 jaar geleden enkele mensen in welhaast onmogelijke om-

standigheden precies dat restje van een dialect hebben gekoesterd en bewaard.

Wanneer wij vandaag kunnen spreken over het oprichten van een „Huis van de Nederlandse Cultuur” te Rijsel en over taalcursussen die wij daar in zouden richten, dan kunnen wij dat omdat 25 jaar geleden een handvol mensen zonder de minste steun en op eigen kosten in de verschillende dorpen van **Frans-Vlaanderen** reeds taalcursussen hebben ingericht. Het is mijn plicht hier hulde te brengen aan deze mensen, die nooit de moed hebben verloren en inderdaad het „zwaard hebben hersmeed”.

Nu zal ik het hebben over de spelling van de Nederlandse taal. Ik ben zeer verheugd dat mijn Collega en vriend Herman Vanderpoorten nog zo lang gebleven is. Ik zal wel dezelfde taal gebruiken als hij, maar ik zal een andere taal spreken dan hij betreffende dit probleem.

Het vraagstuk van de spelling van de Nederlandse taal was een van de „voorafgaandelijke opmerkingen” in het betoog van de Minister. Ik weet niet of dit U is opgevallen, Collega’s, maar het behoort klaarblijkelijk niet tot het corpus van zijn uiteenzetting.

Formeel is het ergens juist dat het niet één van de items was die aan bod moesten komen in het betoog over het algemeen beleid dat hij wil voeren.

Ik zal daar nog op terugkomen. Ik ben ondermeer niet akkoord met de versie van onze collega Vanderpoorten wat onze bevoegdheid terzake betreft.

De spelling van onze taal is in dit land de verantwoordelijkheid van één man, of wij het graag hebben of niet, of hoogstens van de regering omdat men inderdaad wel kan vermoeden dat een zo belangrijk koninklijk besluit in de Kabinetsraad zal worden overwogen. Het in nu eenmaal zo dat spellingszaken in ons land tot de verantwoordelijkheid van één man behoren maar het is even goed mijn overtuiging dat dit voor die ene man een veel te zware verantwoordelijkheid is.

Indien men bedenkt dat het enige alternatief, bij een onbesuisde beslissing van deze Minister, een motie van wantrouwen zou zijn ten overstaan van de regering, en dat het mogelijk zou zijn dat men op het spellingsvraagstuk een regering laat vallen! . . Wij mogen er niet aan denken. Daarom hoop ik, en ben ik er van overtuigd, dat wij ooit in dit Cultuurparlement een groot spellingsdebat zullen houden.

Ondertussen moeten wij ons troosten met de gedachte dat wij vanwege de Minister in kwestie — en dat is naar mijn gevoelen de Minister voor de Nederlandse Cultuur — toch gerust mogen zijn, en dat wij van hem niet moeten verwachten dat hij daar als een onbesuisde nieuwlichter **tewerk** zal gaan.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik zou nu enkele stellingen in verband met de spellingskwestie naar voren willen brengen. Ik wil daaraan

toevoegen dat deze stellingen als een steuntje in de rug van de heer Minister bedoeld zijn.

Ik zou vooreerst willen stellen dat de spelling één moet blijven en daarbij moet ik zeggen dat ik onze Collega, de heer Vanderpoorten, niet kan volgen, wanneer hij de gedachte oppert dat wij een andere spelling zouden aanvaarden in Vlaanderen dan in Nederland. Dit is een ondenkbare en ook een onhoudbare stelling.

**De heer Calewaert.** — Dat schijnt mij zeer juist, maar hoe kan U dan de voorwaarden scheppen om diezelfde spelling in Noord en Zuid door te trekken? Dan moet U er iets op vinden, want U kunt moeilijk zeggen dan dat wij anders zouden afhankelijk zijn van de beslissingen in Nederland getroffen.

**De heer Leo Vanackere,** — Ik zou deze eerste stelling, die voor mij werkelijk een grondstelling is, nader willen toelichten.

Vooreerst wil ik zeggen dat de normen en regels voor deze spelling gezamenlijk zouden moeten worden ontworpen door Noord én Zuid. Ik wil hier onmiddellijk aan toevoegen dat er naar mijn gevoelen in de huidige situatie een zekere primauteit moet zijn voor wat het Noorden ervan denkt. De echte spraakmakende gemeente voor de Nederlandse taal is Nederland en wij moeten ergens primauteit verlenen aan dit Noorderlicht.

**De heer Grootjans.** — Niet akkoord!

**De heer Leo Vanackere.** — Gij laat mij niet uitspreken. Ik zou deze stelling willen laten vergezeld gaan van twee bemerkingen: ten eerste, wij moeten niet akkoord gaan met alle fantasieën die vanuit Noord-Nederland op ons worden afgevuurd. Onlangs hoorde ik nog op een bijeenkomst in Nederland de voorzitter van de vergadering op een vraag zeggen: „Ik weet niet wat ik daarop ant moet woorden”. Dat gaat naar mijn taalgevoel te ver.

**De heer Grootjans.** — Zo zijn er honderden voorbeelden.

**De heer Leo Vanackere.** — Ik herhaal: wij zijn niet akkoord om alle fantasieën, die in Noord-Nederland worden gelanceerd en op ons af worden gespuid onder meer langs de TV-zenders, over te nemen.

**De heer Calewaert.** — Mag ik U even onderbreken?

**De heer Leo Vanackere.** — Maar U zou mij beter eerst verder laten uitspreken.

**De heer Calewaert.** — Hetgeen ik wens te zeggen heeft onmiddellijk verband met deze eerste bemerking: wij moeten de primauteit van Noord-Nederland aanvaarden, maar wij moeten hen niet volgen in hun fantasieën, Welnu, ik stel de vraag: wat zal bepalen wat stelling en wat fantasie is?

**De heer Leo Vanackere.** — Daarmee komen wij in de procedure terecht. Ik wilde nu alleen enkele bases opbouwen van waaruit wij als Nederlandse Cultuurraad als gelijke partners met Nederland kunnen onderhandelen.

Er is naar mijn mening een tweede bemerking toe te voegen aan deze primauteit van het Noorden, en dat is dat wij niet langer mogen aanvaarden dat oerdegelijke woorden en uitdrukkingen die wij gebruiken en die bij ons nog springlevend zijn, dat die met een zeker misprijzen, en met zeker en vast de bedoeling om negatief te zijn, de toevoeging „Zuidnederlands” krijgen.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb dus enerzijds gezegd dat wij de fantasieën van het Noorden niet moeten aanvaarden, en ik heb er willen bijvoegen dat wij op onze beurt een aantal van onze goede woorden en uitdrukkingen moeten **doén** aanvaarden, en dat wij niet meer mogen dulden dat zij een denigrerende uitdrukking of een denigrerende toevoeging als „Zuidnederlands” mee zouden krijgen.

Dat is mijn eerste stelling.

De Nederlandse taal moet in haar spelling één blijven, maar ik heb daar commentaar bijgevoegd wat de manier betreft waarop wij deze stelling wensen te verdedigen.

Tweede stelling: de taal is **één** zaak, de spelling is een andere zaak. En hier, Mijnheer de Minister Vanderpoorten, moet ik zeggen dat ook U begripsverwarringen onderhoudt, die dan toch zeer taai, zeer koppig schijnen te zijn.

Wanneer in de wet staat dat wij ons met de bescherming en de luister van de taal moeten bezighouden, moet ik zeggen dat wij in het Beknopt Verslag — en ik moet die dienst feliciteren — aanleiding vinden om ons af te vragen of er in dat Beknopt Verslag, op bladzijde 23 niet een dubbel-apocriefe tekst ligt besloten. U schijnt te hebben gezegd dat bij de bespreking van deze grondwetswijziging en bij de bespreking van de wet op de cultuurraden, ook de spelling was bedoeld. Ik denk dat die tekst twee keer apocrief is. Ik heb zeer aandachtig uw betoog beluisterd en U hebt dat niet gezegd. En in elk geval hebt U geen enkele tekst kunnen voorbrengen waar ook maar éénmaal het woord „**spelling**” valt. Taal is wat anders dan spelling.

**De heer Vanderpoorten.** — Ik heb het Beknopt Verslag nog niet gelezen. Ik heb het waarschijnlijk tamelijk stuntelig gezegd, waarvoor ik mij verontschuldigd.

Ik heb willen zeggen dat in het primo van het paragraaf 1 van artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 geschreven staat: „Tot de culturele aangelegenheden behoort de bescherming en de luister van de taal”. Bescherming en luister van de taal dat wil zeggen dat al hetgeen de Vlaamse gemeenschap zal menen dat een bescherming is bijdraagt tot de luister van de taal, niet bijdraagt tot de ontluistering van onze

bevoegdheid. En, vermits ik nog even het woord heb zou ik willen doen opmerken dat de geachte minister van de Nederlandse Cultuur in zijn uiteenzetting had gezegd dat wanneer Nederland bij wet een bepaalde spelling zou aannemen, wij dit zomaar bij koninklijk besluit zouden moeten volgen.

**De heer Van Mechelen** (Minister van Nederlandse Cultuur). — Neem me niet kwalijk, dat heb ik niet gezegd.

**De heer Vanderpoorten.** — Het staat geschreven zwart op wit, in uw krant.

**De heer Van Mechelen** (Minister van Nederlandse Cultuur). — Dan is die krant fout. (*Men Zacht*).

**De heer Leo Vanackere.** — Wij gaan nog altijd akkoord, Mijnheer Vanderpoorten, dat U verwart tussen taal en spelling. Het is duidelijk dat de aangehaalde wetteksten niets te maken hebben met de spelling van de taal, zoals een vereenvoudigde spelling niets te maken heeft met een verarming van de taal. Men kan een levende taal niet verarmen. Dat is deze namiddag nog bewezen, wanneer de heer De Croo een nieuw woord heeft uitgevonden. Een levende taal kan men niet verarmen. Men kan alleen de spelling vereenvoudigen, aanpassen, gemakkelijker te assimileren maken door degenen die ze moeten leren.

**De heer Vanderpoorten.** — De spelling behoort toch tot de taal.

**De heer Leo Vanackere.** — Laat mij een voorbeeld geven. Als wij de klank „eu” niet meer met twee letters zouden schrijven maar bijvoorbeeld als „ö” — dat voorstel heb ik ergens gelezen, en zo komen wij langs een omweg zelfs min of meer tot het woord „veurzitter” zoals de heer Vanhaegendoren het uitspreekt — dan zou dat aan de taal niets veranderen. Het zou ons zoveel miljoen maal het drukken van dubbele letters besparen. Het zou eventueel meebrengen dat deze spelling gemakkelijker kan worden geassimileerd, maar het zou onze taal absoluut niet verarmen.

In het verslag, noch in de tekst kan U enig woord vinden dat zegt dat wij ons met de spelling van de taal moeten bezig houden. Dat belet niet, Mijnheer de Minister, dat ik niet graag in uw schoenen zou staan als U daar alléén moet over beslissen.

Derde stelling. Wij moeten ons nog ontdoen van een aantal ongerijmde, ingewikkelde **spellingsvoorschriften** die wij nog steeds blijven meesleuren. Wij zijn gelukkig met onze taal nog niet in de slechtere situatie van het Engels, waar men „Napoleon” zegt en „Bonaparte” schrijft: Alhoewel. . . ik heb deze namiddag de indruk gehad dat de heer **Vanhaegendoren** „Vanackere” zei en „Vandewiele” dacht. . . Wij hebben al een tamelijk logische spelling van

onze taal. Men kan zich afvragen waarom wij bij voorgaande wijzigingen niet even verder zijn doorgegaan. Als voorbeeld wil ik ter overweging geven wat volgt. Aan wie kunnen wij nog wijsmaken waaróm wij sigaret met „s” schrijven en citroen met „c”?

**De heer Grootjans.** — Dergelijke vraag kan in verband met elke taal gesteld worden.

**De heer Leo Vanackere.** — Dat is een opwerping die zelfs niet in dit debat goed is geplaatst. Wij hebben het hier over de spelling van het Nederlands. Wij constateren ten andere dat voor zeer veel andere vreemde talen sedert jaren op vereenvoudiging wordt aangedrongen.

**De heer Grootjans.** — Men doet het niet.

**De heer Leo Vanackere.** — Vierde stelling. De zuivere fonetische spelling is niet haalbaar, maar ook niet wenselijk omdat dan het schriftbeeld van één en hetzelfde woord naargelang zijn positie in de zin zou moeten gewijzigd worden, omdat wij dan daarmee op het zo ongewisse vlak komen te staan van de positie van het woord in de zin. Wij zouden daarenboven een aantal nieuwe lettertekens moeten uitvinden. Dat zullen wij niet doen.

Vijfde stelling. Wij moeten een zo fonologisch mogelijke spelling aanvaarden. Wij moeten bij deze wijziging proberen om daarin — ik zou het woord willen uitspreken — progressief te zijn.

Zesde stelling. De spelling moet voor een zeer lange tijd worden vastgelegd.

Mijnheer de Voorzitter, men heeft hier al gezegd dat zeer eerbiedwaardige groepen en organisaties en meteen sommigen van onze flinkste letterkundigen zeggen dat wij er nu zouden moeten mee stoppen.

**De heer Grootjans.** — Zij hebben gelijk.

**De heer Leo Vanackere.** — Zij denken dat het hún tijd nog wel zal duren. Zij hebben een bepaalde spelling „in de hand” en zijn nu tegen geen enkele prijs meer te vermurwen.

Zij verwijzen naar de vreemdelingen en ook naar onze Franstalige landgenoten voor wie het zagezegd erg is telkens opnieuw een andere spelling van het Nederlands te ontmoeten.

Maar onder meer daarom zei ik daarstraks dat wij nú nog eens moeten vereenvoudigen en dan de taal voor veel jaren gerust moeten laten.

Ik benadruk echter dat wij geen spelling maken voor de vreemdelingen.

Wij moeten een spelling van onze taal maken voor onszelf en in het bijzonder voor onze kinderen. Al de energie die wij nu in dat spellingsonderricht moeten steken en het inpompen van die ongerijmheden die er nog inzitten, zou ik graag aan echt taalonderwijs zien wijden. Zijn wij daar tenminste

over akkoord dat wij allen nog zeer moeilijk onze eigen taal spreken en schrijven? Ik zou ten andere kunnen zeggen, wat de vreemdelingen betreft, dat het ook voor hen beter is een gemakkelijke spelling te moeten aanleren dan een ingewikkelde.

Een andere opmerking betreft de bastaardwoorden. Daar geeft men de tent vrij om alle mogelijke pijpen te schieten. Volgens mij doen wij er best aan de bastaardwoorden te laten voor wat ze zijn en ze zo weinig mogelijk te gebruiken.

**De heer Jorissen.** — Zeer juist.

**De heer Leo Vanackere.** — Ik zal mij nooit moe maken over „Odeklonje”. Diegene die het volgens de progressistische spelling schrijft weet wellicht niet eens meer dat het van het Frans komt en hij heeft in elk geval een zeer slordige manier om het uit te spreken. Men kan trouwens beter „Keuls water” gebruiken.

**De heer Jorissen.** — Of reukwater.

**De heer Leo Vanackere.** — Laten wij de bastaardwoorden voor wat ze zijn en laten wij vooral niet overdrijven.

Bij de laatste interpellatie van onze Collega **Van In** in de Senaat — en die scheen het nochtans werkelijk te kennen — werd nog eens de fameuze zin gedebiteerd: „de bebie kreeg een keek als kado en keek naar de keek”. Dat is een zin die wij nooit zullen gebruiken. Daarin zijn alle vier de substantieven bastaardwoorden. Op die manier kan men alles belachelijk maken. Ik zou die zin evengoed in beschaafd Nederlands kunnen uitdrukken zonder één bastaardwoord te gebruiken.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, wij herinneren ons nog allen het invoeren van de nieuwe spelling in 1947. Ik geloof dat wij allen zover zijn dat men ons werkelijk erg zou beproeven indien wij verplicht zouden worden opnieuw de oude spelling te schrijven.

**De heer Calewaert.** — Het zou even erg zijn om de 25 jaar de spelling te veranderen.

**De heer Leo Vanackere.** — Ik heb als stelling geponeerd dat wij nu nog eenmaal een wijziging moeten doorvoeren en dan de taal voor lange tijd gerust moeten laten.

**De heer Calewaert.** — U spreekt over de waarde en de luister van de taal. Daarom stel ik u deze eenvoudige vraag. Denkt u dat het de taal qua waarde tegenover andere talen versterkt, als wordt gezien dat op 25 jaar die taal telkens een andere spelling krijgt? Daardoor moeten de boeken herdrukt worden. Alles wat is uitgegeven telt niet meer. De boeken die u in uw bibliotheek bezit kan u niet door uw kinderen laten lezen. Dat schijnt mij een zaak waarover wij moeten nadenken.

**De heer Vanderpoorten.** — En dat de helft van de bevolking frustreert. De heer Minister heeft gezegd in een interview dat hij het Nederlands niet meer zo goed kan schrijven als tijdens zijn prille jeugd.

**De heer Van Mechelen,** (Minister van Nederlandse Cultuur). — Dat was toen niet.

**De heer Voorzitter.** — Ik stel voor thans opnieuw tot het debat te komen. Wij zullen wel de gelegenheid hebben later over deze spellingskwestie nog nader te bespreken.

**De heer Leo Vanackere.** — Het doet mij erg veel genoegen dat deze eenvoudige spellingskwestie zoveel animo in de vergadering heeft gebracht.

Aan de heer Calewaert wil ik zeggen dat ik nergens heb willen betogen dat ik de toestand zoals hij de laatste tien jaren was, goed heb bevonden. Wij moeten nu nog eenmaal wijzigen en dan niet meer. Ik kom tot mijn besluiten.

Vooreerst moeten wij een einde stellen aan de heersende spellingschaos. Iemand heeft hier gezegd dat men steeds moet schrijven met het „groene boekje” naast zich. Dat is zelfs niet waar. Het groene boekje in een onding dat u altijd maar laat kiezen.

**De heer Jorissen.** — Dat is niet juist.

**De heer Leo Vanackere.** — Twee. Wij moeten voortpraten met Nederland vanuit de positie van gelijkwaardige partners, maar die aanvaarden dat zij daar heel wat te leren hebben en dat inderdaad op dit ogenblik en dat kan nog tientallen jaren duren, het echte Nederlands daar vandaan zal komen.

U moet aan de West-Vlaming die ik ben niet vragen of ik niet liever had gezien dat Brugge zo sterk ware gebleven als in de Middeleeuwen, want dan zou nu mijn dialect uw beschaafd Nederlands zijn.

Maar ik zeg u : uit Nederland komt nu, wat dat betreft, de waarheid.

Wat nu, ten derde, de procedure betreft. In dat verband moet ik toch, met wat de heer Vanderpoorten heeft gezegd, een voorbehoud maken.

**De heer Grootjans.** — De Nederlanders kennen niet eens meer het geslacht van de woorden.

**De heer Jorissen.** — Dat is de evolutie.

**De heer Vanderpoorten.** — Wat hebt u er nu aan boeken in uw bibliotheek te hebben die u zelfs niet meer aan uw kinderen kunt geven.

**De heer Leo Vanackere.** — Dus meent u met mij dat de procedure die door de Minister naar voren is gebracht in zijn betoog, een goede procedure is? Hij heeft ten eerste gezegd : wij gaan over de stand van zaken vooreerst de Commissie van de Cultuurraad informeren.

Het is duidelijk dat in een democratie, informeren ook wil zeggen dat men luistert en aanmerkingen aanvaardt.

Wij gaan ten tweede proberen een gezamenlijke vergadering uit te lokken met de Commissie van het Nederlandse Parlement.

En dan heeft hij ook gezegd : we zullen onze krachten inspannen voor de oprichting van een koninklijke raad voor de Nederlandse taal en cultuur.

Ik geloof, omdat wij na dit debat er niet veel andere van deze aard meer zullen hebben, dat het **dé** oplossing is en dat wij ook alle krachten zullen moeten verzamelen om dit spellingsvraagstuk uit handen te nemen van de politieke organen, waar het naar mijn gevoelen eigenlijk niet thuis hoort.

**(Applaus op de banken van de C. V.P.)**

**De heer Voorzitter.** — Mevrouw Verlackt-Gevaert heeft het woord.

**Mevrouw Verlackt (op het spreekgestoelte.)** —

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, bij het proces van de democratisering van de cultuur mogen in geen geval de stem van de vrouw, haar visie, haar mogelijkheden, haar activiteiten ontbreken.

U zult me toelaten enkele cijfers maar te citeren. Het betreft de aanwezigheid van de vrouw in het kunstenaarsmilieu.

Uit de cijfers van de volkstelling van 1961 blijkt dat wij 225 vrouwen-kunstschilders hebben, op een totaal van 1115; 58 vrouwen-kunsttekenaars op een totaal van 224. Op een totaal van 273 beeldhouwers zijn er 26 vrouwen; op 13 kunstgraveurs en kunstetsers zijn er 3 vrouwen. Er zijn 29 vrouwen op een totaal 248 binnenhuisarchitecten, 460 decorateurs-etaleerders op een totaal van 2404. Bij de overige kunstenaars zijn er 25 vrouwen op een totaal van 158. Bij de letterkundigen treffen we 68 vrouwen aan op een totaal van 221, bij de critici en recensenten 8 op 29. Bij de dagbladredacteurs vinden wij 22 vrouwen op 181; bij de journalisten en reporters zijn er 243 vrouwen op een totaal van 1942.

Ik geef toe, Mijnheer de Minister, dat dit cijfers zijn voor gans het land en uit het Nationaal Instituut voor de Statistiek voor het jaar 1961, omdat er geen recentere zijn.

De statistieken van de hogere beroepen voor **1970** leren ons dat er bij de artsen, chirurgen en tandartsen 872 dames zijn op een totaal van 12 351. Bij de juridische beroepen zijn er 394 op 7 432. Wat de bedrijfsleiders en hogere administratieve kaders betreft, vinden wij 694 vrouwen op een totaal 15 398.

Wat betreft de universitaire opleiding — en dit voor het Nederlands taalstel — zijn er voor het schooljaar 1969/70 19 258 meisjes tegenover 50 376 jongens, hetzij één meisje op vier studenten, tegenover het jaar 1956/57, waar er 4 590 meisjes waren voor 21 147 nederlandstalige studenten, hetzij één meisje op zes studenten. Deze vaststellingen zijn, me dunkt, zeer belangrijk. Immers de sleutel tot de welvaart en

tot de cultuur is grotendeels ons onderwijs en we weten uit de ervaring en uit de traditie dat de arbeid al te vaak slechts gewaardeerd wordt voorzover het taken met een intellectueel of zogenaamd intellectueel karakter betreft.

Vanuit een dergelijke geest gaat de belangstelling zeker niet uit naar vrouwen die bescheiden taken vervullen in gezin en beroep.

Er zijn in ons land 4 600 000 vrouwen. Daarvan zijn er 2 356 000 gehuwd. 1 876 000 dragen op hun eenzelveheidskaart de eigenaardige titel „zonder beroep“ 480 000 gehuwden verrichten beroepsarbeid. Nog 500 000 ongehuwden verrichten ook beroepsarbeid. En daarmee zitten we volop in de cultuur van iedere dag.

Immers het mooiste appartement in een flatgebouw, de ruime éénsgezinswoning, de vele dagen vakantie, de wagen, het verzekerd werk van de man of de vrouw zelf, kortom de ganse economie heeft niet kunnen verhinderen dat we staan tegenover mensen, mannen en vrouwen, waarover de bedreiging hangt een nummer te worden door de macht van de administratie; een mens te zijn die eenzaam is; of een mens die opgejaagd wordt door de reclame en de steeds nieuwe materiële behoeftenschepping.

Het wordt de hoogste tijd dat dit eens vanuit een cultuurbeleid bekeken wordt.

We weten immers dat het diep menselijke verlangen gaat naar rechtvaardigheid, naar trouw, naar het opnemen van een verantwoordelijkheid die men dragen kan ; naar wat schoonheid, wat stilte, wat groen, wat rust.

De taak van de vrouw is voor deze aspecten enorm! Ze is steeds aanwezig geweest met volledige inzet van haar persoon, met een groot uithoudingsvermogen en met een hoog arbeidsritme in haar gezin of in haar beroep of in beide.

Toch zien velen haar nog steeds niet, of ze kijken om haar heen en dus krijgt ze niet, de vrouw, wat haar rechtens toekomt!

Niet voor haar huishoudelijke arbeid! Wat een last, of kwade wil, om er de socio-pedagogische toelage door te krijgen. En wat discussie daarover, meestal door de heren der schepping.

Nog niet voor haar beroepsleven. De hoogste functies zijn nooit voor haar en nog steeds aanvaardt men niet de sociaal-culturele betekenis van haar moederschap+ en opvoedingstaken. Bij werkonderbreking voor die functies wil men nog steeds ergens represief te werk gaan.

Nog niet voor haar sociaal-cultureel werk!

Men verwacht van de vrouw een verfrissende vernieuwing in het maatschappelijk bestel : in haar gezins- en beroepsleven, in het buurtwerk, in de culturele organisaties.

De grote christelijk geïnspireerde vrouwenorganisaties groeperen in Vlaanderen ± 500 000 vrouwen. Dit is ± één op 9 vrouwen in ons land.

Dus het is niet juist, één op negen, want ik spreek

over de Vlaamse vrouwen en ik ga nadien het getal aanhalen van alle vrouwen in het land.

Binnen die groep bestaat een grote diversiteit: een deel ervan kreeg kansen: tot verdere ontwikkeling, tot deelname aan de verhoogde welvaart en velen langs hun organisaties om tot mogelijkheden van persoonsontplooiing.

De aanwezigheid van gevormde bestuursleden in die organisaties is een verheugende werkelijkheid die echter niet voldoende in het sociaal-cultureel leven van ons land erkend noch geëvalueerd wordt.

Nochtans voltrekt zich hier een voortdurende vorming gericht op de totale mens.

Want tussen de mensen wonen, verbruiken, arbeiden, met elkaar praten, zich ontspannen, dienst bewijzen in de gemeenschap, met mekaar omgaan, is een vorm langswaar het cultureel patroon van onze samenleving mede bepaald wordt, wat in de vrouwenorganisaties op dit gebied gepresteerd wordt is niet te onderschatten.

De opvattingen over huwelijk en gezin, over gezagsuitoefening, over onderwijs, over de waarde van het leven worden in onze tijd voortdurend in vraag gesteld. Een wirwar van ideeën, soms de meest tegenstrijdige, raken ook het bestaan van mannen en vrouwen die geen deel hebben aan polemieken van deskundigen. Doorheen al het opgeworpene pogen zij een menselijk bestaan te leiden, waarin waarden verwezenlijkt worden die hun zinvol lijken. Voor het nieuwe staan zij open. Zij verwachten van hun organisaties dat zij hun een hulp zou zijn om tot een nieuwe synthese te komen. Om deze vertaling van nieuwe inzichten naar de dagelijkse werkelijkheid toe, waarin de meeste mensen leven, moeten de vrouwenorganisaties bekommerd zijn. Zij geloven dat dit cultuurscheppend is.

Het is vanuit die cultuur — en het spijt mij dat de heer De Croo weg is, — want ik wil hier even zeggen hoezeer ik mij verheug over het inzicht van Minister Vranckx die besloten heeft niet over de abortuswet te praten vooraleer de wet op de contraceptiva grondig uit te werken. Ik zeg wel dat ik dit zeg vanuit het standpunt van cultuur. Het is voorwaar geen teken van beschaving van een land noch van grote emancipatie van de vrouw dat men in 1972 moet spreken over legalisatie van de abortus.

Het bewijst dat men nooit ernstig werk gemaakt heeft met het medisch wetenschappelijk onderzoek van de voorbehoedsmiddelen, dat men niet ernstig nagedacht heeft over verantwoord moederschap noch over het leven van de vrouw als moeder!

Dat al deze zaken een voortdurende vorming veronderstellen bij de vrouwen zelf hoeft geen betoog. Dat dit gebeurt wil ik U even bewijzen, Mijnheer de Minister, Geachte Collega's.

Mag ik U een voorbeeld aanhalen uit de **K.A.V.**-beweging waartoe ik zelf behoor.

Een staaltje van wat door die vrouwenorganisatie op elke willekeurige uitgekozen dag gebeurt : 250 000

leden, meer dan 1 100 afdelingen, 18 000 bestuursleden.

Er gebeuren elke dag 8 500 huisbezoeken. Weten wij wat dat betekent? Er gebeuren elke dag 30 kernledenvergaderingen ; elke dag 3 of 4 algemene vergaderingen met voordracht voor de leden; 3 à 4 groepsvergaderingen ; 5 clubs van jonge vrouwen; 90 uren les in huishoudelijke vaardigheid, zeer ruim genomen; 5 000 uren gezinshulp of bejaardenhulp; 30 raadplegingen voor moeders en baby's.

Dit zijn dan alleen nog maar de activiteiten die bestendig doorlopen en kunnen opgetekend worden. Wat er gebeurt tussen de mensen aan vriendschap, hulpvaardigheid, een goed woord, dingen die zo dikwijls de mensen optrekken uit hun soms grauw bestaan, maar waar voortdurend andere mensen dienen voor wakker gemaakt en begeistert te worden is mijns inziens een zeer voorname taak in de permanente vorming.

Komt dan bij wijze van besluit van deze korte tussenkoms mijn vraag over de wijze, over de zingeving van de subsidiëring.

Zullen de inspanningen van eenieder die werkt op cultureel vlak naar waarde geëvalueerd worden? Ik wil daarmee duidelijk vragen : zal er een erkenning komen noodzakelijk op het vlak van de inspraak en op het vlak van de subsidies.

Het komt mij voor dat er in de lagere besturen een tendens groeit naar het subsidiëren van kleine organisaties en bij de start van sommige organisaties.

Goed, maar de bestaande grote organisaties die jarenlang een enorm cultuurgoed bij de vrouwen hebben gebracht wensen nu met moderne middelen en met meer geschoold personeel op dezelfde idealistische en geestdriftige wijze tussen het Vlaamse volk te blijven staan en het op te voeren tot die menselijke ontplooiing waarvan wij, die tussen hen staan, nog niet altijd de volledige mogelijkheden vermoeden. (**Applaus op de banken van de C. V.P.**)

**De heer Voorzitter.** — De heer Baert heeft het woord

**De heer Baert.** — (*op het spreekgestoelte*) Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte collega's, in de mededeling van de Minister van Nederlandse Cultuur van 11 april 1972, lezen wij in de inleiding: „1972 zal de geschiedenis van België ingaan als het jaar waarin de Nederlandstalige volksgemeenschap in België in een autonoom **cultuurparlement** een eigen wetgevend lichaam heeft gevonden”. Op bladzijde 0.5 lezen wij: „De **Staats**-hervorming heeft met zich gebracht dat de Vlaamse beweging grondig van aanschijn veranderd is. Vele cultuurorganisaties welke tot op heden in hoofdorde gemobiliseerd werden tot het nastreven van cultureel zelfbestuur, kunnen zich nu in hoofdzaak inzetten voor het cultuurbeleid ten bate van eigen leden en voor de Vlaamse volksgemeenschap als dusdanig.” Dit was ongeveer het begin van de uiteenzetting van de Minister.



Op het einde, op bladzijde 10.3 lees ik: „De taak van uw hoge vergadering” — waarbij ik mij zeer geveleid heb gevoeld, Mijnheer de Minister — „is determinerend voor de ontwikkeling van het cultuurbeleid in dit land. Dit cultuurparlement zal inderdaad de regelen vastleggen welke de toekomstige cultuurpolitiek zullen bepalen. Wij zullen dan ook zelf hiervoor verantwoordelijk zijn. Wij zullen morgen niet de schuld van een minder goed cultuurbeleid kunnen schuiven op de rug van de unitaire Belgische Staat. Wij zullen dit cultuurbeleid zelf gevoerd hebben.”

Ik wil niet ingaan op de ietwat hooggestemde stijl van het stuk. Dat werd reeds door anderen in de dagbladers gedaan. Ik wil het er ook niet over hebben of het juist is dat het aanschijn van de Vlaamse Beweging zo grondig is veranderd, als de Minister meent. Het einddoel van de Vlaamse beweging, waarop iedereen zich beroept, ook al had men er voordien vaak alleen maar verachting en vijandschap voor over, is steeds veel verderstrekking geweest dan tot de cultuurautonomie, het is geweest het streven naar zelfbestuur of, om het met een woord van Lodewijk Dorsfel te zeggen, een goed gezag in Vlaanderen. Dat goed gezag beperkt zich dan niet tot het terrein van de cultuur maar gaat zich op andere, ten slotte veel belangrijker terreinen moeten doen gelden.

Ik wil even handelen over de cultuurautonomie zelf, over de aard en de macht van het enige instrument dat daartoe werd gecreëerd, namelijk deze Cultuurraad.

Er blijken leden van deze vergadering zich ongelukkig te hebben gevoeld bij het gebruik van het woord „Cultuurparlement” Ik sta zelf enigszins huiverig tegenover wat ik een oncorrect woordgebruik noem, Inderdaad, de Grondwet en de wetten van juli 1971 spreken, helaas, slechts van Cultuurraad. Maar ik geloof dat de inhoud veel belangrijker is, dan het etiket dat wij erop kleven.

De heer Minister heeft de perspectieven van een bepaalde cultuurpolitiek die — dat mag wel even worden onderstreept — zijn departement te buiten gaat en moet te buiten gaan, onderworpen aan deze Cultuurraad.

Ik geloof dat de Minister daarbij uitgaat van de opvatting dat in het kader van artikel 59bis van de Grondwet en in het kader van de wet van 21 juli 1971, de Cultuurraad betreffende die materies een soevereine wetgever is en algemene parlementaire bevoegdheid heeft. Het is belangrijk hier even te blijven bij stilstaan.

Ik laat voorlopig in het midden dat de cultuurautonomie zoals die ons door de grondwetsbepaling en de wetten van 3 en 21 juli 1971 werd gebracht een halflege dop is; een cultuurautonomie zonder echte uitvoerende macht, zonder eigen financiële middelen met een pariteit als verdelend principe.

Maar wij willen dan toch tenminste datgene wat er

wel aan mogelijkheden voor Vlaanderen inzit, veilig stellen.

Afgezien van de zwakheid van de cultuurautonomie, stel ik, naar ik meen met de Minister, dat de Cultuurraad op zijn terrein inderdaad een soevereine wetgever is met algemeen parlementaire bevoegdheid.

Wanneer men deze Cultuurraad een cultuurpolitiek wil laten bepalen, waarvoor wij — zoals de Heer Minister het heeft gezegd — zelf verantwoordelijk zijn, dan moeten wij deze Cultuurraad ook ernstig nemen. Dit vereist mijns inziens een bewuste beleving daarvan en met name de aanvaarding dat deze Cultuurraad een autonome wetgevende vergadering is, onafhankelijk van het nationale parlement. Vervolgens dat de bevoegdheden die door de Grondwet en de wetten aan de Cultuurraad worden toevertrouwd, ook effectief en onafhankelijk door deze Cultuurraad moeten worden uitgeoefend. Ik wil toch even nader op deze twee punten ingaan.

Vooreerst het inzicht dat de Cultuurraad een eigen onafhankelijk wetgevend orgaan is. Wij zouden het „decreterend” kunnen noemen, maar auteurs hebben tijdens de besprekingen inzake de Grondwetherziening en inzake de wetten van juli 1971, reeds opgemerkt dat het zijn bevoegdheid een wetgevende bevoegdheid is.

Het gaat dus om een eigen onafhankelijk wetgevend orgaan en niet om een afdeling of een emanatie van het nationale parlement, zegge van Kamer en Senaat.

Dames en Heren, hoewel daar tijdens de besprekingen in verband met de Grondwetherziening nooit betwisting over bestond moeten wij toch vaststellen dat sommige leden van de B.S.P. tijdens interrupties in dit debat, deze werkelijkheid in de hoek wensen te duwen en zeggen dat de Cultuurraad geen autonoom wetgevend orgaan is. Daarom is het goed dat wij dit eens en voor goed aantonen en bevestigen. Ik zou in de eerste plaats willen verwijzen naar de bestaande teksten en in de eerste plaats naar artikel 59 bis van de Grondwet. Wat zegt artikel 59 bis? Het is een vrij lang artikel en ik citeer alleen wat op dit moment hier van belang is.

Artikel 59 bis zegt ondermeer dat er een Cultuurraad is voor de Nederlandse gemeenschap en een Cultuurraad voor de Franse gemeenschap. Het gaat dus niet om een Cultuurraad voor het gehele land maar uitsluitend voor één cultuurgemeenschap, één voor de Nederlandse en één voor de Franse. De leden van de Cultuurraad vertegenwoordigen dus niet meer de ganse Natie, maar hun eigen gemeenschap. Zij hebben slechts bevoegdheid voor hun eigen cultuurgemeenschap.

Maar artikel 59 bis zegt nog meer. Het vertrouwt aan de Cultuurraad een wetgevende bevoegdheid toe die automatisch niet meer tot die van het nationale parlement behoort. Bovendien blijkt dat die bevoegdheid voor een groot gedeelte rechtstreeks door de Grondwet aan de Cultuurraad

wordt toevertrouwd en dus niet langs de weg van een speciale wetgeving. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de regeling van het taalgebruik.

Vervolgens is het belangrijk dat in artikel 59 bis, paragraaf 3, de Cultuurraad en de wetgever tegenover elkaar worden gesteld. Ik lees u de paragraaf uit artikel 59 bis voor : „, bovendien regelen de Cultuurraden bij **uitsluiting van de wetgever**, ieder wat hen betreft, bij decreet: het gebruik der talen“.

Het aldus tegenover elkaar stellen van de twee wetgevende organen is overenigbaar met de stelling dat de Cultuurraad een emanatie zou zijn van het nationale parlement. Er wordt met zoveel woorden gezegd dat de Cultuurraad met een eigen karakter en bevoegdheid, iets anders is dan de nationale wetgever.

Daarenboven blijkt dat de nationale wetgever geen bevoegdheid meer heeft over de materies die aan de Cultuurraden zijn toevertrouwd. Een wet die culturele- of onderwijsaangelegenheden zou regelen is, volgens artikel 59 bis van de Grondwet, ongrondwettelijk.

De wet van 3 juli 1971 betreffende de inrichting van de taalgroepen, regelt ondermeer de **bevoegdheidsconflicten**. Ook hier vinden wij interessante bepalingen, Uit de artikelen 10 en 11 van deze wet van 3 juli 1971 volgt onder meer dat het nationale parlement zich niet kan verzetten tegen de behandeling van om het even welk ontwerp of voorstel van decreet door de Cultuurraad.

Slechts wanneer, volgens een advies dat kan (maar niet altijd moet) gevraagd worden aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State, een voorontwerp of voorstel van decreet, of een amendement, de bevoegdheid van de Cultuurraad te buiten gaat, moet eerst een gunstige resolutie van de twee Kamers komen. Maar indien zulk advies niet wordt gevraagd, of wanneer het gunstig is voor de bevoegdheid van de Cultuurraad, kan het nationaal parlement er met geen macht ter wereld iets aan doen dat de Cultuurraad een voorstel of ontwerp van decreet blijft behandelen, ook wanneer eigenlijk dat voorstel of ontwerp van decreet zijn bevoegdheid te buiten gaat. De bevoegdheid van de Cultuurraad is in eerste instantie totaal onafhankelijk van het nationale parlement. Het is maar wanneer het advies gevraagd wordt aan de afdeling Wetgeving en wanneer het advies ongunstig is, dat het parlement zich moet uitspreken.

Dat betekent dat het parlement geen rechtstreekse invloed kan uitoefenen. Achteraf is het wel anders, en zal bij bevoegdheidsconflicten het parlement het laatste woord hebben. Het is evident dat wanneer ik stel dat de Cultuurraad een autonome wetgevende macht is, hier ene is van lagere orde dan het nationaal parlement, maar hij is onafhankelijk daarvan;

**De heer De Croo.** — Mijnheer Baert, mag ik u even onderbreken. In de wet van 21 juli 1971 worden dus

nominatief tien bevoegdheden bepaald, die beschreven worden door artikel 2. Deze bevoegdheden zijn in die wet natuurlijk niet gedefinieerd. Ik neem het voorbeeld van de vrijetijdsbesteding en het toerisme. Deze zijn niet gedefinieerd. In geval er konflikt van bevoegdheid zou ontstaan kan, volgens uw thesis, dit maar gebeuren na het neerleggen van decreet. Wij kunnen geen resolutie stemmen waar wij zeggen : wij zijn bevoegd in dat of dat domein. U gaat een rechtspraak maken waar een voorstel van decreet dat bij de Raad van State aanhangig zou gemaakt worden, verplichtend door de regering zou overgenomen worden.

**De heer Baert.** — Het gaat helemaal niet over de bevoegdheid van de Cultuurraad. Ik heb het over de aard van de plaats van de Cultuurraad in ons constitutioneel bestel. Ik spreek nog niet over de bevoegdheid zelf. Ik zeg alleen maar dat de Cultuurraad een onafhankelijk wetgevend orgaan is en als zodanig niet afhankelijk is van de goede wil van het parlement.

Over die bevoegdheid zal ik dadelijk nog iets meer zeggen.

Ik concludeer dus, dat in de teksten — want ik heb ze ook negatief bekeken, — geen enkel woord te vinden is dat er zou kunnen op wijzen dat de Cultuurraad een onderdeel, of een uitdrukking van het nationaal parlement zou zijn. Maar er zijn formele bepalingen die de volstreekte onafhankelijkheid van de Cultuurraad onderstrepen.

Wanneer wij nu even de voorbereidende werkzaamheden van de Grondwet hernemen en van de wetten van juli 1971, wordt dit zo mogelijk nog duidelijker.

Ik verwijs in de eerste plaats naar de aanhaling van de uiteenzetting van de Minister van Communautaire betrekkingen voor de commissie van de grondwetsherziening van de Senaat in 1969. U vindt deze aanhaling, tussen aanhalingstekens geciteerd, terug in het verslag van de heer Herbiet, Senaat 1969-1970/ nr 391 van 12 mei 1970: „Aan artikel 26 — dat was de discussie die op grondwettelijk gebied oprees — wordt niet getornd” — in dat artikel staat dat „de wetgevende macht wordt door Kamer, Senaat en de Koning uitgeoefend” zegt de Minister, en ging verder : „ De drie organen die de wetgevende macht uitoefenen blijven ongewijzigd, maar daarnaast worden nieuwe organen met eigen bevoegdheid geschapen.”

Het gaat verder : „Zij maken geen tak uit van de wetgevende macht of een onderdeel ervan.” En de Minister bedoelt hier Kamer en Senaat, „ Wel bestaan deze lichamen uit leden van de Senaat”, dat werd toen voorgesteld met de „Raden van Senatoren”, „maar juridisch vormen zij twee entiteiten die duidelijk van de Senaat onderscheiden zijn”.

Het krioelt bijna van dergelijke uitdrukkingen, want op de volgende bladzijde vinden wij iets dergelijks :

„Het Nederlandse en het Franse taalgebied worden ieder begiftigd met een orgaan dat Raad wordt genoemd. Die Raad wordt samengesteld uit leden die de hoedanigheid van Senator bezitten. Daarom worden zij Raden van Senatoren genoemd. Deze Raden zijn geen deelsenaten, maar zelfstandige lichamen, zodat de opwerping dat artikel 32 van de Grondwet zou worden miskend niet opgaat”.

Een laatste citaat uit dat verslag, dat wil zeggen uit de uiteenzetting van Minister Tindemans destijds : „Zoals in de inleiding is gezegd zijn de Raden van Senatoren beraadslagende lichamen die onderscheiden zijn van de Senaat, ofschoon zij uit Senatoren zijn samengesteld”.

U hebt gehoord dat het de hele tijd ging over Raden van Senatoren.

Er is echter helemaal niets veranderd toen bij de uiteindelijke totstandkoming van de Grondwetsherziening ook Kamerleden hierbij betrokken werden en deel uitmaakten van de Cultuurraden. Dat was integendeel een versterking van het gezag van de Cultuurraden. Oorspronkelijk had ikzelf dit voorstel bij de Senaatscommissie voor de Grondwetsherziening ingediend, maar het werd verworpen met de ietwat merkwaardige beschouwing van een lid van de Commissie; dat amendement, ertoe strekkende de twee Kamers bevoegd te maken voor de cultuurautonomie werd aan kritiek onderworpen omdat het „de oprichting kon inhouden van een Vlaams en een Waals Parlement”.

Men schrikte daar dus voor terug, dat zou ons te ver in federalistische richting leiden.

Als die stelling achteraf wel aanvaard werd, en zowel Kamerleden als Senatoren deel gingen uitmaken van die Cultuurraden, kon dat alleen maar betekenen dat het gezag en de onafhankelijkheid van de Cultuurraden daardoor bevestigd werd.

Ik verwijs in dat verband nog naar een verklaring van onze goede Collega van destijds, Senator Dehousse. Ik citeer in het Frans: „Il n'en reste pas moins, que l'article 59 bis va consacrer un principe essentiel qui est l'existence sur le plan régional de l'équivalent d'une assemblée législative”.

De heer Dehousse zegt dus : „Het blijft niet minder waar dat artikel 59 bis een essentieel principe bekrachtigt, namelijk het bestaan op regionaal vlak van het equivalent van een wetgevende vergadering”.

Dat is vrij duidelijk, en ook hier wordt nog eens beklemtoond dat de Cultuurraden geen onderdeel zijn van het Parlement, geen uitdrukking of emanatie ervan, maar een eigen wetgevende vergadering met een eigen wetgevende bevoegdheid.

Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat professor De Meyer van de Leuvense universiteit in een artikel in „Het Rechtskundig Weekblad” van verleden zaterdag tot de conclusie kwam dat wij in plaats van het tweekamerstelsel van vroeger nu eerder een vierkamerstelsel hebben gekregen, met een Kamer,

een Senaat, een Nederlandse Cultuurraad en een Franse Cultuurraad.

Geachte Collega's, hier heb ik het eerste punt afgehandeld en nu zal ik een tweede vereiste om een werkelijke cultuurautonomie te realiseren onderzoeken, namelijk de wil om de cultuurraden hun bevoegdheid onverkort te laten uitoefenen.

Ik moet die bevoegdheden hier uiteraard niet opsommen.

Ik zal ook niet ingaan op het onderwijs. Daarover zal later nog wel eens gesproken worden. Wij wachten met spanning op de beslechting van de controverse daaromtrent in de schoot van de meerderheidspartijen en van de regering.

Wat de culturele aangelegenheden betreft bestaat het gevaar dat de bevoegdheid van de Cultuurraden nogmaals, het wordt eentonig, wordt uitgehold, omdat culturele aangelegenheden, in plaats van ze zoals het behoort te laten regelen door de Cultuurraden, worden ingeschoven in ontwerpen of voorstellen ingediend bij het nationale Parlement.

Iemand — ik geloof dat het de heer De Croo was — heeft het voorbeeld van het ontwerp van wet betreffende wapens en munitie aangehaald. Er zitten daar een aantal bepalingen in die volgens de tekst en volgens de voorbereidende werkzaamheden van de Grondwet en de wetten van juli 1971 behoren tot de bevoegdheid van de Cultuurraad.

Welnu, het gevaar bestaat dat men systematisch dergelijke materies of voorstellen gaat inschuiven, in plaats van in decreten waar ze thuishoren, in voorstellen of ontwerpen van decreet.

Het zal, of wij het plezierig vinden of niet, een noodzakelijkheid zijn dat wij een herziening invoeren van onze wetgevingstechnieken als wij willen rekening houden met die elkaar uitsluitende bevoegdheden van het Parlement en van de Cultuurraad. Wij zullen er moeten aan wennen dat voor bepaalde materies, die wij gewoon waren samen te behandelen, er voortaan zal moeten overgegaan worden tot een gescheiden behandeling, een gedeelte in de Cultuurraad en een ander gedeelte in het Parlement, **zoniet** bestaat het gevaar dat de cultuurautonomie — ik heb ze al een half lege dop genoemd — een geheel ledige dop wordt en daar hebben wij dan niets meer aan.

In de tweede plaats, in verband met de bevoegdheid van de Cultuurraad dienen wij ons er bewust van te zijn dat deze bevoegdheid niet beperkt is tot wat tot het departement van Cultuur behoort. Die bevoegdheid betreft ook talrijke andere departementen en ik hoef deze hier niet weer aan te wijzen omdat onze collega, de heer Vanhaegendoren, dit gedaan heeft. Ik wil maar als argument aanhalen om te bewijzen dat het zó is — en dat argument komt niet van mijzelf, niet van iemand van onze fractie, of zelfs niet van iemand die aan de rand van de Vlaamse beweging staat, maar van een gezaghebbende figuur uit het Parlement — een uittreksel uit het verslag van de heer Wigny, betreffende het wetsontwerp omtrent de

bevoegdheden van de Cultuurraad, dus de wet van 21 juli 1971.

Ik lees daarin op blz. 4 :

„In de tweede plaats **weze** opgemerkt dat de bevoegdheden ratione materiae van de Cultuurraden niet noodzakelijk samenvallen met deze van de ministers van Cultuur. De tenuitvoerlegging van decreten behoort immers niet tot de uitsluitende bevoegdheid van deze ministers; ook andere leden van de regering kunnen hiermede worden belast naar gelang van de interne verdeling van de **regeringstaken**”.

Indien het ons, en vooral de regering, ernst is met de cultuurautonomie dienen alle ministers die culturele aangelegenheden onder hun departement hebben, aanwezig te zijn en in de Cultuurraden en in de Commissie, wanneer voorstellen of ontwerpen besproken worden die speciaal onder de bevoegdheid van hun departement ressorteren.

Ik zou in dat verband de Cultuurraad willen wijzen op artikel 88 van de Grondwet dat uitdrukkelijk van toepassing is gemaakt op de Cultuurraden, en dat bepaalt dat de ministers moeten aanwezig zijn wanneer de Cultuurraden zoals het Parlement hun aanwezigheid vorderen. Dàt geldt niet alleen voor de openbare vergadering, maar ook in de Commissies. Nu heb ik gemeend te moeten concluderen uit wat mij door leden van de Commissies wordt gezegd dat daar precies in de Commissies nogal eens de hand wordt mede gelicht.

Daarom is het inderdaad jammer dat slechts één enkel minister hier aanwezig is. Het behoort aan de Eerste Minister er de hand aan te houden dat deze grondwettelijke verplichting door de leden van de regering wordt nageleefd. Het behoort desgevallend aan de Cultuurraad en aan de Commissies om de aanwezigheid van de Ministers te eisen daar waar zij delibereren of beraadslagen over bepaalde ontwerpen of voorstellen die tot de bevoegdheid van hun departement behoren.

Ik zou willen besluiten met te zeggen dat de Minister van de Nederlandse Cultuur een beeld heeft geschetst van de cultuurpolitiek die hij wil voeren met de wetgevende medewerking van de Cultuurraad. Andere leden van onze fractie hebben deze voorgestelde cultuurpolitiek kritisch onderzocht. Wat ik wil beklemtonen is dat de cultuurautonomie, reeds zwak genoeg, volkomen illusoir zal blijken wanneer wij niet van in den beginne vast besloten zijn onze prerogatieven autonoom, van geen enkele andere instantie of wetgevend orgaan afhankelijk uit te oefenen en ons geen enkele bevoegdheid te laten ontnemen, ook niet onrechtstreeks langs de weg van de zogenaamde gemengde ontwerpen. Pas dan heeft een cultuurpolitiek, in het kader van de cultuurautonomie, zin, wanneer men zich van deze cultuurautonomie volwaardig bewust is en deze dan ook onverkort wil beoefenen. Is dat niet het geval, dan is de cultuurpolitiek en de gehele **cultuurautono-**

mie een wassen neus en dat is echt geen fraai gezicht. **(Applaus bij de leden van de Volksunie)**

**De heer Voorzitter.** — Dames en heren, er zijn nog enkele sprekers die persoonlijk optreden. Ik geef hen onmiddellijk het woord, met de hoop dat zij het debat niet onnodig zullen verlengen. De heer Otte heeft het woord.

**De heer Otte (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, in de „Mededeling van de regering over het algemeen cultuurbeleid” heeft Minister Van Mechelen op 11 april 1972 een diep ingrijpende cultuurpolitiek gelanceerd.

Mijnheer de Minister, ik ben gelukkig met uw politiek omdat zij er op gericht is en alle middelen mobiliseert om de Nederlandse cultuur in Vlaanderen en in de wereld extra te stimuleren. Hoelang Vlaanderen „eisende partij” blijft, wat dan specifiek de democratisering van de cultuur betreft, is sedert de installatie van de Cultuurraad afhankelijk van de politiek die door uw departement en door de **Cultuurraad** zal worden gevoerd.

Wat nu precies de cultuurpolitiek betreft, meen ik dat de taak van de overheid bij prioriteit ligt op het vlak van de materiële infrastructuur. Hoe komt daarvan iets terecht?

Het effectief vervullen van die prioritaire taak onderstelt ten eerste dat het departement kan beschikken over de budgettaire middelen om zo vlug mogelijk de noodzakelijke materiële sport- en culturele infrastructuur op te bouwen; dat onderstelt ten tweede, dat het departement kan beschikken over een bekwaam en goed functionerend administratief overheidsapparaat.

Wat de personeelsbezetting betreft, durf ik suggereren, dat zoveel mogelijk aandacht zou worden besteed aan de recrutering. Ten slotte, maakt het overheidsapparaat maximale kansen om efficiënt te werken indien onder andere de afbakening van de bevoegdheden der verschillende directies en diensten mee evolueren met de wijzigingen die zich de laatste jaren hebben voorgedaan in de **buiten-departementele** wereld. En dan denk ik aan de totale en in veel gevallen belangeloze inzet van honderden werkers in de socio-culturele organisaties. Ik stel er prijs op te onderstrepen dat ik een grote waardering heb voor en een enorm belang hecht aan de specifieke zaak, die zonder inmenging van overheidswege en zonder — of met zeer minieme — overheidssubsidies vervuld werd door de Vlaamse Culturele Bewegingen, tot welke wijsgerige of partijpolitieke strekkingen zij ook behoren. Ook nu heb ik vertrouwen in hen, omdat ik ervan overtuigd ben dat de initiatieven, die zij nemen, zullen bepalen wat de culturele autonomie feitelijk en inhoudelijk voor Vlaanderen wordt.

Mijnheer de Minister, mijn fractie heeft mij erom verzocht uw attentie te vragen voor de problematiek

van de week-end recreatie zoals die zich nu stelt en zich over vijf jaren nog acuter zal stellen.

Wij constateren inderdaad dat de verkorting van de arbeidsduur tot gevolg heeft dat de massa van de bevolking over een zo groot vrije tijdsvolume beschikt, dat zij wekelijks met die problematiek geconfronteerd wordt. Voor de economie van de vrijetijdsbesteding zelf heeft de massa van de bevolking weinig interesse. Omdat het de taak van de overheid is verwacht men de oplossing van de overheid. Het blijft inderdaad de taak van de overheid enerzijds en van de socio-culturele bewegingen anderzijds, ervoor te zorgen dat ons volk zijn vrije tijd zo zinvol mogelijk kan besteden. De oplossing van dat probleem onderstelt een gedisciplineerde en gecoördineerde overheidspolitiek, die zware investeringen zal vergen, maar die voor resultaat moet hebben, dat de rijkssport- en de rijkscultuurcentra over het ganse Vlaamse land worden gespreid. Ik herhaal over het ganse Vlaamse land, omdat ik meen te mogen beweren, dat dit in feite niet het geval is.

Op dit moment zijn de rijkssportcentra, die in werking zijn, als volgt over de Vlaamse provincies verspreid : in Limburg: 3 polivalente centra + 1 ruitertijdscentrum ; in West-Vlaanderen : 2 polivalente + 1 zeilcentrum ; in Brabant : 1 centrum; in Antwerpen en in Oost-Vlaanderen : 0.

Uit die statistische gegevens met betrekking tot de spreiding van de rijkssportcentra, meen ik te mogen concluderen, dat er in het Vlaamse land noodgebieden of ontwikkelingseilanden bestaan. Indien mijn informatie juist zijn, brengen de rijkssportcentra, die nu gepland worden of in wording zijn, geen correcties aan de scheefgetrokken situatie.

Mijnheer de Minister, U kan mij wijzen op de verantwoordelijkheid van de gemeentebesturen. Maar U zal mij toelaten dat ik verzachtende omstandigheden pleit. In de realiteit constateren wij dat zeer weinig gemeentelijke mandatarissen, die een belangrijk initiatief nemen, het politiek overleven. De te volgen procedures worden blijkbaar opzettelijk gecompliceerd gemaakt.

Of hoe verklaart U dat een gemeentebestuur over een periode van 6 jaar er niet in slaagt een ontwerp uit te voeren, niettegenstaande door het **schepencollege** maandelijks bij de centrale administratie wordt aangedrongen?

Feit is dat de provincie Oost-Vlaanderen die circa 1 500 000 inwoners telt en een oppervlakte heeft van 3 000 **km<sup>2</sup>** het moet stellen zonder rijkssportcentrum.

Omdat ons volk te weinig aan sport doet, gebruikt U zeer geapprecieerde sensibiliseringsprocédés. Ik denk aan Sport 1970 en Sportiva 1971. Omdat op het vlak van de sportinfrastructuur nog een enorm lange weg moet afgelegd worden, hoop ik dat uw sympathieke initiatieven het verwachte succes zullen behalen.

Het probleem van de weekeindrecreatie wordt niet

opgelost met het spreiden over het ganse Vlaamse land van sportcentra. Ook feestzalen voor polyvalent gebruik, discotheken, bibliotheken en leeszalen zouden interessante **weekeindrecreatie-accomodaties** kunnen zijn.

Maar ook hier ondervindt degene, die bij het sociaal en cultureel verenigingsleven van dichtbij betrokken is, dat zeer veel lokalen niet beantwoorden aan de moderne voorwaarden. Zij zijn in vele gevallen echt blamerend voor wie er socio-culturele activiteiten wil organiseren. Zij komen voor **weekeindrecreatie-accomodaties** eenvoudigweg niet in aanmerking. Dat is de situatie, waarin de socio-culturele werkers in het Vlaamse land zich bevinden op een moment, dat men aandringt op het installeren van plaatselijke sportraden en cultuurraden.

Die kritiek belet mij niet rekening te houden met het feit, dat de realisatie van de meest elementaire, maar aangepaste en verantwoorde materiële sport- en culturele infrastructuur zulke zware nationale investeringen vergen, dat het utopisch is te verwachten dat de gemotiveerde behoeften aan **recreatiemogelijkheden** de eerste jaren kunnen bevredigd worden. In feite is dat nu niet zo erg omdat er mijn inziens mogelijkheden zijn die niet of onvoldoende geëxploiteerd worden. Er bestaan geschikte inrichtingen, die **voor** weekeindrecreatie in aanmerking komen, en voor het publiek kunnen toegankelijk gesteld worden onder voorbehoud dat men losgeraakt uit de traditionele idee, dat elke gemeentelijke, provinciale of rijksinrichting slechts één afzonderlijke bestemming zou hebben.

Op het moment, dat pluralistisch denken en handelen in is, zou die traditionele opvatting allang voorbijgestreefd moeten zijn.

Concreet bedoel ik, dat de sportzalen, de speelpleinen, de zweminrichtingen, de discotheken, de bibliotheken, die aan de onderscheiden onderwijsnetten toebehoren, tijdens de weekeinden en de lange **vakantie**periodes voor het publiek toegankelijk moeten zijn. De scholenbouw en de uitrusting ervan kosten miljarden aan de gemeenschap, die dan ook het recht heeft er maximaal van te profiteren.

Verleden jaar werd het jaar van de kastelen georganiseerd. Duizenden en duizenden hebben de kastelen bezocht en in de parken gewandeld.

Wanneer beleven wij het jaar van stadhuizen en gemeentehuizen? Maar dan onder voorwaarde dat een serie van de kunstwerken, die jaarlijks door de Staat worden verworven, aan de gemeentebesturen uitgeleend worden.

Vele van die kunstwerken worden nooit in de grote musea geëxposeerd, maar kunnen in de gemeentehuizen opgehangen worden in plaats van in de kelders te worden opgeborgen.

Uit een enquête naar of uit een inventaris van de beschikbare accomodaties, zal blijken dat heel wat overheids- en privévoorzieningen op dit moment gedurende de weekeinds helemaal niet benut worden

en nochtans voor socio-culturele activiteiten in aanmerking komen.

Ik besluit en dring aan opdat zonder uitstel en intensief zou gedokterd worden aan een planning, die optimaal en binnen een beperkte tijdslimiet de nodige recreatie-accomodaties over het ganse Vlaamse land oordeelkundig zal verspreiden.

**De heer Voorzitter.** — Mevrouw De Backer-Van Ocken heeft het woord.

**Mevrouw De Backer-Van Ocken (op het spreekstoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, een zeer belangrijk instrument in het kader van een democratische cultuurpolitiek wordt gevormd door de culturele centra.

Op dit gebied werd reeds aanzienlijk legislatief werk verricht en mag nog meer worden verwacht. We kunnen niet anders dan dit ten zeerste toejuichen. Maar in verband hiermee groeit toch wel een bekommernis.

Ons aller zorg, en zeker ook die van de minister, zoals blijkt uit het hoofdstuk „**infrastructuur**” van de mededeling, is vóór alles dat de cultuurpolitiek „**menselijk**” zou zijn; dat ze zou groeien uit de noden van de levende bevolking en zou tegemoetkomen aan de behoeften van diezelfde bevolking.

Wat de culturele centra betreft mag er geen afstand groeien tussen het culturele leven van de bevolking en de **prestigieuze verwezenlijkingen** van een kleine beleidsgroep.

Om het plastischer uit te drukken : Wij hebben angst dat in sommige gemeenten dure opeenhopeningen van hout en steen zouden tot stand komen, die het grootste deel van de tijd, koud, leeg en ongebruikt staan, terwijl de bevolking van diezelfde gemeenten met haar levende groepsverbanden en creativiteit geen weg weet.

Een cultureel centrum mag geen cultuurtempel worden, waartoe wegens drempelvrees of bestaande **discriminaties** een deel der bevolking geen toegang zou hebben, maar die wel een zekere prestigewinst of electoraal argument zou kunnen betekenen voor de gemeenten in kwestie.

Nu zijn wij ervan overtuigd dat geen enkel gemeentebestuur bewust het minder goede nastreeft en dat ook de heer Minister, bij mogelijke ontwerpen, zich door de bezorgdheid van een mensgebonden politiek zal laten leiden. Maar toch willen wij in verband hiermee enkele vragen stellen en enkele wensen formuleren.

Eerst en vooral bestaat het gevaar, dat wegens een lokaal chauvinisme en een plaatselijke **concurrentiegeest** een te groot aantal gemeenten een cultuurcentrum wensen uit te bouwen, dat boven hun financiële krachten en werkelijke noden ligt. De heer Schmook schreef reeds in 1928 hierover : „Geen enkel land is bij machte al zijn vlekken tot cultuur-

centra te maken; niet alle gemeenten moeten schouder aan schouder dezelfde uitgaven doen”. Dus de uitbouw van een volwaardig cultuurcentrum zal slechts voor een minderheid voorbehouden blijven. Tenminste wanneer men onder cultuurcentrum niet verstaat wat de heer Van Elewyck erdoor bedoelde. Want daartegenover staat, dat plaatselijk cultureel werk primeert, en dient in de eigen gemeente, de eigen buurt te gebeuren. Om dit mogelijk te maken dient iedere gemeente, iedere volkrijke buurt over een aangepaste uitrusting te beschikken.

Voor activiteiten, die om financiële of materiële redenen slechts op breder vlak kunnen verwezenlijkt worden dient het regionaal cultureel centrum een uitkomst te bieden. Deze evenwichtige samenwerking tussen lokaal en regionaal vlak moet echter zijn weerspiegeling vinden in de structuren, door het aanstellen van contactpersonen en de vertegenwoordiging in het beheer. Het juiste evenwicht dient gevonden te worden opdat het regionale het lokale niet zou dooddrukken, en anderzijds het lokale het regionale niet zou leegzuigen.

Een andere zorg in verband met het levend houden der centra is de verhouding met de bestaande verenigingen, zowel de afdelingen van sterke organisaties als de meer informele groepen. Eenieder moet kunnen gebruik maken van de mogelijkheden geboden door de culturele centra, en eenieder moet er zich ook thuis voelen.

Maar opdat dit zou kunnen verwezenlijkt worden, wilden we de Minister vragen of hij niet meent, dat wat de beheersformule betreft, de voorkeur dient gegeven aan de eventuele uitbating door een vereniging zonder winstgevend doel of een stichting waaraan de gemeenteraad het beheer opdraagt, liever dan aan een formule, waarbij de gemeente zelf het centrum beheert, door middel van een gemeentelijke beheerscommissie?

Meent de Minister dat het mogelijk is een cultureel centrum te beheren in een gemeente, waar het initiatief zuiver gemeentelijk zou zijn zonder inspraak van een bestaande of niet-bestaande culturele raad?

Als het waar is, dat : „In het huis van de cultuur vele plaatsen zijn”, als het waar is dat een cultureel centrum een ontmoetingscentrum moet zijn, waar het publiek in zijn verscheidenheid de eenheid van zijn mens-zijn kan vinden, als alle initiatieven van de bestaande verenigingen dienen gerespecteerd, en uit de kennismaking van **mekaars** eigenheid van werking een **verrij**kende wisselwerking en aanvulling kan ontstaan, die de samenwerking kan bevorderen, dan is het ook duidelijk dat die verschillende verenigingen inspraak moeten hebben in het beheer. Zij moeten advies kunnen uitbrengen voor de benoeming van een cultuurfunctionaris of culturele animator, die zou fungeren als directeur van het cultureel centrum. Zij moeten inspraak hebben bij de inhoudelijke materiële, en financiële voorwaarden, die eventueel aan groepen en activiteiten kunnen gesteld worden. Zij moeten bij voorbaat inspraak hebben bij bouw en

inrichting. En daarom vinden we dat een beheersvorm, waarin het gemeentebestuur wel vertegenwoordigd is, maar geen meerderheidspositie bekleedt de voorkeur verdient. Zodoende zal de politieke samenstelling van het college geen minder gewenste invloed hebben op de culturele activiteiten. Maar ook voor de schepenen zelf zal dit verkieslijk zijn, dat zij niet de enige verantwoordelijken zullen zijn bij beslissingen, die politiek soms minder gunstige gevolgen kunnen meebrengen.

Nog een vraag in het kader van de goede verstandhouding met de bestaande culturele verenigingen. Bestaat er geen gevaar dat op het gebied van de subsidiëring de culturele centra een rechtstreekse concurrentie gaan aandoen aan de bestaande culturele verenigingen, zowel voor jeugdvorming als voor volwassenvorming? Bestaat het gevaar niet van een eventuele dubbele subsidiëring of van een subsidiëring welke groter zou zijn in het kader van de culturele centra dan deze van de bestaande culturele verenigingen?

Welke plaats zal in de culturele centra opengesteld worden voor de aspecten welke verband houden met de voortdurende vorming en zal het nodige gedaan worden om de centra in te schakelen in initiatieven zoals deze welke voor de jonge arbeiders genomen worden in het kader van de sociale promotie?

En tussen haakjes wanneer het gaat over het subsidiëren van de culturele centra door de gemeente, dan is het toch wel aangenaam dat het hier om verplichte uitgaven gaat, **en** dat de gemeentebesturen zonder onderscheid in de mogelijkheid zullen gesteld worden het lokale socio-culturele verenigingsleven effectief te steunen door het ontnemen van het facultatief karakter aan de culturele subsidiëring... Dit althans lijkt de logische gevolgtrekking uit hetgeen de Minister geponeerd heeft in de mededeling. En tenslotte zou er bij de uitbouw van de culturele centra ook rekening moeten gehouden worden met het probleem van de openstelling op bepaalde uren. In een ander verband is hier reeds op gewezen. Bestaat het gevaar niet dat deze centra, zoals zwembaden en sporthallen, zullen gesloten worden op dagen dat ze eigenlijk meest kunnen gebruikt worden, namelijk op zon- en feestdagen? Of dat ze zoals de musea zullen openblijven op uren dat bijna niemand er gebruik kan van maken, namelijk tussen 9 en 12 uur 's morgens? Zal er vermeden worden dat het probleem van het gebruik afhankelijk zal gesteld worden van de goede of slechte wil van een huisbewaarder, welke een gewone staats- of gemeentelijke wedde krijgt en daardoor meent gebonden te zijn aan de gewone bureeluren?

Wie aan een cultureel centrum meewerkt dient een bepaald statuut te hebben en dit geldt vooral voor de directeur. Heeft men reeds voorzien in bij komende **opleidingsmogelijkheden** voor de cultuuranimatoren en in een speciaal statuut, onafhankelijk van het gewone statuut van de gemeentelijke ambtenaren, waardoor onder andere de zo noodzakelijke soepele

doorstroming zou kunnen in de hand gewerkt worden?

De Minister heeft er reeds op gewezen dat in de gemeenten waar een cultureel centrum en een sportcentrum bestaan er moet gestreefd worden naar een samenwerking en een eventueel gemeenschappelijk beheer van deze beide soorten centra, welke eigenlijk toch hetzelfde doel nastreven, namelijk de algemeen-menselijke vorming. Verdient het, wat dat betreft, geen aanbeveling bij de erkenning van de culturele centra ook de Hoge Raad voor de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens te raadplegen?

En tenslotte werkelijk ons laatste knelpunt.

We kunnen het betreuren of er ons aan ergeren, maar het is een feit dat de vrouwen over het algemeen nog een culturele achterstand in te lopen hebben en heel dikwijls is dit te wijten aan het gebrek aan mogelijkheden wegens de tijdsperiode die door hun huishoudelijke taken wordt in beslag genomen.

Wanneer we zien dat de gemiddelde T.V.-kijktijd bij de vrouwen aanzienlijk lager ligt dan bij de mannen, dan vloeit dit duidelijk voort uit de zendtijd die samenvalt met de periode van hoogconjunctuur in elk gezin, namelijk tussen 6 en 9 uur. Maar wanneer we zien dat de gemiddelde radio-luistertijd bij de vrouwen hoger ligt dan bij de mannen, dan is dit een gevolg van hun luistermogelijkheden bij de huishoudelijke arbeid. Hiermee moet men rekening houden bij het wegwerken van een mogelijke culturele achterstand.

Een analoog probleem stelt zich bij de culturele centra. Wanneer kan een vrouw gebruik maken van de mogelijkheden haar daar geboden? Tijdens de schooluren voor de thuiswerkende vrouw, en voor de buitenhuiswerkende vrouw, tijdens de verlof- zonen feestdagen, wanneer er tegelijkertijd voor de kinderen andere mogelijkheden zijn voorzien. Dan denken we aan jeugdbibliotheken, vertelhoeken, hobbylokalen, enzovoort. Wil men echter de zekerheid hebben dat in de minder gebruikelijke namiddagen de culturele centra geopend blijven, dan zal men ze in elk geval moeten verbinden aan een bibliotheek. Zo er een bibliotheek met het nodige personeel is gevestigd, zal men ook een leeszaal, een discotheek, een hobbylokaal, een **tentoonstellingsruimte** en een vergaderlokaal kunnen openhouden waardoor aan de vrouwen, ook met kinderen, de mogelijkheid wordt geboden zich te informeren langs lectuur, vergaderingen, groepswork, enzovoort; want informatie is de sleutel van elke culturele ontplooiing, ook van deze van de vrouw. Wie niet geïnformeerd is, is niet geïnteresseerd. Maar wie iets weet wil meer weten. Wie meer weet, wil er iets over zeggen. Wie een idee naar voren brengt, wil er ook iets aan doen. Laat ons dan de drie moderne toverwoorden nog maar eens gebruiken : „ informatie, medezeggenschap, medebeheer”.

Het is langs die weg dat de vrouwelijke achterstand zal worden ingelopen. We verdenken er de Minister

van Nederlandse Cultuur helemaal niet van dat hij niet zou ingenomen zijn met de culturele promotie van de vrouw, wel integendeel. Maar wanneer er te weinig aandacht zal besteed worden aan de bredere informatiemogelijkheden voor de vrouwen, dan zou hij er ten onrechte wel eens kunnen van verdacht worden de mannelijke suprematie te willen bestendigen. **(Applaus op de banken van de Christelijke Volkspartij)**

**De heer Voorzitter.** — De heer Verhaegen heeft het woord.

**De heer J. Verhaegen (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Heren Ministers, Waarde Collega's, graag had ik even de aandacht van de bevoegde minister voor mijns inziens drie basiselementen van een sportbeleid, namelijk de sensibilisering, de subsidiëring en de infrastructuur.

Ten eerste, in telegramstijl, de sensibilisering. Echt gemeend proficiat voor de dynamische, oordeelkundige en globale aanpak van de Minister, van B.L.O.S.O., van de B.R.T., van diverse organisaties, voor de sportbiënnale 1970 en Sportiva 1971. Al die dingen hebben het gedaan.

Ten tweede, de subsidiëring. Meer dan 80 sportfederaties ontvangen op dit ogenblik overheidssteun. Tot de lokale afdelingen en clubs, waar de activiteit reëel wordt uitgeoefend, dringen deze gelden in de regel niet door. Ze zijn er hoogst nodig om de administratiekosten van de federaties te bestrijden. Persoonlijk ben ik geen ongenueanceerd voorstander van de rechtstreekse geldelijke overheidssteun aan de lokale verenigingen, noch door hogere, noch door gemeentelijke instanties.

Akkoord evenwel dat de subsidiëring in haar bronnen, in haar omvang en haar modaliteiten opnieuw grondig moet worden bekeken.

Ten derde, de infrastructuur. Hier dringt zich een coördinatie op zonder **dewelke** niet aan een rationele bevrediging van de behoeften kan worden gedaan. Ik meen dat op het nationaal vlak minstens zeven departementen zich ergens met sportaccommodaties inlaten. Het zou een winstpunt zijn als deze belangstelling geconcretiseerd kon worden in het raam van een algemene planning, van een onderlinge aanvulling, zij het dan van een eigen specialisering. Daarnaast is de privésector actief langs de verenigingen en langs de bedrijven.

Tenslotte zijn er de zogeheten ondergeschikte besturen : provincies, gemeenten, **intercommunales**. Ik meen dat zich een coördinatie opdringt zo horizontaal als vertikaal.

De resultaten van de genoemde inspanningen zijn evenwel niet uitgebleven. In 1959 telde het Vlaamse land 26 overdekte zwembaden en niet meer dan 10 sporthallen, waar elk van deze beide cijfers nu is opgedreven tot om en bij de 170.

Een behoorlijke planning onderstelt een infrastructuur op een drievoudig niveau : nationaal, regionaal,

lokaal. Dit impliceert eigen initiatief en budgettering vanwege de centrale overheid voor de eerste categorie, voor de andere categorieën : subsidiëring door Rijk en provincie, doch eveneens initiatief en financiële bijdrage van de andere besturen.

Nu is het een feit dat deze subsidiëring inzonderheid deze door de Minister van Volksgezondheid, in haar conceptie en in haar toepassing, onder ogen zou moeten worden genomen.

Waarom worden de kredieten voor deze subsidies niet ingeschreven op de begroting van de Minister die verantwoordelijk is voor het beleid?

Het is mijn overtuiging dat de planning en de realisatie van de sportaccommodatie op gemeentelijk vlak geremd wordt onder andere door volgende factoren: de onzekerheid inzake Rijksstoelagen, de onbekenden inzake aard en aantal van de noodzakelijke voorzieningen, de verscheidenheid en de veelvuldigheid van de door de gemeentebesturen te lenigen behoeften, de onvermijdelijke verwickelingen rond het beheer.

Mijn eigen ervaring heeft mij doen opteren, voor een inwonerskwantum van rond de 5 000, voor een „gemeenschapscentrum” dat in één maal, tot op een bepaald niveau, de functie vervult van cultureel, sport- en jeugdcentrum.

Het functioneel en polyvalent karakter van een dergelijk complex impliceert soberheid en leidt alzo naar minimale oprichtings-, uitrustings-, **onderhouds-** en beheerskosten. Maar, mijn ervaring leert mij ook dat het gemakkelijker is te bouwen dan te beheren naar ieders voldoening.

Tenslotte kan een sportbeleid uiteraard maar efficiënt zijn als het kan steunen op de bestaande federaties doch deze zijn nog helemaal op een nationale leest geschoeid en dat zal ongetwijfeld de gang van zaken niet bevorderen.

Tenslotte kan een sportbeleid uiteraard maar efficiënt zijn als het kan steunen op de bestaande federaties doch deze zijn nog helemaal op een nationale leest geschoeid en dat zal ongetwijfeld de gang van zaken niet bevorderen.

**De heer Voorzitter.** — De heer Monard heeft het woord.

**De heer Monard (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Geachte Collega's, ik zal zeer bondig zijn maar wil toch even uw aandacht vragen voor het probleem van de culturele integratie van de vreemdelingen in Vlaanderen. Dat probleem ligt ongetwijfeld in de lijn van de uiteenzetting die Minister Van Mechelen hier heeft gegeven over de democratisering van de cultuur. Ieder mens heeft recht op menselijke ontplooiing, op cultuur. Als er in Vlaanderen één **minderheid-**groep is die daadwerkelijk bescherming nodig heeft, dan is het deze van de vreemdelingen, die zelfs niet



over het drukkingsmiddel van het kiesrecht beschikt, om zijn rechten te doen erkennen. Ik vraag daarvoor wel geen pact maar ik hoop dat bij het cultuurbeleid met deze groep rekening zal worden gehouden.

De culturele integratie is natuurlijk eng verweven met de algemene, en in het bijzonder met de socio-economische bevrijding. Voor de enkele honderden gastarbeiders die ik in Limburg in barakken zie leven, is wooncultuur dan toch een erg cynisch begrip.

Ik hoop ook dat in het beleid dat in Vlaanderen wordt gevoerd de integratie niet automatisch zal worden gelijkgesteld met assimilatie, maar dat de mensen de kans krijgen om in de mate dat zij het zelf wensen, hun eigenheid te behouden.

Ik moge enkele concrete suggesties doen.

Laten wij allereerst de vreemdelingen zelf en ook de gespecialiseerde onthaaldiensten betrekken bij het opstellen van het cultuurbeleid. Ik verwijs hier even naar de alternatieve gemeenteraad voor immigranten rechtstreeks gekozen in Heusden en op andere plaatsen. Kan hiermede misschien ook rekening worden gehouden bij de samenstelling van de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid? Verder wil ik even de aandacht vragen voor de vreemdelingen in de verschillende luiken van het door U geschetste cultuurbeleid. Kan in het kader van de permanente vorming het kredieturenstelsel ook niet toegepast worden voor de taallessen voor jonge buitenlandse arbeiders en voor hun menselijke- en beroepsvorming? Er worden nu geïmmigreerde eigen culturele animatoren gevormd, maar er zijn zeer weinig middelen voor.

Er zijn eigen bibliotheken en eigen boekenkoffers voor bepaalde nationaliteiten. Het systeem kan niet worden uitgebreid door gebrek aan middelen.

Ik vernoem ook even het opbouwwerk via buurthuizen. Dat is ook op enkele plaatsen gestart maar dat alles vraagt een stimulans en steun van bovenuit. Kan het Ministerie misschien ook onderzoeken hoe eigen culturele manifestaties van de diverse nationaliteiten — wat voor ons toch een rijkdom is — kunnen worden aangemoedigd?

Ik verheug mij erover dat Minister Claes hier aanwezig is, en moge hem enkele suggesties doen, op gevaar af van misschien bevoegdheidsconflicten te doen rijzen. Die laat ik dan door Mijnheer Baert oplossen.

Heel wat schoolklassen in Limburg tellen evenveel en soms meer buitenlandse als Vlaamse kinderen. Het probleem is U bekend, Mijnheer de Minister. Dit leidt voor beide groepen zowel voor de Vlaamse als voor de buitenlandse, tot grote problemen.

Men tracht wel een oplossing te vinden via extra taallessen, maar dit blijkt totaal onvoldoende te zijn. Volgens ingewijden is er maar één efficiënte oplossing, namelijk aangepaste, dus verlaagde schoolbevolkingsnormen waardoor een meer geïndividualiseerde begeleiding mogelijk wordt. Er moeten minder leerlingen per leerkracht zijn zodanig dat alle

kinderen behoorlijk volgens hun eigen werktempo kunnen worden gevolgd.

Mijnheer de Minister, ik hoop dat U dit probleem ernstig en vlug zult laten onderzoeken en dat wij vlug van U daarover voorstellen krijgen. Misschien kan meteen ook de inhoud van, bijvoorbeeld, het aardrijkskunde- en geschiedenisonderricht voor buitenlandse kinderen worden onderzocht.

Tenslotte wil ik nog de hoop uitspreken dat de communicatiemedia wat minder de aandacht vestigen op de vreemdelingencriminaliteit, en wat meer de enorme problemen belichten van de Turk, de Spanjaard, de Marokkaan, die hier in een totaal andere en vaak niet zo vriendelijke wereld terecht komt. Mijnheer de Minister, ik heb over dit probleem dat mij bijzonder bekommert, slechts enkele suggesties willen schetsen.

Is het ondenkbaar, dat een werkgroep in uw ministerie, samen met vertegenwoordigers van de betrokkenen en experts, een coherente cultuurpolitiek ontwerpt ten behoeve van de enkele honderdduizenden vreemdelingen in Vlaanderen.

In alle geval hoop ik dat uw cultuurbeleid zal aantonen, dat het benadrukken van de autonomie en eigenheid van iedere cultuurgemeenschap en een ruime openheid voor andere culturen wezenlijk complementair zijn.

**De heer Voorzitter.** — De heer Coens heeft het woord.

**De heer Coens (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, deze korte tussenkomst heeft als enige bedoeling uw aandacht te vragen voor de culturele infrastructuur als zodanig, hetgeen niet betekent dat de andere domeinen van het cultuurbeleid minder belangrijk zouden zijn. Binnen dit kort tijdsbestek kan ik evenmin handelen over de problematiek van de infrastructuur voor de sport en de jeugd.

De Minister van Nederlandse Cultuur meent terecht dat „elke gemeenschap die sociaal leefbaar is over haar eigen culturele infrastructuur zou moeten beschikken”. Het is ongetwijfeld moeilijk deze stelling operationeel te vertalen. De vraag kan dan ook gesteld worden hoe de Minister komt tot de raming van 280 lokale centra, respectievelijk 120 gewestelijke centra en een vijftal streekcentra. Het is ook zo dat culturele infrastructuur meer is dan culturele centra. Alles wat een gemeenschap tot stand brengt zou als culturele infrastructuur moeten kunnen gebruikt worden en dat is niet louter een financiële kwestie maar een kwestie van visie bij alle verantwoordelijken en van mentaliteit bij de ganse bevolking. Zo zou het optimaal gebruik van de schoolgebouwen en didactische middelen voor culturele doeleinden moeten doorgevoerd worden. In het bijzonder kan hierbij gedacht worden aan de mediatheken die niet alleen voor het onderwijs maar ook voor het cultureel werk

in diverse opzichten absoluut noodzakelijk zijn geworden.

Het is wellicht ook niet overbodig erop te wijzen dat de gebouwen voor culturele doeleinden eigentijds, functioneel en polyvalent moeten zijn en er niet moet worden gestreefd „paleizen” maar „tehuizen” te bouwen. Deze gebouwen die bijvoorbeeld ook buurt- of wijkhuizen kunnen zijn, moeten werkelijk uitnodigen tot diverse actieve cultuurparticipatie, in het bijzonder ten aanzien van de reële behoeften-categorieën. Het is dan ook noodzakelijk dat het beheer pluralistisch is in de volle betekenis van dit actueel begrip, zodat eenieder er zich werkelijk thuisvoelt en er van elke deelname aan culturele manifestaties een verrijkende invloed uitgaat. Om dat te bereiken is de ruimst mogelijke participatie van de ganse bevolking van een leefgemeenschap reeds bij de conceptie van de culturele infrastructuur nodig. De effectieve inspraak van een democratisch en pluralistisch samengestelde culturele raad, die meer moet zijn dan de optelling van de afgevaardigden en belangen van de bestaande culturele verenigingen, is hiervoor een waarborg.

Tot slot wil ik even wijzen op de noodzaak van elke gemeenschap om naast een aangepaste culturele infrastructuur en een goed samengestelde en functionerende culturele raad te kunnen beschikken of beroep te kunnen doen op deskundigen om het jeugd- en socio-cultureel vormingswerk te begeleiden.

In deze tijd van professionalisering volstaat het niet meer te investeren in gebouwen alleen. Zulks betekent niet het overbodig maken van het idealisme en de inzet van de leden van de culturele verenigingen, in tegendeel de animatoren moeten de culturele verenigingen helpen hun werking zo ruim en degelijk mogelijk uit te bouwen en te doen uitstralen over gans de gemeenschap.

Mijnheer de Voorzitter, als laatste spreker in dit cultuurdebat, meen ik de Minister van Nederlandse Cultuur te mogen gelukwensen met de wijze waarop hij dit debat gevolgd heeft, in de overtuiging dat de Minister de ruime consensus omtrent de fundamentele opties van het cultuurbeleid zal weten om te zetten in talrijke en afdoende decreten.

**De heer Voorzitter.** — Dat is de houding die ik aan deze vergadering toewens.

De heer Minister van Nederlandse Cultuur zal nu enkele woorden richten tot de vergadering en in een volgend debat, waarover ik U onmiddellijk meer zal zeggen, zal hij uitvoerig antwoorden op al de redevoeringen die vandaag werden uitgesproken.

De heer Minister van Nederlandse Cultuur heeft het woord.

**De heer Van Mechelen** (Minister van Nederlandse Cultuur) (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik geloof dat dit zeven uren lange debat op overtuigende wijze heeft aan-

getoond dat het nodig was dat hier eens een debat over gehouden werd en dat deze beleidsnota toch aan een aantal gevoelens van noodzakelijke bezinning is tegemoet gekomen. Ik ben daar zeer dankbaar voor, in de eerste plaats dank ik de fractievoorzitters, de gemandateerde sprekers en de sprekers die in eigen naam het woord hebben gevoerd.

Ik wil graag één mededeling doen.

Er is met een zekere verontwaardiging gezegd dat de begrotingen van Cultuur vijgen na Pasen waren.

Op dit ogenblik is het wetsontwerp tot vastlegging van twee dotaties klaar.

**De heer De Croo.** — Is het ook naar de drukkerij?

**De heer Van Mechelen** (Minister van Nederlandse Cultuur). — Het is bij de drukker, en zal eerstdaags aan het Parlement worden overgemaakt. Voor het begrotingsjaar 1972 zijn dus een zevental departementen bij deze dotaties betrokken.

**De heer De Croo.** — 1972 is bijna voorbij.

**De heer Van Mechelen** (Minister van Nederlandse Cultuur). — Eens deze dotaties ingediend bij het Parlement en daar in hun totaliteit besproken, zal de begroting voor Nederlandse Cultuur onmiddellijk bij het Bureau van ons Nederlands Cultuurparlement worden ingediend.

De gemeenschappelijke begroting Frans-Nederlands zal hopen wij ook nog deze maand bij het Parlement kunnen worden ingediend.

Er is ook de vraag gesteld of de Ministers van Cultuur bij de diverse partijen zouden willen bemiddelen om het uitwerken van het cultuurpact te bevorderen. Wij willen dat natuurlijk graag doen, maar ik wijs op artikel 7 laatste lid van het ontwerp van het cultuurpact, waar gezegd wordt dat het zou gaan om een parlementair initiatief.

Ik dank U zeer, en zal over veertien dagen meer uitgebreid antwoorden.

## VOORSTELLEN VAN DECREET INDIENING EN VERZENDING

**De heer Voorzitter.** -Dames en Heren, de volgende voorstellen van decreet werden ingediend :

— van de heer **Vanhaegendoren** tot wijziging van de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.

Verzonden naar de Commissie voor Taalwetgeving en Taalbescherming.

— van de heer **Vanhaegendoren** tot aanvulling van de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs.

Verzonden naar de Commissie voor Taalwetgeving en Taalbescherming.

**REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN**

**De heer Voorzitter.** — Op 16 mei eerstkomend zal de Minister antwoorden op de vele vragen die hier werden gesteld.

Op diezelfde dag zullen wij het debat openen over de politiek ten opzichte van radio en T.V.

Het ligt in onze bedoeling het debat over die belangrijke materie, waarop het antwoord van de Minister onmiddellijk zou aansluiten, tijdens dezelfde vergadering te besluiten.

Ik vraag dan ook daarvoor de nodige schikkingen te treffen.

**De heer De Croo.** — Mijnheer de Voorzitter, ik wilde graag iets voorstellen betreffende de regeling van de werkzaamheden.

Op 16 mei zullen wij dus het antwoord horen van de Minister op het debat van vandaag, en ook de be-

spreking over het beleid inzake radio en TV afwerken.

Mag ik U suggereren, om niet te vervallen in een oeverloos debat zoals vandaag, aan te dringen bij de fracties om niet meer dan twee of drie sprekers het woord te laten voeren?

**De heer Voorzitter.** — Ook voor dit debat hadden wij zulks gepland. Maar er zijn enkele uitschieters geweest en ook meer tussenkomsten dan verwacht. Wij zullen evenwel trachten het volgende debat nog beter te organiseren.

— De vergadering wordt te 19 uur 05 gesloten.

De volgende vergadering heeft plaats op 16 mei 1972.

**VRAGEN**

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 51).  
Een vraag werd ingediend door de heer De Vlies.